

**DÉVAVÁNYA
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVÉNEK
FELÜLVIZSGÁLATA
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY**

Tervező:
Tér és Terület Kft.
Gyula, Hajnal utca 25/2.

Településszerkezet, épített örökség, értékelés:

Torma Gyöngyi, vezető tervező

TT-1/04-0135/2006

okl. építészmérnök

Számítógépes feldolgozás:

Benkő Lajos településmérnök

Tájhasználat:

Szászné dr. Várkonyi Adrienn

K-2/04-0220/2001

okl. tájépítész mérnök

Régészet:

Gallina József Zsolt

régész, örökségvédelmi szakértő, eng. sz.: 23238-7/2009

Tartalomjegyzék

Településtörténet, településszerkezet	4. oldal
Természeti és művi értékek	12. oldal
Táji, természeti értékek védelme	13. oldal
Művi értékek védelme	21. oldal
Régészet	69. oldal

Településtörténet, településszerkezet

A település rövid története

Déaványa közigazgatási területén több száz régészeti lelőhely található. A régészeti leletek bizonyítják, hogy a település évezredek óta lakott hely. A Tisza és a Körösök szabályozása előtt a magasabban fekvő részei jól védhető lakóhelyet adtak az embereknek. Ezt a vízjárta településszerkezetet jól megőrizte a település belterületének észak-keleti része, melyet már az 1987-ben a Békés Megyei Tervező Vállalat által készített ÖRT is szerkezeti védelemben részesített.

Írásos formában először az 1330-as évek elején említik a települést Jana falu néven. 1334-ben már a Vana név szerepel. Ekkor a település Békés megyéhez tartozott, de 1422-ben Heves megyéhez csatolták. A XVI. század elejére a térség egyik legjelentősebb települése volt. A török hódoltság alatt is viszonylagos védettséget élvezett, így Ványa gazdasági fellendülése töretlennek mondható. Ezt jelezte, hogy a település lakói hosszabb ideig képesek voltak elviselni a többszörös adóztatást. 1618-ban mezővárosi rangot kapott.

A település 1723-tól szerepel hivatalosan mint Déaványa. A község lélekszámának növekedése mellett a jobbágyság számaránya elenyésző volt. Bár már a XVII. században is mezővárosnak említik, hivatalosan 1774-ben kapta meg ezt a rangot, melyet 1872-ig őrzött meg. Ismételten városi rangot az 1999-es kezdeményezése alapján kapott a település.

1793-ig csak a református egyház volt jelen a településen, hiszen a római katolikus egyház helyi közössége ebben az évben jött létre. A XIX. század első felétől az izraelita hitközség is jelen volt a településen.

Az 1848-49 forradalom és szabadságharc leverését követően közigazgatási átszervezést hajtottak végre. Ennek során külön választották Heves és Külső-Szolnok megyéket, Déaványát pedig az összevont Békés-Csanád vármegye szeghalmi járásához csatolták. A járási összeírás szerint ekkor 8165-en laktak. 1876-ban ismét közigazgatási átszervezés történt, melynek során a megalakított Jász-Nagykun-Szolnok vármegyéhez csatolták Déaványát.

A századfordulón a lakosság szám gyarapodása jelezte Déaványa népességvonzó és megtartó képességét. A polgárosodást a kereskedelem, a szolgáltatások bővülése, a civil szervezetek növekvő száma jelezte és segítette elő.

1945 után Déaványát tudatosan visszafejlesztették, nagyközségből községgé minősítették vissza. Újbóli megerősödését az 1985-ben létrehozott önkormányzati társulás jelezte, melyben Déaványa térségi vezető szerepet vállalt.

2000. július 1-től a település ismételten városi rangot kapott.

A településszerkezet kialakulása

A település igazgatási területének változását, a beépített terület kialakulását a katonai felmérések térképeiről jól nyomon lehet követni.

Az I. katonai felmérés¹ – amely a mai Magyarország területén 1782 és 1785 között zajlott – elsősorban azt mutatja szemléletesen, hogy a település a Sárrét

¹ 1. számú melléklet

területén helyezkedik el. Jól láthatóak azok a vízfelületek, vízállásos részek, amelyek ma is részben időszakosan vízzel borítottak ill. gyepfelületek, vagy egy-egy helyen megmaradtak csatornaként. El kell ugyanakkor azt is mondani erről a térképről, hogy arányaiban eltérőek az egyes részek, és így szerepelnek összedolgozva. Különösen szembetűnő az eltérés a beépített területen, amely a mai belterület kezdetét jelenti. Megtalálhatók az egyes utak vonalai, de torzítva ill. egymáshoz és a külterülethez képest rosszul elhelyezve. Ugyanakkor szépen érzékelhető, hogy a beépített rész továbbá a kertségek a vízfolyások közötti magaslatokon alakultak ki. E mellett a nagyrészt még a ma is meglévő halmok (kunhalmok) is megjelennek már ezen a térképen is elnevezéssel együtt.

A mellékleten piros vonallal ábrázoltuk tájékoztató jelleggel a mai közigazgatási határt. Azért nevezem tájékoztató jellegűnek, mert az alaptérképi pontatlanságok miatt másként nem lehetett megoldani az ábrázolást.

A II. katonai felmérés² – amely a mai Magyarország területén 1819 és 1869 között zajlott – térképi ábrázolásáról elmondható, hogy mai szemmel nézve is pontosnak tekinthető. Elmondható, hogy ugyanazok a természeti elemek, melyeket az I. katonai felmérésen is ábrázoltak, itt is megjelennek. Jól láthatók a vízfolyások, erek, a vízállásos területek, a halmok. Feltűnő a sárréti jellegre utaló sok vízállásos területet mellett a gémeskutak nagy száma, ami egyértelműen a legeltetési állattartásra utal. E mellett igen minimális az erdőfoltok kiterjedése.

Jól követhető a határ kiterjedése, melyet ha a maival összehasonlítunk, láthatjuk, hogy az északnyugati részen, a Csudaballa elnevezésű területnél a mai Gyoma irányába kiterjedtebb volt. Ugyanez igaz északi irányba is, még a Berettyó-ér is Dévaványához tartozott. Ez ma az ecsegfalvi határ része. Ugyanakkor a keleti részeken, a Simai-sziget nevű határrészen a mai terület a kiterjedtebb.

A határ természeti elemei mellett itt már elmondható, hogy a mai belterület Sport utca - Szeghalmi út - Bánomkert utca - Szérűskert utca - Körösladányi út - Báthory utca - Madách utca - Móricz Zsigmond utca - Köleshalmi utca – csatorna - Jéggyár utca által bezárt területe, a terület úthálózata gyakorlatilag a maival megegyező. Jól látható még mindhárom, ma már nem létező ill. nem használt temető területe is.

A III. katonai felmérés³ – amely a mai Magyarország területén 1887 és 1896 között zajlott – térképi ábrázolásáról gyakorlatilag ugyanaz mondható el, mint a II. felmérésről. Azt még megfigyelhetjük, hogy Gyoma felé némileg csökkent a határ kiterjedése, ám a többi helyen nem változott. Az elnevezések helyenként változtak, melyek így már gyakorlatilag a maival megegyezők.

Itt is jelentős kiterjedésűek a vízállásos területek, melyek mára az északi területeken gyepé, legelőkké alakultak, a déli részeken pedig rizsföldeket alakítottak ki. Ez utóbbiakat már felszámolták, sok gyepet beszántottak, de a műholdfelvételeken, ortofotókon ma is jól láthatóak ezeknek a területeknek a helyei.

Ezen a felmérésen már megjelenik a várost érintő mindkét vasútvonal. Ezekről lehet tudni, hogy 1888-as törvény rendelkezett a megépítésükről, 1889-ben kezdték

² 2. számú melléklet

³ 3. számú melléklet

építeni és 1891-ben adták át. Ennek megfelelően kijelenthető, hogy a felmérés Déaványa mai igazgatási területén 1891-es vasútavatást követően fejeződött be.

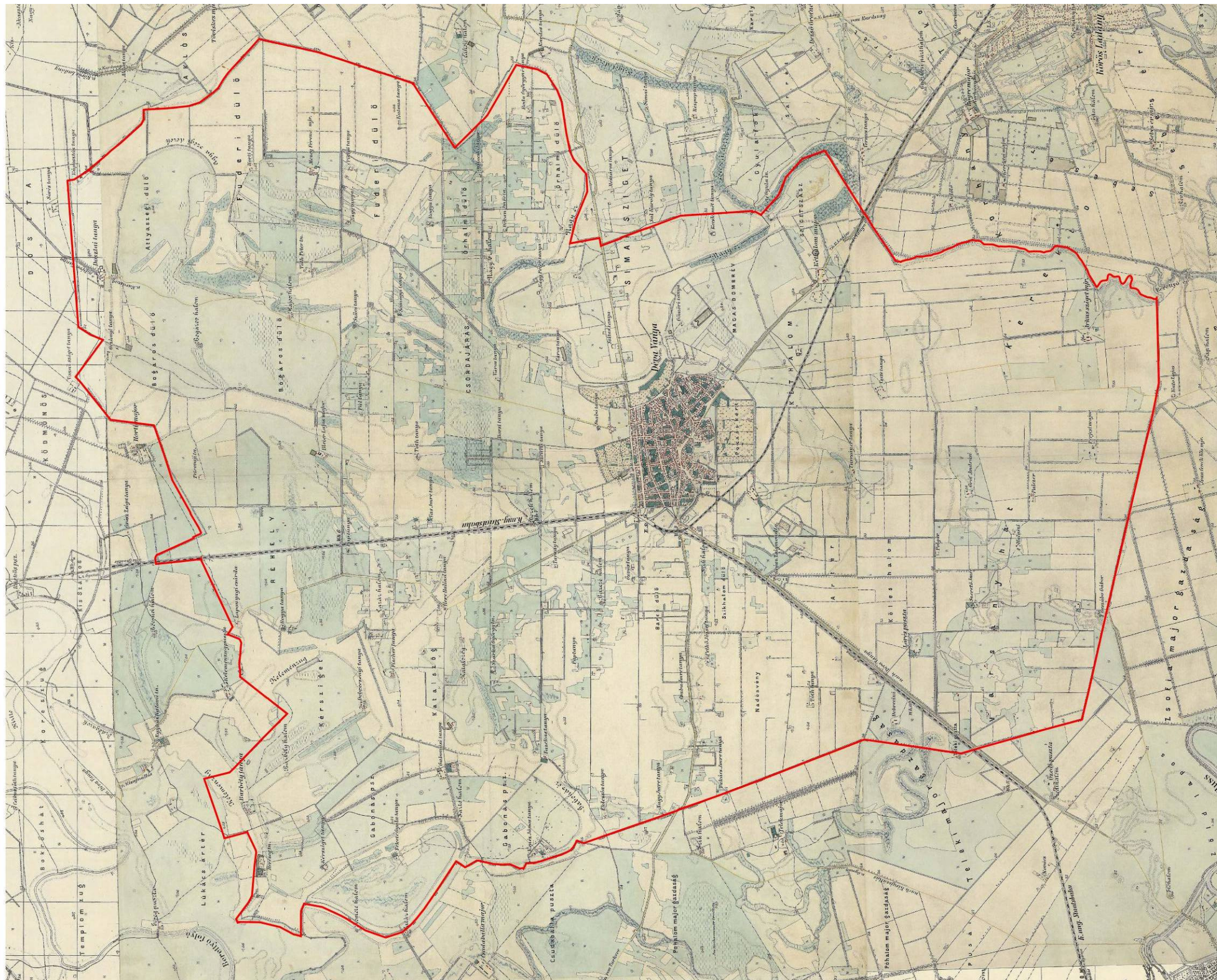
A belterületre igaz a II. felmérésnél leírt információ. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy a viszonylag mély tömbökön belül kis zugok alakultak még ki, melyekhez a hátsókertekből újabb telkeket alakítottak ki. Ez részben a későbbiek során is folytatódott. Itt már egyértelműen ábrázolták mind a református mind pedig a katolikus templom helyét is (talán a II. felmérésen a katolikus templom épülete látható).

Ugyanakkor szerencsére elmondható, hogy ennek a halmazos településszerkezetnek jelentős része – elsősorban a templomoktól keletre levő területek – a mai napig megmaradt, és köszönhetően a helyi területi védelemnek továbbra is esély van ennek megőrzésére.

Ha a mai belterület térképére ránézünk, akkor jól látható, hogy a már ismertetett területi lehatároláson kívül eső további beépített területek szabályos derékszögű szerkesztésű utca- és telekhálózatból állnak, jól mutatva azt, hogy időben jóval későbbre tehető a kialakulásuk.

Térképmelléletek

3. számú melléklet

III. katonai felmérés

Természeti és művi értékek

Táji, természeti értékek

A természeti adottságokra, a táji értékekre vonatkozó vizsgálatok szerint Dévaványa külterületén az egykori élőhelyek gazdag élővilágát őrző, erdőfoltok, vizes élőhelyek, gyepterületek találhatóak. A mezőgazdasági területek közé ékelődött táji, természeti értékek megőrzése, védelme a település kiemelt feladata.

Országos jelentőségű védett területek, illetve természeti emlékek:

- a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság területe, benne fokozottan védett területek,
- a Natura 2000 területek,
- kiemelten fontos Érzékeny Természeti Terület,
- ökológiai hálózat,
- a védett természeti terület védőövezete (puffer terület), ill.
- a törvény erejénél fogva védett, ex lege védett kunhalmok, szikes tó

Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság területe, fokozottan védett területek

Dévaványa közigazgatási területén található természeti értékek közül méltán a legjelentősebb az országos védettséget élvező **dévaványai-ecsegi puszták**, mely az 1997-ben 7. nemzeti parkunkként alakult **Körös-Maros Nemzeti Park** része. Az óriási kiterjedésű, tágas gyepek jó élőhelyül szolgálnak - Európa legsúlyosabb madarának - a tűzoknak, Dévaványa, az itt előforduló tűzokpopulációnak köszönheti európai hírnevét. Az itt létesült Tűzokrezervátum feladata a kipusztulóban lévő tűzokok szabadtéri állományvédelme és zárttéri tenyésztése, majd a szaporulat visszavádítása, ill. a látogató központban a tájtörténet, a tűzokvédelem bemutatása. A tűzokok elterjedési területének és egyedszámának csökkenése a modern mezőgazdaság fejlődésével, a gépesítéssel és a kemikalizált agrotechnika megjelenésével párhuzamosan történt. A tűzok élőhelyeül szolgáló tágas puszták kiterjedését csökkentették, az élőhelyek jellegét megváltoztatták.

A dévaványai-ecsegi puszták területe jelenleg 8.526 ha, melynek nagy része, 8.254 ha Dévaványa közigazgatási területén fekszik. A védelem alá eső területeken az agrárkosbor, a macskahere, a réti őszirózsa, a sulyom, a tündérfátyol, a rucaüröm, a sziki kocsord, a nyúlánk sárma, a gímpáfrány védett növényfajok találhatóak. E területen a fokozottan védett állatfajok száma meghaladja a harmincat. Ezek közül kiemelhető a tűzok, a szalakóta, a réti fülesbagoly, a kuvik, a kis- és nagykovács, a hamvas rétihéja, a réti- és parlagi sas, a vándorsólyom és a vidra.

A védett területen további értékmegőrző tevékenységet is folytatnak, ezek közül megemlítenő a Nemzeti Park azon törekvése, hogy az ősi háziállatfajták – pl. szürke marha, bivaly – fenntartására, tenyésztésére irányul. Állattartással a Nemzeti Park területén működő mezőgazdasági majorban foglalkoznak.

A KMNP területét az alapításkor az alábbi helyrajzi számú földrészleteken hozták létre: 0948–0950, 0961–0972, 0989–0995, 01011–01019, 01020–01023, 01023–01026, 01028–01037, 01039, 01040–01041, 01042–01043, 01090–01091, 01092, 01094–01105, 01107–01133, 01135–01170, 01171, 01174–01175, 01176–01177, 01179–01189, 01190/1–3, 01191–01201, 01202, 01203/5, 01204, 01205, 01206, 01207/1–2, 01209, 01210, 01214, 01215, 01216–01221, 01223, 01233/3,

01250, 01251, 01252, 01285/1, 01304/1, 01307/1–01316, 01317–01335, 01336/1, 01337/2, 01378, 01387/1–01389/3, 01390/1–01399, 01404, 01406, 01407, 01410/1–01414, 01462–01466, 01468, 01470–01473, 01475, 01477, 01479, 01481/1–2, 01483/2, 01626/1–2, 01668/1. A földterületek közül fokozottan védettek a 01039, 01040, 01090/1, 01092, 01094–01105, 01107–01119, 01120/2, 01121–01124, 01125/2, 01126–01133, 01135–01144, 01146–01159, 01186–01189, 01191, 01192, 01194–01200 helyrajzi számú területek.

Natura 2000 területek

Értékes területek az európai jelentőségű élőhelyek, azaz a *Natura 2000 területek*. Az Európai Unió csatlakozással Magyarországra is kötelezőek lettek az Unió irányelvek (79/409 EGK a Tanács 79/409/EK sz. irányelve a vadon élő madarak védelméről; illetve 92/43 EGK a Tanács 92/43/EGK sz. irányelve a természetes élőhelyek, a vadon élő állatok és növények védelméről). A Natura 2000 területekre a 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet előírásai vonatkoznak. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010 (V.11.) KvVM rendelet alapján Dévaványa közigazgatási területét a különleges madárvédelmi területek (Dévaványai sík - HUKM10003), és a kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek (Dévaványa környéki gyepek – HUKM20014) érintik. A kétféle védettségi ok alapján besorolt földterületek több helyen átfedésben vannak.

HUKM10003 helyrajzi számos listája:

02/3, 02/4, 03, 04, 05, 06/1, 06/10, 06/11, 06/12, 06/13, 06/2, 06/4, 06/5, 06/6, 06/7, 06/8, 06/9, 09, 011, 021/10, 021/11, 021/20, 021/21, 021/22, 021/23, 021/24, 021/25, 021/26, 021/27, 021/28, 021/29, 021/3, 021/30, 021/31, 021/32, 021/33, 021/34, 021/35, 021/36, 021/37, 021/38, 021/39, 021/4, 021/40, 021/41, 021/45, 021/46, 021/47, 021/48, 021/5, 021/6, 021/7, 021/8, 021/9, 023, 026/10, 026/11, 026/12, 026/13, 026/14, 026/15, 026/16, 026/17, 026/18, 026/2, 026/20, 026/21, 026/22, 026/23, 026/24, 026/25, 026/26, 026/27, 026/28, 026/29, 026/3, 026/30, 026/31, 026/32, 026/4, 026/5, 026/6, 026/7, 026/8, 026/9, 027, 029/56, 034, 0860/2, 0875/1, 0875/10, 0875/11, 0875/12, 0875/13, 0875/14, 0875/15, 0875/2, 0875/3, 0875/4, 0875/5, 0875/7, 0875/8, 0875/9, 0876, 0877/3, 0877/4, 0878, 0879/1, 0879/2, 0879/3, 0879/4, 0879/5, 0879/6, 0879/7, 0880, 0881/1, 0881/2, 0882, 0883/1, 0883/3, 0883/4, 0883/5, 0884, 0885, 0886, 0887/1, 0887/2, 0887/3, 0887/4, 0887/5, 0887/6, 0887/7, 0887/8, 0888, 0889, 0890, 0891, 0892/1, 0894/3, 0894/4, 0895/3, 0895/4, 0895/5, 0895/6, 0895/7, 0895/8, 0896, 0900/10, 0900/12, 0900/13, 0900/14, 0900/2, 0900/3, 0900/4, 0900/5, 0900/6, 0900/7, 0900/9, 0901, 0902, 0903/1, 0903/10, 0903/11, 0903/12, 0903/13, 0903/14, 0903/16, 0903/19, 0903/2, 0903/20, 0903/21, 0903/22, 0903/23, 0903/24, 0903/25, 0903/26, 0903/27, 0903/28, 0903/29, 0903/3, 0903/30, 0903/31, 0903/32, 0903/33, 0903/34, 0903/35, 0903/36, 0903/4, 0903/5, 0903/6, 0903/7, 0903/8, 0903/9, 0906/1, 0907/1, 0907/2, 0908, 0909, 0910/1, 0910/2, 0912/2, 0912/3, 0913, 0914, 0915/3, 0915/4, 0915/5, 0915/6, 0915/7, 0915/8, 0915/9, 0916/1, 0916/2, 0916/3, 0917/10, 0917/11, 0917/12, 0917/13, 0917/14, 0917/15, 0917/17, 0917/18, 0917/5, 0917/6, 0917/7, 0917/8, 0917/9, 0918, 0919, 0920, 0921/1, 0921/2, 0922, 0923/1, 0924/1, 0924/2, 0925, 0926, 0927/1, 0928, 0929/10, 0929/2, 0929/3,

0929/4, 0929/5, 0929/6, 0929/7, 0929/8, 0929/9, 0930, 0931/1, 0931/10, 0931/11, 0931/12, 0931/13, 0931/14, 0931/15, 0931/16, 0931/18, 0931/19, 0931/3, 0931/4, 0931/5, 0931/6, 0931/7, 0931/8, 0931/9, 0932/1, 0932/4, 0934/1, 0934/2, 0934/3, 0936/10, 0936/11, 0936/12, 0936/13, 0936/14, 0936/15, 0936/16, 0936/17, 0936/5, 0936/7, 0936/8, 0936/9, 0939, 0940/1, 0941, 0942/2, 0942/3, 0942/4, 0943/1, 0943/2, 0944, 0945/2, 0945/3, 0945/4, 0945/5, 0945/6, 0946, 0947, 0948, 0949/1, 0949/2, 0950, 0952/10, 0952/11, 0952/12, 0952/13, 0952/14, 0952/15, 0952/17, 0952/18, 0952/6, 0952/7, 0952/8, 0952/9, 0953, 0954, 0955/10, 0955/11, 0955/2, 0955/3, 0955/4, 0955/5, 0955/6, 0955/7, 0955/9, 0956, 0957, 0958, 0959/49, 0960, 0961, 0962/1, 0962/2, 0962/3, 0963, 0964, 0965, 0966/1, 0966/4, 0966/8, 0967/1, 0967/2, 0968/1, 0969, 0970, 0971, 0972, 0973, 0974/3, 0983/1, 0983/2, 0988, 0989, 0990, 0991, 0992, 0993, 0994, 0995, 0996/1, 0997, 0998/1, 0999, 01000/2, 01000/3, 01000/4, 01003/1, 01003/2, 01004/3, 01004/4, 01004/5, 01004/6, 01004/7, 01005/1, 01005/2, 01007/3, 01007/5, 01007/6, 01007/7, 01007/8, 01008/1, 01008/2, 01010/1, 01010/2, 01010/3, 01011, 01012, 01013/4, 01013/5, 01014, 01015, 01016/11, 01016/12, 01016/7, 01016/8, 01016/9, 01017, 01018/1, 01019, 01020, 01021, 01022/2, 01023/1, 01023/2, 01024, 01026/4, 01026/5, 01026/6, 01028/1, 01028/2, 01029, 01030/1, 01030/2, 01031, 01032/1, 01032/2, 01032/3, 01032/4, 01033, 01034, 01035/1, 01035/2, 01036/1, 01036/2, 01037/1, 01037/2, 01038, 01039, 01040, 01041, 01043/1, 01043/2, 01044/1, 01044/2, 01046, 01053, 01090/1, 01091, 01092, 01093, 01094, 01095, 01096, 01097, 01098, 01099, 01100, 01101, 01102, 01103, 01104, 01105, 01106, 01107, 01108, 01109, 01110, 01111, 01112, 01113, 01114, 01115, 01116, 01117, 01118, 01119, 01120/1, 01120/2, 01121, 01122, 01123, 01124, 01125/1, 01125/2, 01126, 01127, 01128, 01129, 01130, 01131, 01132, 01133, 01134, 01135, 01136, 01137, 01138, 01139, 01140, 01141, 01142, 01143, 01144, 01145, 01146, 01147, 01148, 01149, 01150, 01151, 01152, 01153, 01154, 01155, 01156, 01157, 01158, 01159, 01160, 01161, 01162, 01163, 01164/1, 01164/3, 01165, 01166, 01167, 01168, 01169, 01170, 01171/1, 01171/6, 01174, 01175, 01176, 01177, 01179, 01180, 01181, 01182, 01183, 01184, 01185, 01186, 01187, 01188, 01189, 01190/1, 01190/2, 01190/3, 01191, 01192, 01194, 01195, 01196, 01197, 01198, 01199, 01200, 01201, 01202, 01203/3, 01203/4, 01203/5, 01204, 01205, 01206, 01207/1, 01207/2, 01208, 01209, 01210, 01211, 01212, 01213/1, 01213/2, 01213/3, 01213/4, 01214, 01215, 01216, 01217, 01218/1, 01218/2, 01219/1, 01219/2, 01220/1, 01220/2, 01221, 01222/1, 01222/2, 01223, 01224, 01225, 01226, 01227, 01228, 01229/1, 01229/2, 01229/3, 01229/4, 01229/5, 01229/6, 01229/7, 01230, 01231/1, 01231/2, 01231/3, 01231/4, 01231/5, 01231/6, 01231/7, 01232, 01233/2, 01233/3, 01234, 01237, 01238/1, 01238/2, 01238/3, 01238/4, 01238/5, 01238/7, 01238/8, 01239, 01240/1, 01240/10, 01240/11, 01240/12, 01240/14, 01240/15, 01240/16, 01240/17, 01240/18, 01240/19, 01240/2, 01240/20, 01240/21, 01240/3, 01240/4, 01240/5, 01240/6, 01240/8, 01240/9, 01241, 01242/1, 01242/11, 01242/13, 01242/14, 01242/15, 01242/17, 01242/18, 01242/19, 01242/2, 01242/20, 01242/21, 01242/22, 01242/23, 01242/24, 01242/26, 01242/27, 01242/3, 01242/4, 01242/5, 01242/6, 01242/7, 01242/8, 01243, 01244, 01245, 01246, 01247/1, 01247/2, 01248/2, 01248/3, 01248/4, 01248/5, 01248/6, 01248/8, 01249/1, 01249/2, 01250, 01251, 01252, 01253/46, 01254/6, 01254/7, 01255, 01256, 01257, 01259/2, 01259/3, 01259/4, 01259/5, 01259/6, 01260/1, 01260/2, 01261, 01262, 01263/10, 01263/11, 01263/12, 01263/13, 01263/2, 01263/5, 01263/6, 01263/7, 01263/8, 01263/9, 01264, 01265/1, 01265/2,

01266, 01267, 01268/1, 01268/10, 01268/11, 01268/12, 01268/13, 01268/14, 01268/15, 01268/16, 01268/17, 01268/2, 01268/4, 01268/5, 01268/6, 01268/7, 01268/8, 01270, 01271/1, 01271/2, 01273, 01274, 01275, 01276, 01277/33, 01278, 01279/1, 01279/10, 01279/12, 01279/13, 01279/14, 01279/15, 01279/16, 01279/17, 01279/18, 01279/19, 01279/2, 01279/20, 01279/21, 01279/22, 01279/4, 01279/5, 01279/7, 01279/8, 01279/9, 01280, 01281/1, 01281/2, 01282, 01283, 01284/1, 01284/2, 01285/1, 01285/2, 01285/3, 01285/4, 01285/5, 01286/16, 01287/1, 01287/10, 01287/12, 01287/13, 01287/14, 01287/15, 01287/16, 01287/17, 01287/18, 01287/19, 01287/2, 01287/20, 01287/21, 01287/22, 01287/23, 01287/3, 01287/4, 01287/5, 01287/6, 01287/7, 01287/8, 01287/9, 01288, 01291/1, 01291/2, 01296/1, 01296/11, 01296/12, 01296/13, 01296/14, 01296/15, 01296/16, 01296/17, 01296/18, 01296/19, 01296/20, 01296/21, 01296/22, 01296/23, 01296/24, 01296/3, 01296/5, 01296/7, 01296/8, 01296/9, 01298, 01299, 01300, 01301/2, 01302/10, 01302/11, 01302/12, 01302/13, 01302/14, 01302/15, 01302/16, 01302/17, 01302/18, 01302/19, 01302/20, 01302/21, 01302/22, 01302/23, 01302/24, 01302/25, 01302/3, 01302/6, 01302/7, 01302/8, 01302/9, 01303, 01304/1, 01304/10, 01304/11, 01304/12, 01304/13, 01304/14, 01304/15, 01304/16, 01304/17, 01304/18, 01304/19, 01304/20, 01304/21, 01304/22, 01304/23, 01304/24, 01304/25, 01304/26, 01304/27, 01304/28, 01304/30, 01304/31, 01304/32, 01304/33, 01304/34, 01304/35, 01304/7, 01304/8, 01304/9, 01305, 01306, 01307/1, 01307/2, 01308/1, 01308/2, 01309, 01310, 01311, 01312, 01313, 01314, 01315, 01316, 01317, 01318/1, 01318/2, 01318/3, 01319, 01320/1, 01320/2, 01320/3, 01321, 01322/1, 01322/2, 01322/3, 01323, 01324, 01325, 01326, 01327, 01328, 01329/2, 01329/3, 01331, 01333/2, 01334/1, 01335, 01336/1, 01337/3, 01337/7, 01339/10, 01339/11, 01339/12, 01339/13, 01339/14, 01339/15, 01339/16, 01339/2, 01339/3, 01339/4, 01339/5, 01339/6, 01339/7, 01339/8, 01339/9, 01341, 01342/1, 01342/2, 01342/3, 01343/2, 01343/3, 01344, 01345, 01346, 01347, 01349, 01350/1, 01358, 01359, 01360/3, 01360/5, 01361/1, 01361/2, 01361/3, 01362, 01363, 01364, 01365/1, 01365/2, 01365/3, 01366/1, 01366/2, 01367/3, 01367/4, 01370, 01371/3, 01372/1, 01373/10, 01373/11, 01373/12, 01373/13, 01373/14, 01373/15, 01373/16, 01373/4, 01373/6, 01373/7, 01373/8, 01373/9, 01374, 01375/1, 01375/10, 01375/11, 01375/12, 01375/2, 01375/3, 01375/4, 01375/9, 01376, 01377/1, 01377/2, 01377/3, 01377/4, 01377/5, 01377/6, 01377/7, 01378, 01381/1, 01381/2, 01386, 01387/1, 01387/10, 01387/11, 01387/3, 01387/4, 01387/5, 01387/6, 01387/7, 01387/8, 01387/9, 01388, 01389/3, 01390/1, 01390/2, 01391, 01392, 01393, 01394, 01395, 01396, 01397, 01398, 01399, 01401, 01402/2, 01402/3, 01403, 01404, 01406, 01407/1, 01407/2, 01408, 01409, 01410/1, 01410/2, 01411, 01412, 01413, 01414, 01415, 01423/1, 01423/10, 01423/11, 01423/12, 01423/13, 01423/14, 01423/15, 01423/2, 01423/3, 01423/4, 01423/5, 01423/6, 01423/7, 01423/8, 01423/9, 01428/1, 01428/10, 01428/11, 01428/2, 01428/3, 01428/4, 01428/5, 01428/6, 01428/7, 01428/8, 01428/9, 01436, 01437/1, 01437/2, 01437/3, 01438/2, 01439/2, 01439/3, 01439/4, 01442, 01443/2, 01444/2, 01444/3, 01444/4, 01446/2, 01446/3, 01446/4, 01449/1, 01449/2, 01453, 01454, 01457, 01458, 01459/1, 01459/2, 01460, 01461, 01462, 01463, 01464, 01465, 01466, 01467, 01468, 01469, 01470, 01471, 01472, 01473, 01474, 01475, 01477, 01478, 01479, 01480, 01481/1, 01481/2, 01482, 01483/2, 01483/3, 01483/4, 01483/5, 01483/6, 01484/1, 01487/2, 01489, 01490/2, 01490/3, 01492/1, 01492/2, 01492/3, 01492/4, 01494/1, 01494/10, 01494/2, 01494/3, 01494/4, 01494/5, 01494/6, 01494/7, 01494/8, 01494/9, 01496/10, 01496/11,

01496/12, 01496/13, 01496/14, 01496/15, 01496/16, 01496/3, 01496/4, 01496/5, 01496/6, 01496/7, 01496/8, 01496/9, 01497, 01498, 01499/2, 01499/3, 01499/4, 01501/1, 01501/2, 01502/3, 01502/4, 01503, 01506, 01508/5, 01508/6, 01508/7, 01508/8, 01508/9, 01509, 01511, 01512, 01513/1, 01513/2, 01515/2, 01515/3, 01516/1, 01516/2, 01517/1, 01518, 01519/1, 01519/2, 01519/3, 01520, 01523/2, 01523/3, 01523/4, 01524, 01526/1, 01526/10, 01526/11, 01526/12, 01526/2, 01526/3, 01526/4, 01526/5, 01526/6, 01526/7, 01526/8, 01526/9, 01528, 01536/1, 01536/2, 01536/3, 01536/4, 01536/5, 01536/6, 01536/8, 01537, 01538/1, 01538/10, 01538/11, 01538/12, 01538/13, 01538/14, 01538/15, 01538/16, 01538/2, 01538/3, 01538/4, 01538/5, 01538/6, 01538/7, 01538/8, 01538/9, 01539, 01540, 01541/10, 01541/11, 01541/2, 01541/3, 01541/4, 01541/5, 01541/6, 01541/7, 01541/8, 01541/9, 01543/1, 01543/2, 01543/3, 01543/4, 01543/5, 01545, 01552/1, 01553/1, 01553/2, 01553/3, 01553/4, 01553/5, 01554, 01555/1, 01555/2, 01555/3, 01555/4, 01556/2, 01556/3, 01557, 01560/1, 01560/10, 01560/11, 01560/12, 01560/13, 01560/14, 01560/2, 01560/3, 01560/4, 01560/5, 01560/6, 01560/7, 01560/8, 01560/9, 01561, 01562, 01565, 01566, 01567, 01568, 01569/2, 01569/3, 01570, 01571/2, 01571/3, 01571/4, 01571/5, 01572/2, 01573/1, 01573/5, 01573/6, 01576, 01577, 01578/1, 01578/10, 01578/12, 01578/13, 01578/14, 01578/2, 01578/3, 01578/4, 01578/5, 01578/6, 01578/7, 01578/8, 01578/9, 01579, 01580/1, 01580/2, 01580/3, 01580/4, 01580/5, 01580/6, 01583, 01584/3, 01584/4, 01587, 01588/2, 01588/3, 01588/4, 01588/5, 01588/6, 01589, 01590, 01591/1, 01591/2, 01591/3, 01591/4, 01591/5, 01591/6, 01592, 01593/2, 01593/3, 01593/4, 01593/5, 01593/6, 01593/7, 01593/8, 01595/2, 01595/3, 01595/4, 01595/5, 01595/6, 01595/7, 01596, 01597, 01600/10, 01600/11, 01600/2, 01600/3, 01600/4, 01600/5, 01600/6, 01600/7, 01600/8, 01600/9, 01601/1, 01601/2, 01602/10, 01602/11, 01602/12, 01602/13, 01602/2, 01602/3, 01602/4, 01602/5, 01602/6, 01602/7, 01602/8, 01602/9, 01606, 01607/1, 01608, 01609/2, 01609/3, 01609/4, 01609/5, 01609/6, 01609/7, 01609/8, 01610/1, 01610/2, 01612, 01618, 01619, 01620, 01621, 01622/1, 01622/4, 01623, 01624, 01626/1, 01626/2, 01627/1, 01627/10, 01627/11, 01627/12, 01627/13, 01627/14, 01627/15, 01627/16, 01627/17, 01627/2, 01627/3, 01627/4, 01627/5, 01627/6, 01627/7, 01627/8, 01627/9, 01628, 01629, 01630/10, 01630/11, 01630/12, 01630/13, 01630/14, 01630/15, 01630/16, 01630/17, 01630/18, 01630/19, 01630/9, 01637, 01638/14, 01638/6, 01641/1, 01641/10, 01641/11, 01641/2, 01641/3, 01641/4, 01641/5, 01641/6, 01641/7, 01641/8, 01641/9, 01642, 01652, 01653/11, 01653/12, 01653/13, 01653/14, 01653/15, 01653/16, 01653/17, 01653/18, 01653/19, 01653/20, 01653/21, 01653/22, 01653/23, 01653/24, 01653/25, 01653/3, 01653/4, 01653/5, 01653/6, 01653/7, 01653/8, 01653/9, 01654, 01655/1, 01655/10, 01655/11, 01655/12, 01655/13, 01655/14, 01655/15, 01655/2, 01655/3, 01655/4, 01655/5, 01655/6, 01655/7, 01655/8, 01655/9, 01656, 01657/1, 01657/10, 01657/11, 01657/12, 01657/13, 01657/14, 01657/15, 01657/16, 01657/17, 01657/18, 01657/19, 01657/2, 01657/20, 01657/21, 01657/22, 01657/23, 01657/24, 01657/25, 01657/26, 01657/27, 01657/28, 01657/29, 01657/3, 01657/30, 01657/31, 01657/32, 01657/33, 01657/4, 01657/5, 01657/6, 01657/7, 01657/8, 01657/9, 01658, 01661/1, 01661/10, 01661/2, 01661/3, 01661/4, 01661/5, 01661/6, 01661/7, 01661/8, 01661/9, 01662, 01663, 01664, 01665/1, 01665/2, 01668/1

HUKM20014 helyrajzi számos listája:

04, 026/4, 0195, 0196/1, 0196/2, 0196/3, 0196/4, 0196/5, 0196/6, 0196/7, 0196/8, 0196/9, 0196/10, 0196/11, 0196/12, 0196/13, 0196/14, 0196/15, 0196/16, 0196/17, 0196/18, 0196/19, 0196/20, 0196/21, 0196/32, 0196/33, 0196/34, 0196/35, 0196/36, 0196/37, 0196/38, 0196/39, 0196/40, 0196/41, 0196/42, 0196/43, 0196/44, 0197, 0201/3, 0201/4, 0201/5, 0201/6, 0201/7, 0201/8, 0201/9, 0201/10, 0201/11, 0201/12, 0201/13, 0860/2, 0876, 0881/1, 0881/2, 0883/1, 0883/3, 0883/4, 0883/5, 0887/1, 0887/2, 0887/3, 0890, 0891, 0903/36, 0912/2, 0912/3, 0913, 0914, 0915/3, 0916/1, 0916/2, 0916/3, 0917/17, 0917/18, 0918, 0919, 0920, 0921/1, 0921/2, 0922, 0923/1, 0924/2, 0925, 0926, 0927/1, 0931/1, 0936/7, 0939, 0940/1, 0941, 0942/2, 0942/4, 0945/2, 0945/3, 0945/4, 0945/5, 0945/6, 0948, 0949/1, 0949/2, 0952/17, 0952/18, 0955/10, 0955/11, 0961, 0962/1, 0962/2, 0962/3, 0963, 0970, 0971, 0972, 0973, 0989, 0990, 0991, 0992, 0993, 0994, 01011, 01012, 01013/4, 01013/5, 01039, 01040, 01041, 01043/1, 01043/2, 01092, 01093, 01096, 01097, 01098, 01099, 01102, 01103, 01114, 01115, 01116, 01117, 01118, 01119, 01120/2, 01126, 01127, 01128, 01129, 01130, 01131, 01141, 01150, 01159, 01190/2, 01194, 01196, 01197, 01198, 01199, 01200, 01246, 01248/8, 01249/1, 01249/2, 01250, 01251, 01252, 01254/6, 01254/7, 01255, 01256, 01257, 01263/9, 01263/10, 01263/11, 01263/12, 01263/13, 01271/1, 01271/2, 01281/2, 01282, 01316, 01318/3, 01319, 01320/1, 01320/2, 01320/3, 01321, 01322/1, 01322/2, 01322/3, 01323, 01324, 01325, 01326, 01327, 01350/1, 01358, 01359, 01361/1, 01378, 01390/2, 01391, 01392, 01393, 01394, 01395, 01396, 01397, 01398, 01404, 01406, 01407/1, 01407/2, 01410/2, 01411, 01412, 01413, 01428/1, 01428/2, 01428/3, 01428/4, 01428/6, 01428/11, 01436, 01437/3, 01438/2, 01439/2, 01439/3, 01439/4, 01442, 01443/2, 01444/2, 01444/3, 01446/2, 01446/3, 01446/4, 01459/1, 01461, 01462, 01463, 01464, 01465, 01466, 01467, 01468, 01469, 01470, 01471, 01472, 01479, 01480, 01481/1, 01481/2, 01483/2, 01626/1, 01626/2, 01642, 01661/9, 01661/10, 01668/1

Kiemelten fontos Érzékeny Természeti Terület

Dévaványa közigazgatási területe az un. Dévaványa környéke kiemelten fontos Érzékeny Természeti Terület-be esik (2/2002. (I.23.) KöM-FVM együttes rendelet, település kódja: 24819).

Ökológiai hálózat

A természetvédelem szempontjából értékes területek az *ökológiai hálózat területei*. A természeti értékek gazdag tárházát az egykori folyóhálózat vizes élőhelyeinek maradványai, a mélyebb fekvésű területek természetközeli vízállásai, ezek növénytakarásai és az ezeken élő állatvilág jelentik. Az egykori gazdag növényvilág hírmondóinak tekinthető természeti területek az intenzíven művelt szántóföldek közé ékelődve, mozaikszerűen maradtak fenn. A fennmaradást annak köszönhetik, hogy ezek a területek általában a szántóföldi gazdálkodást megnehezítő, kedvezőtlen talaj- (szikes talaj) vagy vízrajzi adottságokkal (vízállásos terület) rendelkező területek, ezért a szántók térhódításának nem estek áldozatul. Sajnos a területeket szigetszerű elhelyezkedésük, kis méretük miatt jelentős zavarás éri, ezért állapotuk veszélyeztetett, megőrzésük azonban különösen fontos, hiszen egyrészt

változatossá teszik a hatalmas összefüggő szántóterületeket, másrészt mint táplálkozó és fészkelő helyek, a térség ökológiai hálózatának fontos részei.

Védett természeti terület védőövezete (pufferterület)

A *védett természeti terület védőövezetének* feladata a védett és nem védett területek elválasztása, átmenet biztosítása a két területhasználat között. A Békés Megyei Területrendezési Terv szerint a Dévaványa környéki magterületeket pufferterület övezi.

Kunhalmok, szikes tavak

Különösen értékes területek a természetvédelmi törvény erejénél fogva védett, *ex lege védett természeti területek*. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23.§-a szerint a törvény erejénél fogva védett minden kunhalom és szikes tó.

A *kunhalmok* a legrégebbi emberalkotta kultúrtörténeti emlékeink, bár jegyzékük még nem készült el, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (továbbiakban Természetvédelmi törvény) erejénél fogva a település közigazgatási területén található kunhalmok országos jelentőségű védettséget élveznek. Dévaványa közigazgatási területén számos kunhalom és *szikes tó* is található. A kunhalmok legtöbbje sajnos erősen beszántott, mindössze néhány méteres kiemelkedésük jelzi jelenlétüket. A halmok részben természetvédelmi, részben régészeti okok miatt védettek, de a közigazgatási területen több halom mindkét ok miatt védett.

Helyi jelentőségű védett területek, illetve természeti emlékek

Helyi védelemre javasolt természeti értékek:

- a Körösladányi út menti vasútállomás feketefenyői (*Pinus nigra*)
- Leánynevelő Intézet idős zöld juhar (*Acer negundo*) fája
- a település É-i részén lévő temető szomorú japánakác (*Sophora japonica* 'Pendula') fája
- a sportterület tölgyfái (*Quercus robur*)
- a Kossuth utcai iskola előtti hársfák (*Tilia* sp)
- a Polgármesteri Hivatal udvarán levő fenyőfák (*Picea* sp) mint baglyok élőhelyei,
- a Református Templom kertje,
- a „Makkos erdő”, azaz a tölgyliget (*Quercus robur*).

Egyéb értékes táji elemek

A település K-i határában található két régi temetőrész, melyben a borostyán (*Hedera helix*), tiszafa (*Taxus baccata*), meténg (*Vinca minor*), puszpáng (*Buxus sempervirens*) még utal a kegyeleti jellegre. E területek szakszerű kitisztítása és kegyeleti parkká való alakítása a cél, ugyanez vonatkozik a település sport- és fürdő területe mögötti, műemlék zsidó temetőre.

Az Alföld sík területén kiemelkedően értékes táji elemnek számít, a vízfolyások mozgásainak következtében hátra maradt *változatos domborzatú felszín*.

Táji értéknek nevezhetjük az ember beavatkozásának következtében, az egykori vízfolyások helyén kialakult terephullámokat. Ezek a tájképet teszik érdekesebbé, barátságosabbá, így tájképi szempontból egyedi tájértékként jelentkeznek.

Értékes táji elem:

- a Gabonápusztai út menti ligetes, fás terület, mely a Lipcsei-kastély kertjének maradványa
- az egykori vízfolyások mentén kialakult terephullám a Gabonápusztán

E térség egykor dús, buja növényzettel, nagy *erdőkkel* borított terület volt, melyek elvesztése, elpusztítása kizárólag az emberi hatásoknak köszönhető. Mindennek eredményeképp ma az alföldi tájban igen nagy értéknek számít egy-egy nagyobb erdőfolt, ill. a tájat felosztó, lehatároló mezővédő erdősáv.

Művi értékek védelme

Jelölés magyarázat:

M-5	műemléki védelem alatt álló épület, építmény
HV-15	helyi védelem alatt álló épület, építmény
HJ-35	helyi védelemre javasolt épület, építmény

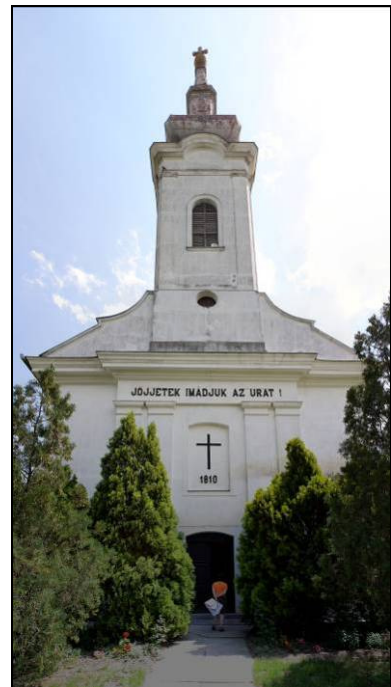
M-1	KÖH törzsszám: 787	Hrsz.: 3862	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: római katolikus templom
	Cím: Hősök tere		

Leírás, jelleg, állapot: A templom 1806 és 1810 között épült, késő barokk klasszicizáló stílusban. Egyhajós, egyenes szentélyzáródású. A bejárat fölött helyezkedik el a torony. A toronysisakon 1889-es évszám található. A belső tér csehsüveg boltozatos. A torony alatt karzat található. A szentélyben Szent Annát ábrázolja a főoltár.

Megőrzendő érték: A teljes épületegyüttes berendezéseivel együtt.

Javaslat: Folyamatos állagmegóvás.

Megjegyzés:

M-2-3	KÖH törzsszám: 11479	Hrsz.: 899	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: zsidó temető/ lezárt zsidó temető
	Cím:		

Leírás, jelleg, állapot: Dévaványán a mai Békés megye egyik legnagyobb múlttal rendelkező zsidó hitközsége működött. Az első zsidók az 1700-as évek végén telepedtek le a községben. Rövidesen megkezdődött a nagyobb arányú letelepedés és 1822-ben megalakult a zsidó hitközség. Ebben az időben hozták létre a zsidó temetőt – ezt a II. katonai felmérés már ábrázolja –, melybe a II. Világháború idején temettek utoljára.

Megőrzendő érték: A teljes terület a sírkövekkel együtt, melyekre külön-külön van védelem elrendelve.

Javaslat: Felújítás, rekonstrukció és azt követő állagmegóvás szükséges.

Megjegyzés: Bár a megépített betonkerítés a külső rongálóktól védi a területet, ennek kialakítása más anyagból odaillőbb lenne. Szükséges a környezet rendezése is, ennek kapcsán a megközelítés esetleg közterületről is megoldható lenne.

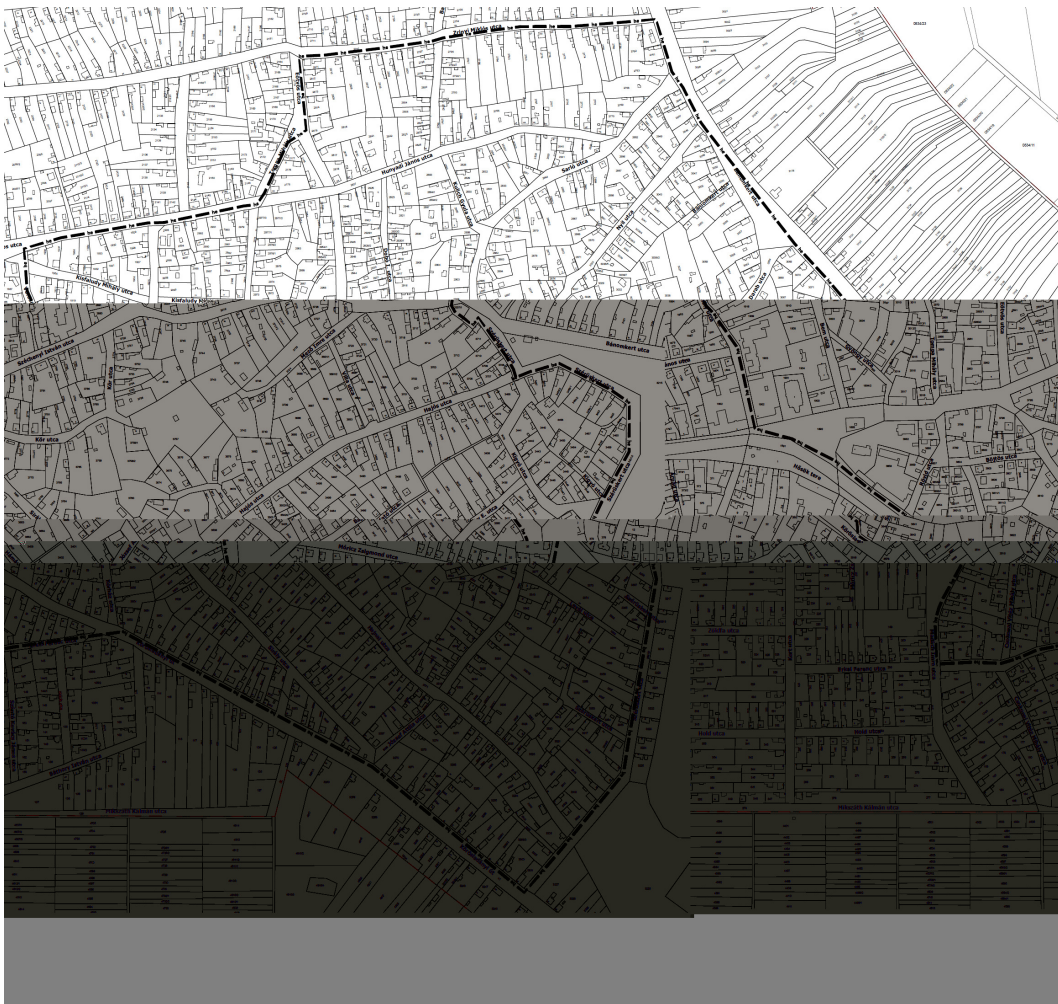
ht	helyi területi védelem – településszerkezet	a település utca- és telekszerkezete
----	--	---

Leírás, jelleg, állapot: A település a Sárrét területén alakult ki, így az utcaszerkezet, a hozzá kapcsolódó telkek a helyi magaslathoz, a vízállásos területekhez igazodtak. Így alakult ki a ma is látható halmazos településszerkezet szabálytalan utca- és telekszerkezete a teljesen változatos nagyságú tömbökkel. Ahogyan húzódott vissza a víz, a tömbök belsejét hasonlóan szabálytalan kis zugokkal feltárták. Ez őrződött meg mind a mai napig.

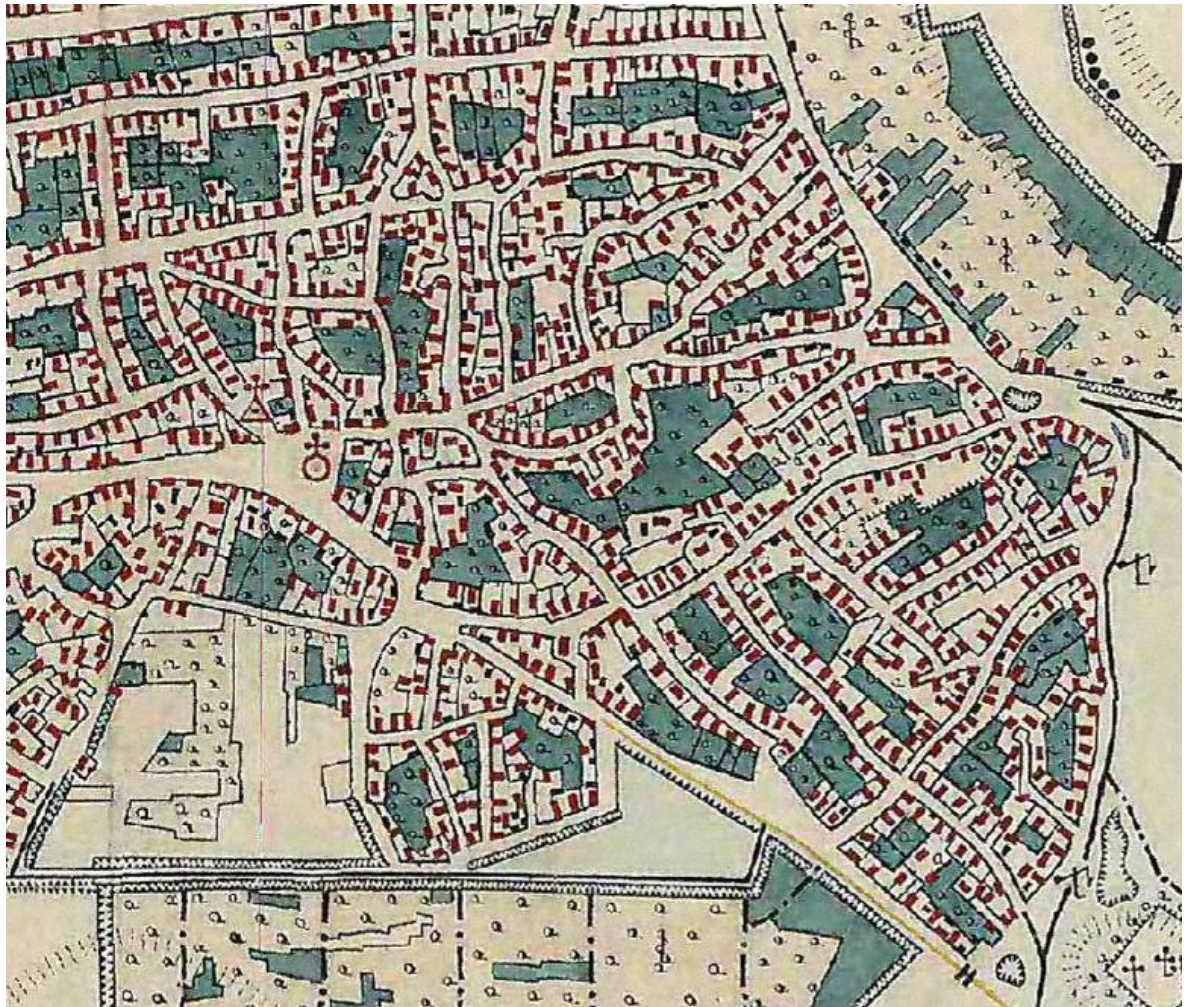
Megőrzendő érték: Utca- és telekszerkezet, az építési helyek változatossága.

Javaslat: A meglévő védelem megtartása mellett minimális telekalkalítás (nem osztás és összevonás) engedélyezésével.

Megjegyzés:

Jelenlegi állapot a védett terület lehatárolásával.

III. katonai felmérés

HV-1	Cím: Hősök tere	Hrsz.: 1901	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: református templom és a telke
-------------	------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: A templom 1887 és 1891 között épült klasszicizáló, neoreneszansz stílusban. A bejárata oszlopokkal díszített, fölötté helyezkedik el a torony. A toronysisakon az 1928-as évszám olvasható, mely nyilvánvalóan az elkészültét mutatja. A többszintes, felső szintjén kerengővel ellátott torony a város minden pontjáról uralja a látóteret, így nyilván egykor a tűzjelzést tudta biztosítani a lakosság számára.

Megőrzendő érték: A teljes épület.

Javaslat: Folyamatos karbantartás.

Megjegyzés: Megfontolandó az ideiglenes országos védelem elrendelése a műemlékké nyilvánítás előkészítése érdekében, annak bekövetkeztéig.

A templom régi képeslapokon. Különösen az 1907-es érdekes, mert azon már áll a Vadkacsa, és nagyon jól látható a település központjában a hatalmas szabad tér.

HV-2	Cím: Árpád utca 2.	Hrsz.: 1802	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: Vadkacsa vendégfogadó/étterem és irodák
-------------	---------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Zártorú beépítésű épületegyüttes egyik meghatározó elemeként épült a vendégfogadó épülete a település központjában, annak fejlődő időszakában. (Képeslap már 1907-ben ábrázolja.) A középrizalitos, egy emeletes épület a klasszicizáló homlokzati elemeivel a városkép meghatározó épületeinek egyike. Udvarán még ma is megtalálható a jellemzően fából készült pavilon, amely biztosította a szabadban étkezés, szórakozás lehetőségét.

Megőrzendő érték: Az épület tömege, homlokzati megjelenése, a lépcsőházi kovácsoltvas korlát, az ólomüveg ablak, a pavilon.

Javaslat: A külső megjelenés eredetinek megfelelő visszaállítása – különösen a földszinti nyílászárók esetében –, az udvari homlokzaton is, a pavilon helyreállítása.

Megjegyzés: A helyreállításhoz célszerű minél több régi fényképet felkutatni. A földszinten színvonalas étterem visszaállítása növelné a fennmaradás esélyeit; ez az idegenforgalom fejlesztéséhez is kapcsolódhatna.

Ezt a fényképet nézve úgy tűnik, hogy a földszinti ablakok helyét a jelenlegi
helyén megszélesítették volna. Ez azonban további vizsgálatot igényelne.

A pavilon egy régi fényképen. Az egyes szerkezetek színezése itt sokkal
harmonikusabb.

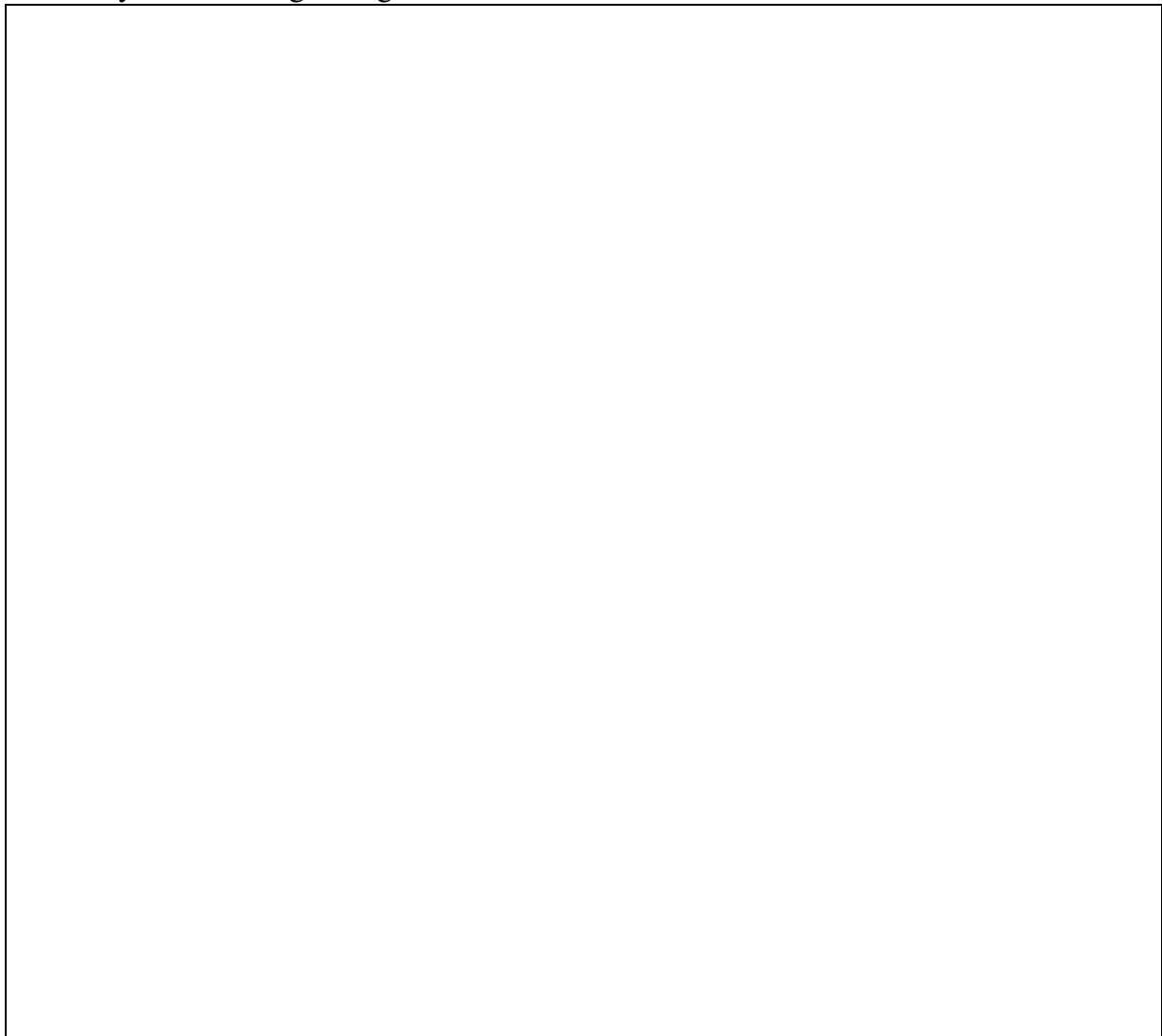
HV-3	Cím: Árpád utca 2.	Hrsz.: 1802	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: takarékpénztár és kereskedőház
-------------	---------------------------	--------------------	---

Leírás, jelleg, állapot: A Vadkacsa vendéglő mellé épített, hasonló magasságú épület városképileg ugyancsak meghatározó elem. A homlokzati tégladísztítése szecessziós jegyeket mutat, ez a oromzat kivételével teljes épségben megmaradt, ill. a bejárat mellett azt a reklámmal letakarták vagy esetleg más módon is elfedték. A földszinti nyílászárókat részben kicserélték, ez a középső bejárat esetében a legszembeötlőbb.

Megőrzendő érték: Az épület tömegformája, homlokzati megjelenése.

Javaslat: Az eredeti megjelenés visszaállítása, azt követően folyamatos állagmegóvás.

Megjegyzés: A helyreállításhoz a régi fényképek mellett levéltári kutatás eredményeként esetleg a megmaradt tervek is előkerülhetnek.

Az épület fotója régi képeslapon. Jól látható, hogy díszesebb volt az oromzat ill. a párkányzat is. Jellegzetes kidolgozásúak a tetővilágító ablakok. A földszinten láthatjuk, hogy a főbejáratot teljesen átalakították, továbbá eltűntek az eredeti feliratok is.

HV-4	Cím: Eötvös utca 12.	Hrsz.: 2942/2	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház/raktár
-------------	-----------------------------	----------------------	---

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület, oldaltornáccal. A tornác oszlopai falazottak. Az utcai oromfalat díszítőpárkány választja el a homlokzat alsó részétől, melynek nyílászárói eredetiek. A folyosón a nyílászárókat már részben kicserélték.

Megőrzendő érték: Az épület tömeg- és tetőformája, a tornác kialakítása, az eredeti nyílászárók.

Javaslat: A folyosóval ellentétes hosszoldalon épült toldalék épületrészt le kell bontani. Szükséges a felújítás, korszerűsítés, azt követően a folyamatos állagmegóvás.

Megjegyzés: A nyílászárókon a jelenlegi funkció miatt elhelyezett biztonsági rácsokat le kell szerelni.

HV-5	Cím: Eötvös utca 14.	Hrsz.: 2943	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház/ szőnyegszövő műhely
-------------	-----------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcával párhuzamos gerincű nyeregtetős épület, kontyolt végekkel. Az utcai oldalon a homlokzati falat „térdfallal” megemelve építették meg a tetőszerkezetet. Az utcai homlokzatot háromosztatú, a középső rizalit kissé előreugró. A díszítésekben keverednek a különböző építészeti korszakok stílusjegyei, ám ezzel együtt is az épület egyik karakteres eleme a helyi épületeknek.

Megőrzendő érték: Külső tömegforma, homlokzat kialakítása, nyílászárók, a tetőforma és annak palafedése.

Javaslat: Szakszerű felújítás (esetleg funkcióváltás), ezt követően pedig folyamatos állagmegóvás.

Megjegyzés:

HV-6	Cím: Eötvös utca-Tompa utca sarkán levő kútépítmény	Hrsz.: 2175	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: kút
-------------	---	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Frey Lajos által 1930-ban készített két kifolyós kút kútházzal együtt.

Megőrzendő érték: A teljes építmény és műszaki szerkezet.

Javaslat: A felújított állapot karbantartása, a környezet rendezettségének megőrzése.

Megjegyzés:

HV-7	Cím: Vörösmarty utca 2.	Hrsz.: 1902	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: általános iskola
-------------	--------------------------------	--------------------	---

Leírás, jelleg, állapot: Utcavonalra merőleges gerincvonalú magastetős épület, eklektikus homlokzattal. A főhomlokzata hármass osztású, a saroklízalitek előreugranak a homlokzati síkhoz képest. A középrizalit felett íves záródású párkányzatban felirat helyezkedik el. Az épület külső nyílászáróit műanyagból készíttettekre cserélték, de legalább az eredeti osztás jelzését visszaadja azok kialakítása.

Megőrzendő érték: Az épület külső megjelenése.

Javaslat: Nyílászárók módosítása az osztások hangsúlyosabb jelzése érdekében. Folyamatos állagmegóvás.

Megjegyzés:

HV-8	Cím: Kossuth utca 40.	Hrsz.: 2034	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház, emlékház
-------------	------------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Bereczki Imre egykori lakóháza ma emlékházként működik. Az épület utcával párhuzamos gerincű nyeregtetős épület, az utcai homlokzat közepén oromzatos kiemeléssel. Az oromzatos középrészen vakolatdíszítés található, amely a kiemeléssel együtt az utcaszakasz legmeghatározóbb épületévé teszi a házat.

Megőrzendő érték: Az épület tömege, homlokzata, nyílászárói.

Javaslat: Folyamatos állagmegóvás.

Megjegyzés: Az épület önmagában is értéket képvisel az egykori tulajdonos tevékenysége, megbecsültsége nélkül is.

HV-9	Cím: Kossuth utca 15.	Hrsz.: 1743	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
-------------	------------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: A mintegy 100 éves épületet Frey József (más források szerint Fráj József építésmérnök) építőmester építtette. A villaszerű épületet minden bizonnyal többször is átalakították, de az alapvető, kissé barokkos tömegformáját (mintha egy vidéki kis kúriát szerettek volna építeni) és a díszesen faragott látszó szarufavégeket a mai napig megőrizte az épület.

Megőrzendő érték: tömegforma, megmaradt részletkialakítások.

Javaslat: a tömegben történt változtatások – kiugró tetőablak – visszabontása, a homlokzatképzés eredeti anyaghasználatának visszaállítása.

Megjegyzés: ezt és a Kossuth utca 17. szám alatti két szomszédos épületet Freyházak-ként ismerik. A másik esetben valószínűleg tervezésben ill. építésben lehet érintett Frey József.

FREY JÓZSEF

képesített kőművesmester
vállalati irodája
DÉVAVÁNYÁN
Vasut-utca

Mindentemű magas építkezések-, modern gazdasági épületek-, teglgyári körkemencék tervezése és kivitele. — Készít beton és vasbeton-, terasz- és műmárvány munkákat. Raktáron tart saját gyártmányu cementlapot többféle színben; és mintában, befoncsöveket előfejjel, cement fedél és kup-cserépet, vasbeton oszlopot sodronykerítéshez, portland- és román-cementet, körösi homokot és kőport.

HV-10	Cím: Kossuth utca 17.	Hrsz.: 1744	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	------------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Az épületet 1928-32 között építtette Guttman Izidor fakereskedő. Az elmondások szerint a több feteleppel rendelkező kereskedő bőven használt faanyagot a tetőszerkezetben és a ház díszítésére is. A déli oromfalat téglából építették, de az eresz alatti ácsolatban díszítéssel látták el. A keleti homlokzat deszkázással készült, középen ovális lyuk, amely a Nap szimbóluma. A díszítés – amely rozettába foglalt gránátalma, növényi inda és levél, Rodler asztalosmester műve.

Megőrzendő érték: Az épület külső megjelenése, különösen a faszervezetek.

Javaslat: További állagmegóvás, fenntartás.

Megjegyzés:

HV-11	Cím: Széchenyi utca 8.	Hrsz.: 3795	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: múzeum
--------------	-------------------------------	--------------------	---

Leírás, jelleg, állapot: Utcával párhuzamos gerincű nyeregtetős épület, klasszicizáló homlokzati díszítésekkel. Az épület kelet felé néző térlehatároló homlokzata háromosztatú, középrizalitos kialakítású. Az épületen a külső ablakok eredetiek.

Megőrzendő érték: Az épület teljes külső megjelenése.

Javaslat: Folyamatos karbantartás.

Megjegyzés: Az intézményhez tartozó oldaltornácos „parasztház” védelme is javasolt.

HV-12	Cím: Széchenyi utca 30.	Hrsz.: 3744	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	--------------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület, oldaltornáccal. A tornác oszlopai falazottak, a fejezetük díszes. Az utcai oromfalat díszítőpárkány választja el a homlokzat alsó részétől, melynek nyílászárói eredetiek.

Megőrzendő érték: Az épület külső megjelenése, a tömegforma és a homlokzat egyaránt.

Javaslat: Teljes felújítást követően folyamatos állagmegóvás.

Megjegyzés: Az épület leromlott állapota miatt felújítás nélkül rövid időn belül használhatatlanná válik.

HV-13	Cím: Széchenyi utca 59.	Hrsz.: 3072	Funkciója /eredeti, jelenlegi/:
--------------	--------------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület, megszüntetett oldaltornáccal. A nyílászárókat kicserélték.

Megőrzendő érték: Csak a tető, az oromfal és két kéménye eredeti.

Javaslat: Védelem megszüntetése.

Megjegyzés: Helyi értékvédelmi rendelet és önkormányzati vagy központi támogatási források nélkül több épület sorsa is alakulhat hasonlóan.

HV-14	Cím: Szeghalmi út 17.	Hrsz.: 1502	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóépület
--------------	------------------------------	--------------------	---

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület, oldaltornáccal. A tornác oszlopai falazottak. Az utcai oromfalat deszkaborítással készítették. A nyílászárói eredetiek. A folyosón a nyílászárókat már részben kicserélték.

Megőrzendő érték: Az épület teljes külső megjelenése.

Javaslat: Teljes felújítás, azt követően folyamatos állagmegóvás.

Megjegyzés:

HV-15	Cím: Szeghalmi út 80.	Hrsz.: 2370	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	------------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot:

Megőrzendő érték:

Javaslat:

Megjegyzés: Az épületre statikai szakvélemény alapján bontási engedélyt kértek, amit ki is adtak, így az épületet lebontották.

HV-16	Cím: Rákóczi utca 2.	Hrsz.: 626	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóépület
--------------	-----------------------------	-------------------	---

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület elő- és oldaltornáccal. A tornácok oszlopai falazottak. Az utcai oromzatot, amely deszkaborításból készült, párkány választja el a falazott homlokzati részekről. Az utcára néző nyílászárók még az eredetiek.

Megőrzendő érték: Az épület teljes külső megjelenése.

Javaslat: Felújítás, állagmegóvás.

Megjegyzés: A jelenlegi és a 2003-ban készült fényképek alapján jól látható, hogy támogatás nélkül elpusztulnak a helyi értékek, ezért szükség lenne az értékek megtartását anyagilag is támogató rendeletre, továbbá arra, hogy a helyi kisiskolásokat is megismertessék ezekkel az értékekkel azért, hogy hosszú időn keresztül legyen esély ezek fennmaradására.

jelenlegi állapot

2003-as állapot

HV-17	Cím: Rákóczi utca 11.	Hrsz.: 676	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	------------------------------	-------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület oldaltornáccal. A tornácok oszlopai falazottak. Az utcai oromzatot, amely deszkaborításból készült, párkány választja el a falazott homlokzati részeketől. Az utcára néző nyílászárókat valószínűleg kicserélték és redőnnyel látták el.

Megőrzendő érték: Az épület külső megjelenése.

Javaslat: Az utcai homlokzaton a nyílászárókat vissza kell állítani, a látszó tokos redőnyt le kell bontani. Az új homlokzati vakolat teljesen stílusidegen, annak elfedése szükséges.

Megjegyzés: Az aránylag jó műszaki állapot miatt érdemes a visszaállítási javaslat intézkedéseit elvégezni.

HV-18	Cím: Deák Ferenc utca 19.	Hrsz.: 1540	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	----------------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület. Az utcai oromzatot, amely deszkaborításból készült, párkány választja el a falazott homlokzati részekről.

Megőrzendő érték: Tömegforma, utcai homlokzat.

Javaslat: Az épület műszaki állapotának megújítása a védett érték megtartásával.

Megjegyzés:

HV-19	Cím: Hajós utca 22.	Hrsz.: 3572	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: iskola
--------------	----------------------------	--------------------	---

Leírás, jelleg, állapot: Az utcában elfoglalt helye, mérete alapján meghatározó utcaképi épület utcával párhuzamos gerincű nyeregtetővel, klasszicizáló jegyeket mutató homlokzati kialakítással. Az ablakokat hőszigetelt kialakításúra cserélték, de az osztásrendszer jellemzően az eredetihez igazodik. Ugyanakkor biztosra vehető, hogy a borítás nem az eredeti kialakítást tükrözi.

Megőrzendő érték: Az épület tömege, a homlokzat eredeti elemei.

Javaslat: Folyamatos állagmegóvás.

Megjegyzés:

HV-20	Cím: Zrínyi utca 26.	Hrsz.: 2039	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	-----------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Lebontották.

Megőrzendő érték:

Javaslat:

Megjegyzés:

HV-21	Cím: Mezőtúri út 4.	Hrsz.: 890	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: rizshántoló közraktára
--------------	----------------------------	-------------------	---

Leírás, jelleg, állapot: Az épület építését az I. Világháború megszakította, így azt követően 1918. októberében vált használhatóvá a pice + 3 szintes, fafödémű raktárépület. Az épület homlokzatát téglával díszítették, amely egy-egy résztől eltekintve mind a mai napig jó állapotban van. Az épület fa tartószerkezetei épek, egészségesek, a födémek eredetiek, az oszlopokat, állószékeket a jobb használhatóság érdekében az évtizedek során megritkították. Az előtetők, azok tartószerkezete az épület szerves részét képezi. Ma is tárolásra használják, de nem terményt, hanem göngyöleget ill. egyéb anyagokat tárolnak benne, mert a fafödém a villástargonca számára nem megfelelő.

Megőrzendő érték: Az épület külső-belső kialakítása.

Javaslat: A régi fényképek alapján a lehetséges mértékű külső helyreállítás és a most is folyamatos állagmegóvás.

Megjegyzés:

Ezen a régi képeslapon az épület vasút felőli oldala látható. Itt történt a legtöbb külső átalakítás, hozzáépítés. Erről a képről a helyreállítást el lehetne készíteni.

HV-22	Cím: Mezőtúri út 3.	Hrsz.: 752	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: szolgálati lakás
--------------	----------------------------	-------------------	---

Leírás, jelleg, állapot: A rizshántolóval szemben levő egykori szolgálati lakás – hasonlóan a raktárépülethez – téglahomlokzati díszítéssel épült. Ezt ma is őrzi az épület.

Megőrzendő érték: Az épület külső megjelenése.

Javaslat: Teljes felújítás és azt követően folyamatos állagmegóvás.

Megjegyzés:

HV-23	Cím: Szeghalmi út	Hrsz.: 898	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: kriptá
--------------	--------------------------	-------------------	---

Leírás, jelleg, állapot: A kriptá a Csatári család sírboltja. Az építmény kialakításánál betonból gótikus stílusú ívrendszereket alakítottak ki a nyílászárók körül, míg a falazat külső burkolására magyar sárga keramitot használtak. A jelenleg látható felirat szerint először 1922-ben temetkeztek ide. A borostyán teljesen benötte az építményt.

Megőrzendő érték: Az építmény külső megjelenése a kovácsoltvas részletekkel együtt.

Javaslat: Teljes felújítás.

Megjegyzés: A felújításnál kertész közreműködése is szükséges, ugyanakkor a borostyán amellet, hogy elfedi és rongálja az épületszerkezeteket, jelenleg már „össze is tartja” az építményt.

HVJ-1	Cím: Árpád utca 14	Hrsz.: 1791	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	---------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcával párhuzamos gerincű nyeregtetős, középrizalitos polgárház. A palafedés és a nyílászárók még eredetiek.

Megőrzendő érték: Tömegforma és utcai homlokzat.

Javaslat: A meglévő értékek megtartásával a homlokzat kialakításához igazodó festésű felújítás a kapuzat cseréjével. Helyi védelem elrendelése indokolt.

Megjegyzés: A zártosrú jellegű beépítés a város főutcáján a városiasodó életmód elterjedését mutatta, ugyanakkor az így kialakított kapu még a telek kocsival történő megközelítését is biztosította szállítási igény esetén.

HVJ-2	Cím: Bánomkerti utca	Hrsz.: 2758	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	-----------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület, oldaltornáccal. A tornác oszlopai fából készültek. Az utcai oromfalat deszkaborítással készítették. A nyílászárói eredetiek.

Megőrzendő érték: Az épület tömegformája, utcai homlokzata, oldaltornáca.

Javaslat: Helyi védelem elrendelése.

Megjegyzés:

HVJ-3	Cím: Bánomkerti utca 39.	Hrsz.: 3107	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	---------------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület, oldaltornáccal. A tornác oszlopai falazottak. Az utcai oromfalat deszkaborítással készítették. A nyílászárói eredetiek.

Megőrzendő érték: Az épület tömegformája, utcai homlokzata, oldaltornáca.

Javaslat: A hátsó toldaléképület elbontása és a helyi védelem elrendelése.

Megjegyzés:

HVJ-4	Cím: Deák Ferenc 119.	Hrsz.: 2697	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	------------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület, oldaltornáccal. A tornác oszlopai falazottak. Az utcai oromfalat deszkaborítással készítették. A nyílászárói eredetiek. Az épület nyílászárónak többségét már kicserélték.

Megőrzendő érték: Az épület tömegformája, az oldaltornác és a homlokzati arányok.

Javaslat: Az utcai nyílászárók visszaállítása legalább az eredeti osztások jelzésével; helyi védelem elrendelése.

Megjegyzés:

HVJ-5	Cím: Eke utca 11.	Hrsz.: 543	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	--------------------------	-------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület, oldaltornáccal. A tornác oszlopai fából készültek. Az utcai oromfalat deszkaborítással készítették, melyet felújítottak az eredetivel egyező módon. A nyílászárói eredetiek.

Megőrzendő érték: Az épület tömegformája, utcai homlokzata, oldaltornáca.

Javaslat: Helyi védelem elrendelése.

Megjegyzés:

HVJ-6	Cím: Eötvös utca 27.	Hrsz.: 2165	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	-----------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület, oldaltornáccal. A tornác oszlopai falazottak. Az utcai oromfalat deszkaborítással készítették. A nyílászárói eredetiek, bár az utca felé néző ajtónyílást befalazták, ám a díszítése megmaradt, amely „parasztbarokk” jelleget mutat.

Megőrzendő érték: Az épület tömegformája, utcai homlokzata, oldaltornáca.

Javaslat: Helyi védelem elrendelése. Szükséges a tornácon túlnyúló utólagos építésű „csurgó” visszabontása, az ajtó visszaépítése és a teljes felújítás.

Megjegyzés:

HVJ-7	Cím: Köleshalmi utca 44.	Hrsz.: 565	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	---------------------------------	-------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület, oldaltornáccal. A tornác oszlopai falazottak, de nem az eredetiek és azokhoz képest a folyosó szélétől távolabbra kerültek. Az utcai ormfalat deszkaborítással készítették. Az itteni ablakok eredetiek.

Megőrzendő érték: Az utcai homlokzat a hozzáépítés visszabontása után.

Javaslat: Szükséges visszabontások elvégzése, helyi védelem elrendelése.

Megjegyzés:

HVJ-8	Cím: Szeghalmi út 51.	Hrsz.: 1521	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--------------	------------------------------	--------------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merőleges gerincű nyeregtetős épület, oldaltornáccal.. Az utcai oromfalat deszkaborítással készítették. A nyílászárói eredetiek.

Megőrzendő érték: Az épület tömegformája, utcai homlokzata, oldaltornáca, kéményei.

Javaslat: A hátsó todalékpület elbontása és a helyi védelem elrendelése.

Megjegyzés:

	Cím: Zrínyi utca 144.	Hrsz.:2697	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: lakóház
--	-----------------------	------------	--

Leírás, jelleg, állapot: Utcára merleges gerinc nyeregtets épület, oldaltornáccal. A tornác oszlopai falazottak. Az utcai oromfalatszalabborítással készítették. A nyílászárói eredetiek, a folyosó végét azonban szőlőleg utólag tették zárttá.
Meg rzend érték: Az épület tömegformája, utcai homlokzata, oldaltornáccal.
Javaslat: Helyi védelem elrendelése.

Megjegyzés:

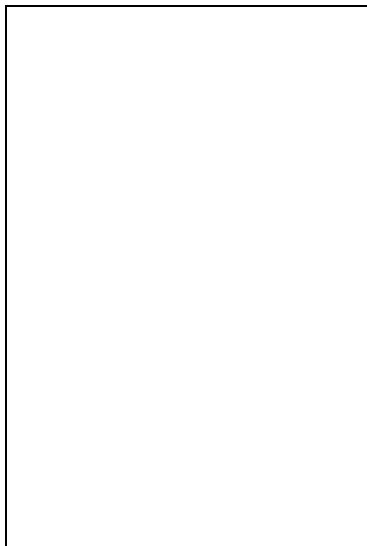
	Cím: Szer skert utca	Hrsz.: 3210	Funkciója /eredeti, jelenlegi/: temet /-
--	----------------------	-------------	---

Leírás, jelleg, állapot: Már a II. katonai felmérésen is látható a településkeleti részén az a temetmelynek telkét a mai térkép is mutatja, ugyanakkor a temet már alig fedezhető fel. A területét a növényzet berte, ugyanakkor a temet területén hajdan is önállóan álló fészület ma is látható, ha a területre vezet földúton végigmegyünk. E gyaloglás közben még bevitt egy-egy sírjel, k kereszt is.

Meg rzend érték: A fészület és a még fellelhesírjelek.

javaslat: Helyi védelem elrendelése kegyeleti park kialakítás.

Megjegyzés: A temet a zsidó temetvel egyidejleg már ábrázolt a térképeken, így indokolt a terület kitisztítása és a védelem elrendése – esetleg kisebb terület összegyjtve a megmaradt emlékeket – .

A település jellegzetes építészeti részleteit ma még megjelenítő épületek fényképei. Ezek külön-külön nem védendők – állapotuk, az átalakítások mérete miatt – ám a mai tervezéseknél is jó ismerni ezeket (ökológiai szempontok, formavilág, arányok,...).

Régészet

A hatástanulmány elkészítésének célja – a „kulturális örökség védelméről” szóló 2001. évi LXIV. törvény és az örökségvédelmi hatástanulmányról szóló 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelet (Öhr.) 3/A. § előírásainak megfelelően – Dévaványa város közigazgatási határa által érintett területen az örökségi elemek teljes körű számbavétele, lokalizálása, illetve az esetlegesen szükséges örökségvédelmi hatáscsökkentő ajánlások megfogalmazása volt.

Az alábbi régészeti örökségvédelmi hatástanulmány, illetve az alábbiakban felsorolt adatok és megállapítások nem pótolhatják, helyettesíthetik az egy-egy földterületre, lelőhelyre vonatkozóan, telekértékesítéshez vagy bármilyen földmunkához kapcsolódóan a KÖH, illetve az adott területileg illetékes Kormányhivatalhoz tartozó KÖI szakhatósági véleményének, engedélyének kikérését. Bármilyen földterülettel kapcsolatos jogi ügylet előkészítésének részeként, illetve bármilyen földmunka tervezésekor elkerülhetetlen az adott szakhatóság (KÖI) hivatalos megkeresése, s hivatalos véleményének, szakhatósági állásfoglalásának beszerzése.

Jelen munkát a „szerzői jogról” szóló 1999. évi LXXVI. tv. alapján szerzői jogi védelem illeti meg. A közölt adatok szerződéstől eltérő célra való felhasználása, régészeti lelőhelyre vonatkozó adatok nyilvánosságra hozása, vagy továbbadása csak a szerző engedélyével, a 17/2002. (VI. 21.) NKÖM rendelet 7. §, valamint a 47/2001. (III. 27.) Korm. rend. szabályai szerint történhet.

Dévaványa Békés megye északi részén helyezkedik el. A település fekvése régészeti szempontból meghatározza a közigazgatási területére eső – már ismert és még ismeretlen – régészeti lelőhelyek mennyiségét és jellegét is. A Békés megye területén eddig végzett régészeti terepbejárások tapasztalatai ugyanis az utóbbi években egyértelműen bebizonyították, hogy a megye területe a régészeti lelőhelyek előfordulását tekintve két nagy tájegységre bontható. Az egyik a Körösök völgye, ahol a lelőhelyek szabályosan sorakoznak, vizek folyásához, azok partjához igazodnak, kiterjedésük pedig közel egyforma. A másik terület a Körösök völgyétől távolabb eső térség, a Maros hordalékkúpja, ahol nagy, belső, víz nélküli felszín a jellemző, változatos és szabálytalan geomorfológiai viszonyokkal. A régészeti lelőhelyek mindkét területen természetesen igazodtak a táj felszíni viszonyaihoz, az egykori megtelepedésre alkalmas helyek tehát szorosan követik a felszín adta lehetőségeket, és ezek határozzák meg a lelőhelyek fekvését és kiterjedését is. Dévaványa a Berettyó és a Kettős, illetve a Hármaskörös közti Dévaványai síkság D-i részén terül el. A 85-86 m tengerszint feletti magasságú síkságot elhagyott folyómedrek szövik át. A nagy ívben kanyarodó, széles, erősen feltöltött folyómedrek elhelyezkedésében semmiféle rendszer nem figyelhető meg. A vízfolyásokat határoló, partos területek minden bizonnyal kiválóan alkalmasak voltak az emberi megtelepedésre, mert a város nagy kiterjedésű külterületén számos olyan lelőhelyet ismerünk, amelyek az egykori vízfolyások medreinek magas partjaira felfűződve helyezkednek el. A határ D-i, DK-i része a Körösök mellett kialakult mocsarakhoz tartozott. Dévaványa határának legnagyobb része erősen szikes. A település határában a szikes talajok javítására mintegy 200 digógödrtől ástak. A szántóföldi termelésre alkalmatlan területeken nagy kiterjedésű legelők és kisebb erdők vannak.

Dévaványa város határában 1974-1975 között került sor szisztematikus felszíni lelőhely-felderítésekre, ún. régészeti terepbejárásokra, az országos régészeti topográfiai program keretében, a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete

munkatársainak közreműködésével. A mai település határában összesen 219 lelőhelyet ismerünk, ezek közül három lelőhely valamely szomszédos település területéről részben átnyúlik a dévaványai határba.

A fent említett szempontokon kívül arra kell felkészülni, hogy a most rendelkezésre álló adatok számba vétele mellett az érvényes 2001. évi LXIV. (kulturális) törvény és e tárgyban született egyes rendeletek vonatkozó előírásait, valamint a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal szakhatósági állásfoglalásait a kulturális örökség e részének megőrzése érdekében kiemelt figyelemmel, mindenben maradéktalanul szükséges betartani. Ez a már ismert lelőhelyek területén azt jelenti, hogy csak olyan, esetleg földmunkával is járó változtatásokra kerülhet sor, amely az adott régészeti lelőhelyet nem veszélyezteti, illetve amely során biztosított a régészeti örökség bármely részének előzetes vagy folyamatos megmentése (régészeti helyszíni felügyelet, próbafeltárás, megelőző feltárás), illetve a régészeti lelőhely továbbra is hozzáférhető, de legalább sértetlen marad. Még nem ismert, de a táj geomorfológiájából következően biztosan nagy számban feltételezhető régészeti lelőhelyek vonatkozásában ugyanakkor azt kell szem előtt tartani, hogy a váratlanul előkerülő leleteket a szabályozóknak megfelelően a helyi jegyzőnek vagy a megyei múzeumnak bejelentsék, a terület érintetlenségét a régész szakember helyszíni szemléjéig biztosítsák, s a mentőfeltárás elvégzését lehetővé tegyék.

Egyértelmű, hogy a lelőhelyek nagyobb része a külterületen kerülhet elő, de a belterületen is várható egy-egy lelet vagy régészeti lelőhely felbukkanása. A külterületeken leginkább mezőgazdasági munkálatok folynak, amelyekkel kapcsolatban arra kell felhívni a mezőgazdasági munkát végzők figyelmét, hogy az átlagosnál mélyebb szántás, különösen pedig az altalajlazítás és az alagsövezés a lelőhelyek rongálását eredményezik, ezért ezek kerülendők. Az olyan területeken, ahol a jelenlegi felszíni viszonyokat megváltoztató tevékenységet terveznek (pl. erdősítés, bányanyitás, halastó vagy öntözőcsatorna létesítése, stb.) és az esetlegesen ott fekvő régészeti lelőhelyet elfedné, hozzáférhetetlenné tenné, esetleg elpusztítaná, csak olyan előkészítő munka után legyen elképzelhető, amely biztosítja az ott lévő régészeti örökség elemeinek megelőző feltárását, illetve sértetlenségét. A belterületen ugyanakkor az építési, közműfektetési tevékenység jelent veszélyt a régészeti lelőhelyekre, leletekre. Fontos ezért, hogy különböző építési tevékenységek, különös tekintettel pedig a közműfektetési munkák során figyelmet fordítsanak az esetlegesen előkerülő régészeti korú sírokra, objektumokra, leletekre. Ezek bejelentési kötelezettség alá tartoznak, és a szemlét végző régész szakember megjelenéséig a tulajdonos, a beruházó, vagy a kivitelező biztosítani köteles a lelet vagy objektum eredeti állapotának dokumentálhatóságát.

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (Kötv.) 11. § alapján, a régészeti lelőhelyek általános védelmet élveznek. A védelemre irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenni (Kötv. 10. § (2) bek). Ezért a földmunkával járó fejlesztésekkel a régészeti lelőhelyeket lehetőség szerint el kell kerülni (Kötv. 19. § (1) bek). Azonban a Kötv. 22. § szerint: „(1) Ha a régészeti lelőhely elkerülése a fejlesztések, beruházások költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a fejlesztés, beruházás másutt nem valósítható meg, a veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tárni (a továbbiakban: megelőző feltárás). Régészeti érdekű terület a Kötv. 7. § 17. pontja szerint „valamennyi terület, természetes vagy mesterséges üreg és a vízmedrek azon

része, amelyen, illetve amelyben régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető.” A Kötv. 19. § (2) szerint: „A régészeti örökség elemei a régészeti érdekű területekről vagy a régészeti lelőhelyről csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el.” A Kötv. 21. § értelmében a próbafeltárás célja a régészeti lelőhelyek jellegének, kiterjedésének, a veszélyeztető források és a megelőző feltárás mértékének meghatározása, a lelőhelyek védelmi fokozatának megállapítása és osztályozása. A Kötv. 22. § (2) bekezdés értelmében a megelőző feltárás részeként a régészeti lelőhelyen a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal eltérő rendelkezésének hiányában – próbafeltárást kell végezni. A régészeti érintettség mértékétől függően – külön jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén a Hivatal régészeti megfigyelést írhat elő.

A halmokkal kapcsolatban külön is fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a 32/2010 FVM rendelet hatálya ezekre is kiterjed, így a kunhalmok területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged a jogszabály, más földmunkát (pl. szántást) nem. (Ezt mindegyik lelőhelynél külön jelezzük.)

A településrendezési terv feladata, hogy abban kifejezésre jusson a régészeti örökség feltárásának, dokumentálhatóságának mindenkor biztosítása, védelme. A település lakóinak a fent leírt, a régészeti emlékek megmentését szolgáló korlátozások nemcsak hátrányt jelentenek, hanem hasznot is, hiszen a saját lakóhelyük múltját csak a régészeti feltárások segítségével ismerhetik meg jobban. Egy-egy előkerülő, jelentősebb lelet, vagy objektum bemutatása általában helyben is megvalósítható. Ez pedig összhangban van azokkal a térségfejlesztési törekvésekkel, alapelvekkel, amelyek szerint a turizmus fejlesztése kitörési pontja lehet egy-egy településnek.

Az alábbiakban az ismert régészeti adatok következnek, az egyes lelőhelyeknél esetenként külön megjegyzésben említve az örökségvédelem javasolt módját.⁴

A továbbiakban minden egyes lelőhelynél az MRT 6. és 8. kötetének vonatkozó részeire hivatkozunk: a lelőhelyszámok megegyeznek a kötetben lévő sorszámokkal, a kötet megjelenése utáni adatok pedig ez után következnek, egyezve a KÖH nyilvántartásával. A kötet megjelenése óta csak szórványosan került sor helyszíni szemlére a város határában, ezért fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a kötethez tartozó terület terepbejárásai évtizedekkel ezelőtt történtek, amikor még részletes térképek sem álltak rendelkezésre. A terepbejárások során rögzített topográfiai adatokat (pl. a lelőhely kiterjedését is) csak bizonyos fenntartással kezelhetjük részben az akkori térképek hiánya, részben pedig a terepbejárási módszerek kezdetlegessége miatt. Az adatok pontosítása így természetesen nélkülözhetetlen napjainkban minden földmunkával járó tervezői munka során.

Az alábbi adatsorban a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal nyilvántartási adatbázisából származó helyrajzi számokat változatlan formában beépítettük a szövegbe (hisz azok jelentik most a hivatalos adatokat), továbbá a KÖH-től kapott lelőhelypolygonokat a tervező áttette az ő általa használt, jelenleg legfrissebb adatokat tartalmazó, helyrajzi számokat is ábrázoló térképre, ez alapján ellenőriztünk és

⁴ A felhasznált adatok alapját a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal központi adatbázisának nyilvántartásában lévő adatok jelentik, melyek helyenként pontosításra, esetleg kiegészítésre szorulnak a területet érintő szakirodalmi hivatkozások és a múzeumi adattárak adatai alapján. Az alábbiakban egy frissített összegzés található.

kiegészítettünk minden lelőhely által érintett helyrajzi számot. A **pirossal kiemelt helyrajzi számok** az összesítő térképen az egyes lelőhelyek kiterjedésének vizsgálata alkalmával megerősítésre kerültek, a többi (feketével hagyott) helyrajzi szám a KÖH adatbázisából való átvétel, de a jelenleg használt térképen nem azonosíthatók érintett területként.

1. DÉVAVÁNYA 1. LELŐHELY. KÉRSZIGET, KATONAFÖLDEK. (KÖH 3982) Térkép száma: 58-342. Koordináta: 196930, 788557. Helyrajzi szám: 0589/1, 0588/2, 0588/1, 0586, 0587, **01423/1, 01423/3, 01423/4, 01423/5, 01428/5, 01449/1, 01453**. A település ÉNy-i részén, a Kér-szigetet körülvevő ér DNy-i partján helyezkedik el a lelőhely, melynek területén újkőkori és szarmata kori kerámiatöredékek kerültek elő. A lelőhely egyes részein őskori házhelyek is megfigyelhetők voltak 1970 táján. Az 1970-ben végzett ásatás során a Körös-kultúra objektumaira találtak, illetve egy melléklet nélküli zsugorított sírt is sikerült feltárni.⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

2. DÉVAVÁNYA 2. LELŐHELY. KIS-KÉR-SZIGET. (KÖH 3983) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 195814, 787190. Helyrajzi szám: **01428/7**. A település határának ÉNy-i sarkában, egy régi ér K-i partján, földkitermelő gödör környékén gyűjtöttek 1970-ben néhány pattintott kőeszközt, s innen kerülhettek elő 1958-ban őskori edénytöredékek is.⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

3. DÉVAVÁNYA 3. LELŐHELY. SÁRTÓ. (KÖH 3984) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 194651, 786572. Helyrajzi szám: **01487/2**. A határ ÉNy-i szélén, a Sártó-Gabonási-mellékcsatorna K-i partján szórványosan előforduló jellegtelen őskori kerámiatöredékek utalnak régészeti lelőhelyre.⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

4. DÉVAVÁNYA 4. LELŐHELY. SÁRTÓ. (KÖH 3985) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 193691, 787070. Helyrajzi szám: **01496/9**. A határ ÉNy-i szélén, a Sártó-Gabonási-mellékcsatorna ÉK-i magas partján őskori kerámiatöredékek, egy neolitikus kővéső darabja és egy Árpád-kori edényfenék jelzi a lelőhely létét.⁸ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

5. DÉVAVÁNYA 5. LELŐHELY. SÁRTÓ. (KÖH 3986) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 193313, 787632. Helyrajzi szám: **01496/10, 01496/11, 01496/12, 01496/13**. A település határának ÉNy-i szélén, a Sártó-Gabonási-mellékcsatorna ÉK-i partján, alacsony kiemelkedésen újkőkori cserepeket és egy pattintott kőeszközt talált a felszínen Ecsedy István 1970-ben.⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

⁵ MRT 6. 35.

⁶ MRT 6. 35.

⁷ MRT 6. 35.

⁸ MRT 6. 35.

⁹ MRT 6. 35.

6. DÉVAVÁNYA 6. LELŐHELY. SÁRTÓ, TÍMÁR FRIGYES HALMA. (KÖH 3987) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 192718, 787940. Helyrajzi szám: **01499/2, 01499/3, 01499/4, 01515/2, 01515/3, 01502/4.** A város határának ÉNy-i szélén, a gabonás-ér két ága által határolt félszigetszerű, magas kiemelkedésen gazdag lelőhely található. A leletek legnagyobb része neolitikus, kisebb részben pedig szarmata kori. Középkori edénytöredékek szintén előkerültek innen. A lelőhely K-i részén halmot hordtak el az 1930-as években. Eközben több tucat sír került elő, különböző mellékletekkel (pl. lószerszámok, érmek, stb.). A X–XII. századi temető pusztulásáról éveken keresztül készültek a jelentések.¹⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

7. DÉVAVÁNYA 7. LELŐHELY. SÁRTÓ-HALOM. (KÖH 3988) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 193038, 788506. Helyrajzi szám: **01494/10, 01515/3, 01516/1.** A Túrkevére vezető út É-i oldalán, a Sártó-szigetet félkör alakban körülvevő ér déli, délkeleti magas partján kb. 5 méter magas halmot dokumentáltak 1970-ben. A halom környékén 1958-ban is kerültek elő embercsontdarabok és őskori kerámiatöredékek. 1964-ben szintén csontdarabok és újkőkori illetve szarmata kori cserepek láttak napvilágot. Később bronzkori és késő középkori leletekről szóló jelentések is készültek.¹¹ Legutóbb Jankovich B. Dénes járt a lelőhelyen.¹² A terület kiemelt figyelmet érdemel, a földmunkákkal elkerülendő, a lelőhely fokozottan védett.¹³ A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

8. DÉVAVÁNYA 8. LELŐHELY. SÁRTÓ. (KÖH 3989) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 193204, 788635. Helyrajzi szám: 01494/9, **01517/1, 01516/1, 01516/2.** A Sártó-szigetet keletről határoló ér külső, keleti partján őskori edénytöredékek jelzik a lelőhelyet, melyeket 1958-ban és 1970-ben is megfigyeltek.¹⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

9. DÉVAVÁNYA 9. LELŐHELY. SÁRTÓ-SZIGET. (KÖH 3990) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 194985, 787483. Helyrajzi szám: **01490/2, 01489, 01492/1, 01492/2, 01492/3.** A várostól ÉNy-ra, a Sártó-ér által körülvevett terület kiemelkedő keleti partján nagy kiterjedésű őskori (neolitikus és rézkori) lelőhely található, mely az 1930-as évek óta ismert, s területén Korek József ásatást is folytatott 1959-ben. Újkőkori sírokat és cölöpszerkezetes házat talált. A lelőhely anyagában rézkori edénytöredékek is előfordulnak. Legutóbb Jankovich B. Dénes végzett helyszíni szemlét a lelőhelyen 2005-ben.¹⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

10. DÉVAVÁNYA 10. LELŐHELY. KATAL-SZEG. (KÖH 3991) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 192124, 791398. Helyrajzi szám: **01569/1.** A város határának Katal-szeg nevű területén, az egykori Séllei-tanyától délre 1959-ben őskori és

¹⁰ MRT 6. 37–38.

¹¹ MRT 6. 38.

¹² KÖH 600/2894/2005.

¹³ Dévaványa, Sártó-halom régészeti védettsége: KÖH 600/392/2006

¹⁴ MRT 6. 38.

¹⁵ MRT 6. 38–39; KÖH 600/2894/2005.

középkori kerámiadarabokat gyűjtött Bereczki Imre.¹⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

11. DÉVAVÁNYA 11. LELŐHELY. BORBÉLY-HALOM. (KÖH 3992) Térkép száma: 58-342. Koordináta: 196175, 789325. Helyrajzi szám: **01459/2**. A település határának ÉNy-i sarkában partos vonulaton, mindössze 0,5 méter relatív magasságú, kb. 25–30 méter átmérőjű – vélhetően a réz korba sorolható – kurgán emelkedik.¹⁷ A halom és környéke kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során, ugyanis a halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

12. DÉVAVÁNYA 12. LELŐHELY. CSERÉPGYÁR-DŰLŐ. (KÖH 3993) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 190811, 794018. Helyrajzi szám: **01291/2, 01288, 01287/3, 01287/4, 01287/5, 01287/6**. A város határának északi szélétől 500 méterre egy kb. 1 méter magas és 60–70 méter átmérőjű halom található, amely valószínűleg rézkori.¹⁸ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

13. DÉVAVÁNYA 13. LELŐHELY. KÉR-SZIGET. (KÖH 3994) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 194813, 791100. Helyrajzi szám: **01375/9, 01375/10, 01375/11**. A határ ÉNy-i részében, a Túrkevére vezető műút északi oldalán, egy régi, mára kiszáradt érmeder északi partvonulatán előforduló neolitikus és szarmata kori leletanyag jelzi a lelőhely kiterjedését.¹⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

14. DÉVAVÁNYA 14. LELŐHELY. KÉR-SZIGET. (KÖH 3995)

Térkép száma: 58-344. Koordináta: 194558, 790307. Helyrajzi szám: **01388, 01475, 01387/1, 01387/3, 01387/4, 01387/5, 01387/6, 01387/7, 01387/8, 01387/9, 01387/10, 01389/3, 01473, 01477**. A határ ÉNy-i részén, egy régi érmeder É-i partvonulatán újkőkori, bronzkori, szarmata kori, Árpád-kori és késő középkori leletanyag jelzi a lelőhely kiterjedését. A lelőhely középkori faluhely iik2696 Tf 8al kztzt ks kt tzevra321(v)-

fordulnak elő. Ugyanitt egy kora Árpád-kori temető sírjai is előkerültek.⁶⁹ 2008-ban, egy földgázvezeték építéséhez kapcsolódó megelőző régészeti munkák kapcsán lehetőség nyílt a Dévaványa 63. és a Dévaványa 149. sz. lelőhelyek elhelyezkedésének tisztázására. A korábban két különálló lelőhelyként nyilvántartott terület között nincs leletmentes sáv, csupán egy rossz állapotú földút választja el egymástól őket. A földút mindkét oldalán azonos sűrűségben voltak megfigyelhetők őskori és Árpád-kori edénytöredékek. Az ilyen módon Dévaványa 63. lelőhelyként (Dévaványa – Sima-sziget, Tálagy-i átjáró) nevezett, összevont lelőhely kiterjedése É-i irányban és K-i irányban is módosult. A térképen L alakban jelölt terület Ny-i részén, az egykori karakteresen megfigyelhető érpartra támaszkodó területen nagyobb sűrűségben, az érparttól távolabb ritkábban találtunk kerámialeleteket. A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

64. DÉVAVÁNYA 64. LELŐHELY. SIMA-SZIGET. (KÖH 4045) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 189908, 798130. Helyrajzi szám: 0841, 0838, 0837/8. A település belterületétől keletre, a Tálagy-ér magas, északi partján előforduló őskori kerámialeletek jelzik a lelőhely kiterjedését.⁷⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

65. DÉVAVÁNYA 65. LELŐHELY. SIMA-SZIGET. (KÖH 4046) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 189633, 797614. Helyrajzi szám: 0837/8. A város belterületétől keletre, a Tálagy-ér északi magas partján neolitikus, rézkori, szarmata kori és Árpád-kori leletek jelzik a lelőhely kiterjedését.⁷¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

66. DÉVAVÁNYA 66. LELŐHELY. TÓ-KERT. (KÖH 4047) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 190091, 796446. Helyrajzi szám: 0852/1, 5220, 5080, 5081, 5082, 5087, 5086, 5119, 5120, 5088, 5089, 5090, 5091, 5092, 5093, 5094, 5095, 5096, 5097, 5098, 5099, 5100, 5101, 5102, 5103, 5104, 5105, 5106, 5107, 5108, 5109, 5110, 5111, 5112, 5113, 5114, 5115, 5116, 5117, 5118, 5121, 5122, 5123, 5124, 5125, 5126, 5127, 5128, 5129, 5130, 5131, 5132, 5133, 5134, 5135, 5136, 5137, 5138, 5139, 5140, 5141, 5142, 5143, 5144, 5145, 5146, 5147, 5148, 5149, 5150, 5151, 5152, 5153, 5154, 5155, 5156, 5157, 5158, 5159, 5160, 5161, 5162/1, 5162/2, 5163, 5164, 5165, 5166, 5167, 5168/1, 5168/2, 5169, 5170, 5171, 5172, 5173, 5174, 5175, 5176/1, 5176/2, 5177, 5178, 5221, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2586, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2557, 2558, 2561, 2562, 2568, 2569, 2570, 2571, 2567, 2572, 2573, 2574, 2582, 2583, 2584, 2585, 2581. A település K-i szélénél, a Szeghalomba vezető földút északi oldalán, az egykori Sima-tó magas partvonulatán őskori, vélhetően erődített telltelepülés található. Kora valószínűleg a bronzkorra tehető. Környezetében újkőkori, rézkori, szarmata, Árpád-kori és késő középkori leletek fordulnak elő.⁷² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

⁶⁹ MRT 6. 49-50.

⁷⁰ MRT 6. 50.

⁷¹ MRT 6. 50.

⁷² MRT 6. 50-51.

67. DÉVAVÁNYA 67. LELŐHELY. TÓ-KERT. (KÖH 4048) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 190611, 796478. Helyrajzi szám: 5201, 5202, 5203, 5204, 5205, 5206, 5207, 5208, 5209, 5210, 5211/1, 5211/2, 5212, 5213, 5214, 5215, 5216, 5221, 0959/63. A település belterületének ÉK-i szélén, egy érmeder Ny-i, magas partján a Körös kultúrába ill. az AVK-ba sorolható, valamint szarmata kori cserepek kerültek elő.⁷³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

68. DÉVAVÁNYA 68. LELŐHELY. SIMA-SZIGET. (KÖH 4049) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 190769, 797323. Helyrajzi szám: 0852/16. A határ keleti részén, a Nagy-ér-csatorna magas, DK-i partján újkőkori és szarmata kori kerámialeletek jelzik a lelőhely kiterjedését. A gyűjtött anyagban lévő embercsont darabok temetőre is utalnak.⁷⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

69. DÉVAVÁNYA 69. LELŐHELY. SIMA-SZIGET. (KÖH 4050) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 191036, 797610. Helyrajzi szám: 0852/16, 0875/5, 0875/7, 0875/8, 0875/9. A város belterületétől ÉK-re, a Nagy-éri-csatorna kanyarulatának DK-i és K-i magas partján a Körös kultúra kerámiatöredékei és szarmata kori cserepek is gyűjthetők. Az embercsont-maradványok itt is temetőre utalnak.⁷⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

70. DÉVAVÁNYA 70. LELŐHELY. SIMA-SZIGET. (KÖH 4051) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 191436, 797701. Helyrajzi szám: 0875/5. A város belterületétől északkeletre, a Nagy-éri-csatorna keleti, magas partján őskori és Árpád-kori edénytöredékek fordulnak elő.⁷⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

71. DÉVAVÁNYA 71. LELŐHELY. CSORDAJÁRÁS, CSORDAGYEPI-HALOM. (KÖH 4052) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 191649, 795739. Helyrajzi szám: 01252. A belterülettől északra kb. 1,5 km-re egy kb. 3 m magas, 70-80 méter átmérőjű rézkori halom emelkedett 1973-ig. Ebben az évben leletmentés során 3 rézkori sír került elő.⁷⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel, hiszen további sírok is bármikor előkerülhetnek. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

72. DÉVAVÁNYA 72. LELŐHELY. CSORDA-JÁRÁS. (KÖH 4053) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 191682, 795894. Helyrajzi szám: 01252. A belterülettől északra, az előbbi lelőhelytől keletre 100 méterre áll egy 1,5 m magas, 50-70 m átmérőjű rézkori halom,⁷⁸ melynek jelenlegi állapotát szükséges megőrizni. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

⁷³ MRT 6. 51.

⁷⁴ MRT 6. 51.

⁷⁵ MRT 6. 51.

⁷⁶ MRT 6. 51.

⁷⁷ MRT 6. 51.

⁷⁸ MRT 6. 51.

73. DÉVAVÁNYA 73. LELŐHELY. CSORDA-HALOM (SZŐR-HALOM). (KÖH 4054) Térkép száma: 58-433. Koordináta: 192183, 796355. Helyrajzi szám: **0961, 0962/1, 9050**. A településtől ÉK-re található a 3,5 méter magas, kb. 40 méter átmérőjű halom, melynek kora a rézkorra határozható meg. Környékén neolitikus és szarmata kori edénytöredékek fordultak elő.⁷⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

74. DÉVAVÁNYA 74. LELŐHELY. CSUDABALA, ÓRHALOM. (KÖH 4055) Térkép száma: 58-433. Koordináta: 192171, 797502. Helyrajzi szám: **0952/7, 0952/8, 0952/9, 0952/10, 0952/11**. A belterületől északkeletre, a Csorda-járás és az Órhalomzug határán, a Nagy-éri-csatorna nyugati oldalán lévő kiemelkedésen újkőkori edénytöredékek jelzik a lelőhely kiterjedését.⁸⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

75. DÉVAVÁNYA 75. LELŐHELY. CSORDA-JÁRÁS. (KÖH 4056) Térkép száma: 58-433. Koordináta: 192241, 797171. Helyrajzi szám: **0963, 0950**. A Csorda-járás keleti végén, egy kb. 0,5 méter magas, kb. 40 méter alapátmérőjű halmot azonosítottak 1970-ben. Rézkori lehet.⁸¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

76. DÉVAVÁNYA 76. LELŐHELY. CSORDA-JÁRÁS. (KÖH 4057) Térkép száma: 58-433. Koordináta: 192991, 797383. Helyrajzi szám: **0963**. A Csorda-járás északkeleti végében lévő legelőn erősen lekopott, kb. 0,5 méter magas, kb. 40 méter átmérőjű halmot azonosítottak 1970-ben. Kora a rézkorra határozható meg.⁸² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

77. DÉVAVÁNYA 77. LELŐHELY. ÓRHALOM II. (KÖH 4058) Térkép száma: 58-434. Koordináta: 192485, 798381. Helyrajzi szám: **0947, 0934/3, 0895/5, 0895/4, 0895/3**. A belterületől kb. 3 km-re ÉK-re, egy régi érmeder északi partján 3,5-4 méter magas halom emelkedik, amelynek átmérője kb. 80 méter. Környékén újkőkori és rézkori kerámatöredékek fordultak elő, de ismeretlen korú emberi csontvázakra vonatkozó adatokkal is rendelkezünk.⁸³ A területe mindenkor kiemelt figyelmet érdemel. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

⁷⁹ MRT 6. 52.

⁸⁰ MRT 6. 52.

⁸¹ MRT 6. 53.

⁸² MRT 6. 53.

⁸³ MRT 6. 53.

78. DÉVAVÁNYA 78. LELŐHELY. SIMA-SZIGET. (KÖH 4059) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 190873, 798988. Helyrajzi szám: 0885, 0886, 0888, 0887/5, 0887/6, 0887/7, 0887/8, 0892/1. A város keleti határán, a Sima-szigetet és az Órhalom-zugot elválasztó régi érmeder déli partján újkőkori és rézkori leletanyag jelzi a lelőhely kiterjedését.⁸⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

79. DÉVAVÁNYA 79. LELŐHELY. ÓRHALOM-ZUG. (KÖH 4060) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 191360, 798957. Helyrajzi szám: 0900/7, 0900/11. A város keleti határán, a Sima-szigetet és az Órhalom-zugot elválasztó régi érmeder északi oldalán rézkori és Árpád-kori település nyomai figyelhetők meg a felszínen.⁸⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

80. DÉVAVÁNYA 80. LELŐHELY. ÓRHALOM III. (KÖH 4061) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 191716, 798983. Helyrajzi szám: 0900/5, 0900/6. A településtől északkeletre, a Nagy-éri-csatorna keleti magas partján neolitikus lelőhely található.⁸⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

81. DÉVAVÁNYA 81. LELŐHELY. ÓRHALOM-ZUG II. (KÖH 4062) Térkép száma: 58-434. Koordináta: 192308, 799143. Helyrajzi szám: 0895/6, 0895/5. A város határának északkeleti részén, a Nagy-éri-csatorna nagy kanyarulatának keleti oldalán csaknem szétszántott halmot azonosítottak 1970-ben. Magassága 0,5 méter, átmérője kb. 60-110 méter. Rézkori.⁸⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

82. DÉVAVÁNYA 82. LELŐHELY. ÓRHALOM-ZUG, DÉKÁNY-HALOM. (KÖH 4063) Térkép száma: 58-434. Koordináta: 192451, 799149. Helyrajzi szám: 0895/5. A város határának északkeleti részén, az előző halomtól északra, egy kb. 1 m magas, és kb. 35-60 méter átmérőjű, rézkori halom helyét dokumentálták 1970-ben.⁸⁸ A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

83. DÉVAVÁNYA 83. LELŐHELY. SZILÁGYI-HALOM. (KÖH 4064) Térkép száma: 58-434. Koordináta: 192998, 799844. Helyrajzi szám: 0942/3, 0942/4. A település ÉK-i határában, egy régi ér kiöntésének Ny-i partján egy kb. 1,5 m magas, kb. 40-70 m átmérőjű rézkori halom helyét azonosították 1970-ben.⁸⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

84. DÉVAVÁNYA 84. LELŐHELY. KÉT-ÉR KÖZE. (KÖH 4065) Térkép száma: 58-433. Koordináta: 193568, 797274. Helyrajzi szám: 0966/1. A település határának

⁸⁴ MRT 6. 53.

⁸⁵ MRT 6. 53.

⁸⁶ MRT 6. 53.

⁸⁷ MRT 6. 53.

⁸⁸ MRT 6. 53.

⁸⁹ MRT 6. 53.

északkeleti részén, a Nagy-éri-csatorna U alakú kanyarulatától északra egy kb. 2,5 m magas és kb. 55-110 m átmérőjű, rézkori halmot azonosítottak 1970-ben.⁹⁰ A halom kiemelt figyelmet érdemel. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

85. DÉVAVÁNYA 85. LELŐHELY. ATYA-SZEG, BESNYÓ-PART. (KÖH 4066) Térkép száma: 58-431. Koordináta: 196984, 796621. Helyrajzi szám: **01096**. A település határának északi felében, az Atyaszegi-legelő nyugati szélén húzódó földhátan egy kb. 1,4 m magas és kb. 35-40 m átmérőjű halom helyét azonosították 1970-ben, melytől délre egy másik, szintén kb. 1,4 m magas és kb. 35-110 m alapterületű halom helyezkedik el. Mindkét halom rézkori lehet.⁹¹ Rájuk ugyanazok az örökségvédelmi szempontok vonatkoznak, mint általában a halmokra: a 32/2010 FVM rendelet hatálya rájuk is kiterjed, így a jogszabály a halmok területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

86. DÉVAVÁNYA 86. LELŐHELY. ATYA-SZEG, HAJÓS-HALOM. (KÖH 4067) Térkép száma: 58-431. Koordináta: 196121, 797882. Helyrajzi szám: **01039**. A település határának ÉK-i részében, az Atyaszegi-legelő délnyugati sarkában egy kb. 4,3 m magas, kb. 60-80 m átmérőjű halom emelkedik. Rézkori lehet.⁹² A terület kiemelt figyelmet érdemel. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

87. DÉVAVÁNYA 87. LELŐHELY. BOGÁROS-HALOM. (KÖH 4068) Térkép száma: 58-431. Koordináta: 197778, 797498. Helyrajzi szám: **01097**. A település határának északi részében, a Bogárosi-legelőn kb. 2 m magas, 20-30 m átmérőjű rézkori halmot azonosítottak 1970-ben.⁹³ A terület kiemelt figyelmet érdemel. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

88. DÉVAVÁNYA 88. LELŐHELY. DOSZTA. (KÖH 4069) Térkép száma: 58-432. Koordináta: 199333, 798664. Helyrajzi szám: **01082, 01079, 01078, 01073, 01043/2**. A város határának északi szélén, egy ÉNy-DK-i irányú érmeder északi partján őskori és szarmata kori leletek jelzik a lelőhely kiterjedését.⁹⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

89. DÉVAVÁNYA 89. LELŐHELY. DOSZTA. (KÖH 4070) Térkép száma: 58-432. Koordináta: 199689, 798602. Helyrajzi szám: **01082**. A határ északi szélén, a Kis-Dosztályi-tanyák épületei között, alacsony érparton kb. 1 m magas, 30-40 m átmérőjű rézkori halom helyét dokumentálták 1970-ben.⁹⁵ A terület kiemelt figyelmet

⁹⁰ MRT 6. 53-54.

⁹¹ MRT 6. 54.

⁹² MRT 6. 54.

⁹³ MRT 6. 54.

⁹⁴ MRT 6. 54.

⁹⁵ MRT 6. 54.

érdemel. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

90. DÉVAVÁNYA 90. LELŐHELY. DOSZTA-HALOM. (KÖH 4071) Térkép száma: 58-432. Koordináta: 199837, 799086. Helyrajzi szám: **01082**. A dosztai tanyaközpont és iskola épületeitől ÉK-re egy kiszáradt érmeder északi magas partján emelkedik a 4 m magas, 60-80 m átmérőjű rézkori halom. Környezetében neolitikus, rézkori és szarmata kori leletek fordultak elő.⁹⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

91. DÉVAVÁNYA 91. LELŐHELY. KÜRTI-FÖLD. (KÖH 4072) Térkép száma: 58-432. Koordináta: 197180, 800139. Helyrajzi szám: **01014, 0992, 01026/4**. A település határának északkeleti részén, egy félszigetszerű kiemelkedésen őskori és szarmata kori kerámiatöredékek jelzik a lelőhely kiterjedését.⁹⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

92. DÉVAVÁNYA 92. LELŐHELY. FUDÉRI-DŰLŐ. (KÖH 4073) Térkép száma: 58-434. Koordináta: 194484, 799915. Helyrajzi szám: **01004/1, 01004/4, 01007/7**. A település határának északkeleti részén, egy régi érmeder északi oldalán, magas partvonulaton neolitikus, rézkori és szarmata kori edénytöredékek gyűjthetők a felszínen. Az itt korábban nyitott bányagödörből zsugorított (neolitikus?) és nyújtott csontvázas (honfoglalás kori?) temetkezésekre utaló adatokkal is rendelkezünk.⁹⁸ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

93. DÉVAVÁNYA 93. LELŐHELY. CSORDAJÁRÁS, BIKAHÁZ. (KÖH 4074) Térkép száma: 58-433. Koordináta: 192253, 796704. Helyrajzi szám: **0950, 0963**. A településtől északra kb. 3 km-re, a legelőn kb. 1 méter magas és 50-60 méter átmérőjű halmot dokumentáltak 1973-ban. Ettől délre 50 méterre másik halom is emelkedik, amelynek magassága 1,5 méter, átmérője pedig 50-60 méter. Mindkettő rézkori lehet.⁹⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel. A halmokra ugyanis a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely azok területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

94. DÉVAVÁNYA 94. LELŐHELY. CSORDAJÁRÁS. (KÖH 4075) Térkép száma: 58-433. Koordináta: 192409, 796843. Helyrajzi szám: **0963**. A településtől északra, az előző halmoktól ÉK-re kb. 150 méterre egy harmadik halom is található, amely kb. 1,2 méter magas, átmérője pedig 40-50 méter. Ez is a rézkorra határozható meg.¹⁰⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

⁹⁶ MRT 6. 54.

⁹⁷ MRT 6. 54.

⁹⁸ MRT 6. 54-55.

⁹⁹ MRT 6. 55.

¹⁰⁰ MRT 6. 55.

95. DÉVAVÁNYA 95. LELŐHELY. CSORDAJÁRÁS, AKÁCOS. (KÖH 4076)

Térkép száma: 58-433. Koordináta: 192104, 796219. Helyrajzi szám: **01252**. A város határának északi részén, a belterülettől kb. 3 km-re található a lelőhely, amely az előzőekhez hasonlóan rézkori halom. Magassága csaknem 1 méter, átmérője pedig kb. 50-60 méter.¹⁰¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

96. DÉVAVÁNYA 96. LELŐHELY. BORSZEG, VAD GYULA-TANYA. (KÖH 4077)

Térkép száma: 58-433. Koordináta: 193543, 795764. Helyrajzi szám: **01222/1**. A település belterületétől északra 4 kilométerre egy régi érparton kb. 1 m magas, 40 m átmérőjű halmot dokumentáltak 1973-ban. Felszínén őskori edénytöredékek fordultak elő.¹⁰² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra a 32/2010 FVM rendelet hatálya kiterjed, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

97. DÉVAVÁNYA 97. LELŐHELY. KÉT-ÉR KÖZE, BOGYA-TANYA. (KÖH 4078)

Térkép száma: 58-433. Koordináta: 193950, 795985. Helyrajzi szám: **01219/1, 01219/2**. A Réhely és Két-ér köze dűlőt elválasztó érmeder keleti, kb. 2,5 méter magas partján húzódik a lelőhely, amelynek területén neolitikus, rézkori, szarmata és gepida cserepek gyűjthetők. A lelőhelyen bizonytalan korú zsugorított csontvázakkal és valószínűleg szarmata kori temetővel is kell számolni.¹⁰³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

98. DÉVAVÁNYA 98. LELŐHELY. BORSZEG, VAD GYULA-TANYA. (KÖH 4079)

Térkép száma: 58-433. Koordináta: 193605, 795371. Helyrajzi szám: **01226, 01224, 01225, 01222/1**. A Réhelyt és Borszeget egymástól elválasztó ér déli partját képező földháton újkőkori, rézkori, késő bronzkori és Árpád-kori kerámialeletek jelzik a lelőhely kiterjedését. Ugyanitt bizonytalan korú (talán neolitikus vagy rézkori) zsugorított sírokból álló temetőre és ismeretlen rítusú sírokra is vannak adataink.¹⁰⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

99. DÉVAVÁNYA 99. LELŐHELY. BORSZEG, VAD GYULA-TANYA. (KÖH 4080)

Térkép száma: 58-433. Koordináta: 193347, 795558. Helyrajzi szám: **01222/2, 01222/1**. Az előző lelőhelytől délre évtizedekkel ezelőtt csatornaásás közben újkőkori és szarmata kori telep nyomait bolygatták meg.¹⁰⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

100. DÉVAVÁNYA 100. LELŐHELY. BORSZEG, VAD GYULA-TANYA. (KÖH 4081)

Térkép száma: 58-433. Koordináta: 193413, 795205. Helyrajzi szám: **01224, 01226**. A lelőhelyet jelző tanya nyugati oldalán alacsony földhát emelkedik, amelyen 1958-ban újkőkori edénytöredékek kerültek elő.¹⁰⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

¹⁰¹ MRT 6. 55.

¹⁰² MRT 6. 55.

¹⁰³ MRT 6. 55.

¹⁰⁴ MRT 6. 55-56.

¹⁰⁵ MRT 6. 56.

¹⁰⁶ MRT 6. 56.

101. DÉVAVÁNYA 101. LELŐHELY. BORSZEG, VAD FERENC-TANYA. (KÖH 4082) Térkép száma: 58-433. Koordináta: 193191, 795177. Helyrajzi szám: **01242/23, 01243, 01244, 01245, 01246.** A település határának É-i részén, az előző, 100. sz. lelőhelytől D-re, egy alacsony földhátan Horváth Attila 1958-ban kora rézkori cserepeket gyűjtött.¹⁰⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

102. DÉVAVÁNYA 102. LELŐHELY. BORSZEG. (KÖH 4083) Térkép száma: 58-433. Koordináta: 193081, 794718. Helyrajzi szám: **01242/18.** A településtől É-ra fekvő Borszegi-dűlő ÉNy-i szélén 1958-ban talajjavító bányagödört ástak. Horváth Attila leletmentése során 15 gödörből gyűjtött leleteket. 5 hulladék-gödörből az alföldi vonaldíszes kultúra cserepei kerültek elő, a többi gödör anyagában vegyesen fordultak elő az alföldi vonaldíszes kultúra, valamint a kora és java rézkori cserepei. Az egyik gödörben bronzkori cserepek is voltak.¹⁰⁸ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

103. DÉVAVÁNYA 103. LELŐHELY. BORSZEG. (KÖH 4084) Térkép száma: 58-433. Koordináta: 192911, 794967. Helyrajzi szám: **01242/16, 01242/19, 01242/20, 01242/21.** A településtől É-ra fekvő Borszegi-dűlő közepén, tagolatlan, sík mezőben igen szórványosan jellegtelen őskori, szarmata kori és egy Árpád-kori cserepek kerültek elő a topográfiai terepbejárások alkalmával.¹⁰⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

104. DÉVAVÁNYA 104. LELŐHELY. KÉT-ÉR KÖZE. (KÖH 4085) Térkép száma: 58-433. Koordináta: 194813, 796366. Helyrajzi szám: **01207/2, 01210, 01215, 01216, 01217.** A településtől É-ra fekvő Borszegi-dűlő Ny-i részén, a Réhelytől elválasztó ér K-i partján, nagy területen szétszórt, kevésbé jellegzetes, legnagyobb valószínűséggel az alföldi vonaldíszes kerámiához tartozó cserepek kerültek napvilágra.¹¹⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

105. DÉVAVÁNYA 105. LELŐHELY. ATYASZEGI-LEGELŐ. (KÖH 4086) Térkép száma: 58-433. Koordináta: 195526, 796976. Helyrajzi szám: **01099.** A településtől É-ra, mintegy 6 km-re fekvő legelő D-i részében egy kb. 30-40 m átmérőjű, 1,5 m magas halom áll.¹¹¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

106. DÉVAVÁNYA 106. LELŐHELY. ATYASZEGI-LEGELŐ. (KÖH 4087) Térkép száma: 58-431. Koordináta: 196067, 796360. Helyrajzi szám: **01099, 01100.** A Déaványa határának É-i részén elhelyezkedő Atyaszegi-legelőt 1949-ben körülsáncolták, a legelő DNy-i szélén, egy kiszáradt ér partján húzódó lapos

¹⁰⁷ MRT 6. 56.

¹⁰⁸ MRT 6. 56.

¹⁰⁹ MRT 6. 56.

¹¹⁰ MRT 6. 56.

¹¹¹ MRT 6. 56.

kiemelkedés átvágásakor egy tiszapolgári edényke, továbbá négy csontváz került elő. Bereczki Imre leletbejelentése nyomán Korek József végzett leletmentést; azonosította a tiszapolgári edény előkerülési helyét, ekkor az árok falában négy gödör feltjét figyelte meg. A sírokat egy gödörbe vágták bele, amelyet egy-két oldalán benyomott, bütykös töredék a tiszapolgári kultúra idejére keltez; a sírföldben paticsdarabok is voltak. A sírok Korek József szerint középkoriak voltak.¹¹² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

107. DÉVAVÁNYA 107. LELŐHELY. ATYASZEGI-LEGELŐ BESNYŐ-PART. (KÖH 4088) Térkép száma: 58-431. Koordináta: 196555, 796457. Helyrajzi szám: **1096**. A Dévaványa határának É-i részén elhelyezkedő Atyaszegi-legelő területén kiemelkedő magaslatot átvágták 1949-ben a legelő körbesáncolásakor. Az árok ásása közben megbolygatott telepen az alföldi vonaldíszes kultúrába sorolható leletek kerültek elő.¹¹³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

108. DÉVAVÁNYA 108. LELŐHELY. NAGY-KÖLES-HALOM. (KÖH 4089) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 187294, 794267. Helyrajzi szám: **0279/30**. A település belterületétől D-re fekszik a Nagy-Köles-halom nevű határrész, ennek É-i részén emelkedik egy kb. 1,5 m magas, 50-60 m átmérőjű halom.¹¹⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

109. DÉVAVÁNYA 109. LELŐHELY. NAGY-KÖLES-HALOM. (KÖH 4090) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 187564, 794067. Helyrajzi szám: **0277/6, 0277/10, 0277/11, 0277/20, 0278, 0279/22**. Dévaványa belterületétől DNy-ra kb. 1 km távolságra, egy ÉK-DNy-i irányú földhátan 1958-ban digógödört létesítettek. A digógödörtől DNy-ra gávai és szarmata kori edénytöredékek kerültek elő.¹¹⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

110. DÉVAVÁNYA 110. LELŐHELY. VARSÁNY-HÁT. (KÖH 4091) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 183236, 792607. Helyrajzi szám: **0210, 0203/13, 0203/14, 0203/15, 0317/1, 0317/2**. A település határának DNy-i részében fekvő Katona-tanya mellett őskori és szarmata kori településnyomok kerültek napvilágra.¹¹⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

111. DÉVAVÁNYA 111. LELŐHELY. NAGY-VARSÁNY-HÁT. (KÖH 4092) Térkép száma: 48-142. Koordináta: 183847, 791222. Helyrajzi szám: **0196/58, 0196/59, 0196/60, 0196/61, 0196/62, 0196/63, 0196/64, 0196/65, 0196/66**. Dévaványa határának DNy-i részében, egy patkó alakú érkanyarulat belső, K-i részén neolitikus és szarmata kori településnyomok kerültek elő.¹¹⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

¹¹² MRT 6. 56.

¹¹³ MRT 6. 57.

¹¹⁴ MRT 6. 57.

¹¹⁵ MRT 6. 57.

¹¹⁶ MRT 6. 57.

¹¹⁷ MRT 6. 57.

112. DÉVAVÁNYA 112. LELŐHELY. NAGY-VARSÁNY-HÁT, KÉRI-TANYA. (KÖH 4093) Térkép száma: 48-231. Koordináta: 181217, 792182. Helyrajzi szám: **0175/7**. Dévaványa határának D-i szélén, a Gyomaendröd - Körösladány műút É-i oldalán, alacsony partszegélyen igen kevés és jellegtelen őskori cserép került elő a topográfiai terepbejárások alkalmával.¹¹⁸ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

113. DÉVAVÁNYA 113. LELŐHELY. NAGY-VARSÁNY-HÁT. (KÖH 4094) Térkép száma: 48-231. Koordináta: 183589, 792469. Helyrajzi szám: **0203/25**. Dévaványa határának DNy-i részén egy karakteres, patkó alakú érkanyarulat É-i, külső oldalán, alacsony partoldalon a Körös-kultúrába tartozó cserepeket, egy szarmata kori edénytöredéket és néhány őrlőkő töredékét gyűjtötte össze Bereczki Imre.¹¹⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

114. DÉVAVÁNYA 114. LELŐHELY. TARCSÁNY-ÉR. (KÖH 4095) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 185932, 795055. Helyrajzi szám: **0498/23, 0498/24, 0498/25**. A településhatár D-i részén, az egykori Tarcsány-ér patkó alakú kanyarulatának belső, D-i partvonalán nagy mennyiségű cserepet és paticsot figyeltek meg a topográfiai terepbejárások alkalmával.¹²⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

115. DÉVAVÁNYA 115. LELŐHELY. TÁRCSÁNY-ÉR. (KÖH 4096) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 186203, 795391. Helyrajzi szám: **0498/19, 0498/20, 0498/22, 0498/33, 0498/34, 0498/35, 0498/36, 0498/37, 0498/38, 0498/39, 0498/40**. A településhatár D-i részén, az egykori Tarcsány-ér patkó alakú kanyarulatának belső, D-i partvonalának K-i végében, alacsony érparton nagy mennyiségű cserép jelzi a tiszapolgári kultúra települését.¹²¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

116. DÉVAVÁNYA 116. LELŐHELY. TÁRCSÁNY-ÉR, MÓNUS-FÖLD. (KÖH 4097) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 186795, 795437. Helyrajzi szám: **0512/16, 0512/17, 0512/18, 0512/19**. A település belterületétől D-re, a Dévaványa-körösladányi vasútvonal D-i oldalán, egy alacsony, szigetszerű kiemelkedésként Bereczki Imre alföldi vonaldíszes kultúrába sorolható edénytöredéket gyűjtött.¹²² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

117. DÉVAVÁNYA 117. LELŐHELY. TARCSÁNY-ÉR. (KÖH 4098) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 186379, 794861. Helyrajzi szám: **0284/2, 0285/1, 0285/2, 0498/28, 0498/29**.

Dévaványa belterületétől D-re, az egykori Tarcsány-ér patkó alakú kanyarulatának belső, É-i partszakaszán neolitikus település leletei kerültek napvilágra. A lelőhelyet 1958-ban megbolygatták, a telep É-i szélét és az egykori érmedret egyetlen É-D-i

¹¹⁸ MRT 6. 57.

¹¹⁹ MRT 6. 58.

¹²⁰ MRT 6. 58.

¹²¹ MRT 6. 58.

¹²² MRT 6. 58.

irányú földkitermelő bányagödörrel vágták le. Ekkor a bányától D-re lévő partoldalon is neolitikus edénytöredékeket találtak.¹²³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

118. DÉVAVÁNYA 118. LELŐHELY. TARCSÁNY-ÉR. (KÖH 4099) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 186340, 795140. Helyrajzi szám: 0498/30, 0498/31, 0498/32. Dévaványa belterületétől D-re, az egykori Tarcsány-ér patkó alakú kanyarulatának belső, ÉK-i részén, a Tarcsány-eret kísérő partvonalat félszigetszerűen kiemelkedésén egy nagy kiterjedésű neolitikus és kora rézkori település maradványai találhatóak a felszínen.¹²⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

119. DÉVAVÁNYA 119. LELŐHELY. TÁRCSÁNY-ÉR. (KÖH 4100) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 186556, 795187. Helyrajzi szám: 0498/32. Dévaványa belterületétől D-re, az egykori Tarcsány-ér medrének É-i, magas partszakaszán kevés jellegtelenszerű neolitikus edénytöredék található a felszínen.¹²⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

120. DÉVAVÁNYA 120. LELŐHELY. KÖLES-HALOM. (KÖH 4101) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 186865, 795059. Helyrajzi szám: 0512/8, 0512/9. A település belterületi határától D-i irányban, a dévaványa-körösladányi vasútvonal D-i oldalán, magas, partos kiemelkedésén 1958-ban talajjavító munkálatok során bányagödört nyitottak. Bereczki Imre a bánya területén kevés szarmata kori edénytöredéket dokumentált.¹²⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

121. DÉVAVÁNYA 121. LELŐHELY. NAGY-KÖLES-HALOM. (KÖH 4102) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 186709, 794563. Helyrajzi szám: 0279/20. A város belterületétől D-re, egykori kiöntésekkel közrefogott kis földnyelven, egy földkitermelő gödör környékén az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájában tartozó leletek kerültek elő a topográfiai terepbejárások idején.¹²⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

122. DÉVAVÁNYA 122. LELŐHELY. NAGY-KÖLES-HALOM. (KÖH 4103) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 187513, 794747. Helyrajzi szám: 0271/7, 0271/8, 0271/10, 0271/11, 0271/14, 0272. Dévaványa belterületétől D-re, a határrész É-i szélén egy félszigetszerű kiemelkedés K-i végében mélyített földkitermelő bánya Ny-i és D-i oldalában igen szórványosan jellegtelenszerű neolitikus cserepek kerültek elő a topográfiai terepbejárások idején.¹²⁸ A lelőhelyen 2006-ban Gyucha Attila végzett régészeti feltárást.¹²⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

¹²³ MRT 6. 58.

¹²⁴ MRT 6. 58.

¹²⁵ MRT 6. 59.

¹²⁶ MRT 6. 59.

¹²⁷ MRT 6. 59.

¹²⁸ MRT 6. 59.

¹²⁹ MMM RégAd.

123. DÉVAVÁNYA 123. LELŐHELY. NÁDÖSVÉNY. (KÖH 4104) Térkép száma: 48-122. Koordináta: 188351, 791533. Helyrajzi szám: **021/20**. A településhatár Ny-i részén, a Túrkevei úttól D-re, egy lekopott, mintegy 0, 5 m magas és kb. 60-105 m átmérőjű kis halom emelkedik, amelyen egykor tanya állott.¹³⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

124. DÉVAVÁNYA 124. LELŐHELY. NÁDÖSVÉNY. (KÖH 4105) Térkép száma: 48-122. Koordináta: 188571, 791422. Helyrajzi szám: **021/11**. A település belterületétől Ny-ra, a Túrkevére vezető út D-i oldalán, egy régi érmedrek között húzódó hát É-i végén, amelyen egy L alakú földkitermelő gödröt mélyítettek, őskori (Körös, AVK, kora vaskor) edénytöredékek kerültek elő a topográfiai terepbejárások idején.¹³¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

125. DÉVAVÁNYA 125. LELŐHELY. NÁDÖSVÉNY. (KÖH 4106) Térkép száma: 48-122. Koordináta: 188395, 791842. Helyrajzi szám: **021/24, 021/25, 021/26**. Déaványa belterületétől Ny-ra, a Túrkevére vezető földúttól D-re, egykori kiöntésekkel közrefogott hosszú, szigetszerű kiemelkedés DK-i végén, igen szórványosan, jellegtelen őskori töredéket, valamint egy szürke, korongolt szarmata kori oldaltöredéket gyűjtöttek a topográfiai terepbejárások alkalmával.¹³² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

126. DÉVAVÁNYA 126. LELŐHELY. BARCÉ VI. (KÖH 4107) Térkép száma: 48-122. Koordináta: 188733, 790789. Helyrajzi szám: **02/3, 01661/1**. Déaványa belterületétől Ny-ra, közvetlenül a Túrkevére vezető út É-i oldalán, egy régi ér ÉK-i partján, kevés anyaggal jelzett neolitikus és szarmata kori településnyomokra bukkantak a topográfiai terepbejárásokon.¹³³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

127. DÉVAVÁNYA 127. LELŐHELY. BARCÉ VII. (KÖH 4108) Térkép száma: 48-122. Koordináta: 189035, 790772. Helyrajzi szám: **01661/1**. Déaványa határának Ny-i részén, a Túrkevére vezető út É-i oldalán, egy hajdani kiöntés DK-i magas partján a IX – X. századra keltezhető cserépanyaggal jelzett településnyomok kerültek elő a topográfiai terepbejárások alkalmával.¹³⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

128. DÉVAVÁNYA 128. LELŐHELY. BARCÉ VIII. (KÖH 4109) Térkép száma: 48-122. Koordináta: 189192, 791019. Helyrajzi szám: **01657/1, 01658, 01661/1**. Déaványa határának Ny-i részén, a Túrkevére vezető út É-i oldalán, egy egykori ér DK-i partján paticsal tarkított felszínen, jellegtelen őskori cserepek határoznak meg egy településmaradványt.¹³⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

¹³⁰ MRT 6. 59.

¹³¹ MRT 6. 59.

¹³² MRT 6. 59.

¹³³ MRT 6. 59.

¹³⁴ MRT 6. 59.

¹³⁵ MRT 6. 59.

129. DÉVAVÁNYA 129. LELŐHELY. BARCÉ XI. (KÖH 4110) Térkép száma: 48-122. Koordináta: 188707, 790351. Helyrajzi szám: 02/3, 01661/3, 01661/4, 01661/5. Dévaványa határának Ny-i részén, a Túrkevére vezető utat egy ÉNy-i irányban kanyargó egykori ér keresztezi. Ennek magas, K-i partján szórványos szarmata kori és középkori leletanyagot találtak a topográfiai kutatások idején.¹³⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

130. DÉVAVÁNYA 130. LELŐHELY. NÁDÖSVÉNY. (KÖH 4111) Térkép száma: 48-122. Koordináta: 188537, 789746. Helyrajzi szám: 04. Dévaványa határának Ny-i részén, a Túrkevére vezető út É-i oldalán, egy kb. 1 m-nél alacsonyabb és mintegy 70-90 m átmérőjű halom áll. A halom Ny-i oldala mellett egy földkitermelő bányát nyitottak.¹³⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

131. DÉVAVÁNYA 131. LELŐHELY. GABONÁS III. (KÖH 4112) Térkép száma: 48-122. Koordináta: 190467, 788848. Helyrajzi szám: 01626/2. A település határának Ny-i szélén, a Sártó-gabonási- mellékcsatorna U alakú kanyarulatának D-i, magas partján egy kb. 1, 4 m magas és hozzávetőlegesen 50-115 m átmérőjű halom áll.¹³⁸ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

132. DÉVAVÁNYA 132. LELŐHELY, GABONÁS, TÚZOLTÓ-FÖLD. (KÖH 4113) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 193678, 789369. Helyrajzi szám: 01523/3, 01523/4, 01524, 01526/1. A település határának ÉNY-i részén, a csudabalai műút É-i oldalán, az utat keresztező egykori ér Ny-i magas partján a Körös-kultúra települése helyezkedik el.¹³⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

133. DÉVAVÁNYA 133. LELŐHELY. KÉR-SZIGET. (KÖH 4114) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 195149, 789062. Helyrajzi szám: 01477. A település határának ÉNY-i részén, a csudabalai műúttól É-ra, az utat keresztező egykori ér K-i, magas partján egy Árpád-kori település maradványai találhatóak.¹⁴⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

134. DÉVAVÁNYA 134. LELŐHELY. KÉR-SZIGET. (KÖH 4115) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 195513, 788584. Helyrajzi szám: 01444/4, 01477, 01480, 01442. A település határának ÉNY-i részén, a csudabalai műúttól É-ra, egy egykori ér K-i partján, egy hozzávetőlegesen 2,5 m magas, és mintegy 80-90 m átmérőjű halom áll, amelynek D-i részét egy dűlőút kissé megcsonkította.¹⁴¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

¹³⁶ MRT 6. 60.

¹³⁷ MRT 6. 60.

¹³⁸ MRT 6. 60.

¹³⁹ MRT 6. 60.

¹⁴⁰ MRT 6. 60.

¹⁴¹ MRT 6. 60.

135. DÉVAVÁNYA 135. LELŐHELY. KÉR-SZIGET, OLAJERDŐ. (KÖH 4116) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 194803, 787915. Helyrajzi szám: **01437/2, 01481/1, 01482, 01483/2, 01483/3, 01483/4.** A település határának ÉNY-i részén, a csudabalai műúttól É-ra, a Csurgó-Alsó-Réhelyi-mellékcsatorna magas, K-i partján egy újkőkori település nyomai figyelhetők meg.¹⁴² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

136. DÉVAVÁNYA 136. LELŐHELY. KIS-KÉR-SZIGET. (KÖH 4117) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 193836, 788511. Helyrajzi szám: **01480, 01481/1, 01482, 01494/6, 01494/7, 01479, 01474, 01483/4, 01483/5, 01483/6, 01516/1, 01516/2, 01517/1.** A település határának ÉNY-i részén, a csudabalai műúttól É-ra, egy ÉNy-DK-i irányú, régi érpartot a Csurgó-Alsó-Réhelyi-mellékcsatorna vágja át. A csatorna partján és környékén újkőkori, szarmata, és Árpád-kori település maradványai figyelhetők meg.¹⁴³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

137. DÉVAVÁNYA 137. LELŐHELY. KIS-GABONÁS. (KÖH 4118) Térkép száma: 48-122. Koordináta: 191335, 788005. Helyrajzi szám: **01622/1.** A település határának Ny-i szélén, a Sártó-gabonási-mellékcsatorna U alakú kanyarulatának belső, K-i magas partján Bereczki Imre 1959-ben a Körös-kultúra emlékanyagára bukkant.¹⁴⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

138. DÉVAVÁNYA 138. LELŐHELY. GABONÁS. (KÖH 4119) Térkép száma: 48-122. Koordináta: 191615, 787963. Helyrajzi szám: **01502/4.** A település határának Ny-i szélén, a Sártó-Gabonási-mellékcsatornától É-ra, egy földkitermelő bánya ÉNY-i végében néhány jellegtelen őskori cserepet találtak a topográfiai terepbejárások alkalmával. Bereczki Imre ugyanitt, 1964-ben neolitikus cserepet, és obszidiánt gyűjtött.¹⁴⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

139. DÉVAVÁNYA 139. LELŐHELY. KATAL-SZEG. (KÖH 4120) Térkép száma: 58-344. Koordináta: 192720, 791648. Helyrajzi szám: **01552/1.** A település határának Ny-i részén, a csudaballai műúttól D-re egy régi ér alacsony, É-i partján egy erősen leszántott, kb. 0,6 m magas és hozzávetőlegesen 35-80 m átmérőjű kis halom áll.¹⁴⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

140. DÉVAVÁNYA 140. LELŐHELY. BARCÉI- KISHALOM. (KÖH 4121) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 190353, 792062. Helyrajzi szám: **01630/16, 01630/17.** Dévaványa határának Ny-i részén, a Túrkevére vezető út É-i oldalán, egy szigetszerű földháton a Körös-kultúra cserepei egy nagy neolitikus településre utalnak.¹⁴⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

¹⁴² MRT 6. 60.

¹⁴³ MRT 6. 60.

¹⁴⁴ MRT 6. 60.

¹⁴⁵ MRT 6. 61.

¹⁴⁶ MRT 6. 61.

¹⁴⁷ MRT 6. 61.

141. DÉVAVÁNYA 141. LELŐHELY. BARCÉ X. (KÖH 4122) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 190229, 792238. Helyrajzi szám: **01630/17, 01630/18.** Dévaványa határának Ny-i részén nyitott bányagödör területén Bereczki Imre 1962-ben szarmata kori cserepeket és állatsontokat gyűjtött. A topográfiai terepbejárások a bányagödör közvetlen környékén szarmata kori település létét igazolták.¹⁴⁸ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

142. DÉVAVÁNYA 142. LELŐHELY. CSÁRDA-LAPOS. (KÖH 4123) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 187287, 797769. Helyrajzi szám: **0767/3.** Dévaványa város belterületétől DK-re, a Csárda-lapos D-i szélén kiemelkedő alacsony háton egy kb. 0,8-1,0 m magas, 35-40 m átmérőjű halom áll a legelőn.¹⁴⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

143. DÉVAVÁNYA 143. LELŐHELY. SIMA-SZIGET, TÓALJA. (KÖH 4124) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 189510, 796979. Helyrajzi szám: **0836, 0837/2, 0837/3, 0837/4.** A város belterületétől K-re, a Sima-sziget DNy-i sarkában, az itt meredekké váló érpart tetején hamus foltok voltak megfigyelhetők a topográfiai terepbejárások idején. A foltokból szürke színű, korongolt szarmata kori cserepek voltak gyűjthetők, ami alapján egy szarmata kori település dokumentáltak a területen.¹⁵⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

144. DÉVAVÁNYA 144. LELŐHELY. SIMA-SZIGET. (KÖH 4125) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 189644, 797302. Helyrajzi szám: **0837/5, 0837/6, 0837/7, 0837/8.** A város belterületétől K-i irányban, a Sima-sziget DNy-i sarkától K-re, a Nagy-éri-csatorna É-i meredek oldalú partján feküdt a középkori Simasziget (Zyghet, Symazygethe, Simazygeth) falu, amit a földrajzi néven kívül a felszínen és a két bányagödörben Bereczki Imre által 1959-1961-ben és 1965-ben gyűjtött igen nagy mennyiségű kerámia bizonyít. A lelőhely É-i szélén, a falnyomoktól kb. 50-60 m-re egy 0,3-0,5 m magas, 30-40 m átmérőjű természetes kiemelkedésen sok terméskődarabot és téglát találtak a topográfiai terepbejárások alkalmával, ami templomhelyre utal. Hasonló megfigyeléseket tett Bereczki Imre is, aki szerint a helyi hagyomány is ismeri a középkori templom helyet. A kanyargós erekkel határolt szigeten a régészeti leletek tanúsága szerint már az Árpád-korban is volt település, nevének előtagját birtokosairól, a Simay családról kapta, akik 1390-től első említésétől egészen a XVII. század közepéig legfontosabb birtokosai voltak.¹⁵¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

145. DÉVAVÁNYA 145. LELŐHELY. TÓ-KERT. (KÖH 4126) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 190442, 796424. Helyrajzi szám: **5193, 5194, 5195, 5196/1, 5196/2, 5197/1, 5197/2, 5197/3.** A Dévaványa város belterületét ÉK-ről határoló

¹⁴⁸ MRT 6. 61.

¹⁴⁹ MRT 6. 61.

¹⁵⁰ MRT 6. 61.

¹⁵¹ MRT 6. 61.

gyümölcsösben, egy erősen szétszántott, kb. 0,5 m magas, 50-60 m átmérőjű halmot dokumentáltak a régészeti topográfiai terepbejárások idején.¹⁵² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyesesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

146. DÉVAVÁNYA 146. LELŐHELY. SZIGETSZÁSZ. (KÖH 4127) Térkép száma: 48-214. Koordináta: 187143, 799814. Helyrajzi szám: **0818/2, 0829, 0830/11, 0830/13, 0830/14**. A településhatár K-i, DK-i részében, a Csecseri-ér és a Tálagy-ér találkozásánál egy ÉNy-DK-i irányú nagy sziget van. A sziget ÉNy-i végén, ahol az érpart a legmeredekebb, az alföldi vonaldíszes kerámia korai szakaszához sorolható, valamint egy szarmata kori település nyomai fekszenek.¹⁵³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

147. DÉVAVÁNYA 147. LELŐHELY. SIMA-SZIGET. (KÖH 4128) Térkép száma: 48-214. Koordináta: 187560, 799553. Helyrajzi szám: **0847**. A településhatár K-i, DK-i részében, a Csecseri-ér és a Tálagy-ér összefolyásánál, a meredek partszegélyen nagy mennyiségű, kevésbé jellegzetes újkőkori cseréptöredék és kevesebb szarmata kori leletanyag mellett sok patics, állatcsont és embercsont jellemzi a lelőhely leletanyagát.¹⁵⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

148. DÉVAVÁNYA 148. LELŐHELY. SIMA-SZIGET, KECSKEMÉTI TANYA. (KÖH 4129) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 188513, 799131. Helyrajzi szám: **0845/1, 0845/2, 0845/4, 0845/5, 0845/6**. Déaványa belterületétől K-re fekvő Sima-sziget D-i részén, egy nagyjából É-D-i irányú érmeder K-i partján, 1959-ben egy talajjavító bányagödröt létesítettek. A gödörben és környékén Bereczki Imre újkőkori telepnyomokat figyelt meg, a Körös-kultúrában és az alföldi vonaldíszes kerámiába sorolható cserepek jellemzik a lelőhely leletanyagát.¹⁵⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

149. DÉVAVÁNYA 149. LELŐHELY. SIMA-SZIGET. (KÖH 4130) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 189088, 799133. Helyrajzi szám: **0843/14, 0843/15, 0844, 0845/1, 0845/5, 0845/6**. Déaványa belterületétől K-re, a Sima-sziget DNy-i szélén, egy nagyjából É-D-i irányú érmeder K-i partján 1958-ban, majd 1966-ban létesítettek talajjavító bányagödröt. Bereczki Imre 1958-ban Horváth Attilával közösen, 1966-ban egyedül végzett itt gyűjtést, akkoriban több kerek gödör feltjárt lehetett megfigyelni. Az előkerült leletek neolitikus és szarmata kori településmaradványokra utalnak.¹⁵⁶ 2008-ban, egy földgázvezeték építéséhez kapcsolódó megelőző régészeti munkák kapcsán lehetőség nyílt a Déaványa 63. és a Déaványa 149. sz. lelőhelyek elhelyezkedésének tisztázására. A korábban két különálló lelőhelyként nyilvántartott terület között nincs leletmentes sáv, csupán egy

¹⁵² MRT 6. 62.

¹⁵³ MRT 6. 62.

¹⁵⁴ MRT 6. 62.

¹⁵⁵ MRT 6. 62.

¹⁵⁶ MRT 6. 62.

rossz állapotú földút választja el egymástól őket. A földút mindkét oldalán azonos sűrűségben voltak megfigyelhetők őskori és Árpád-kori edénytöredékek. Az ilyen módon Dévaványa 63. lelőhelyként (Dévaványa – Sima-sziget, Tálagyai átjáró) nevezett, összevont lelőhely kiterjedése É-i irányban és K-i irányban is módosult. A térképen L alakban jelölt terület Ny-i részén, az egykori karakteresen megfigyelhető érpartra támaszkodó területen nagyobb sűrűségben, az érparttól távolabb ritkábban találtunk kerámialeleteket. A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

150. DÉVAVÁNYA 150. LELŐHELY. SIMA-SZIGET, TÓALJA. (KÖH 4131)

Térkép száma: 48-211. Koordináta: 190630, 796915. Helyrajzi szám: 0852/4. Dévaványa belterületétől K-re, a Sima-sziget nevű háttérrész ÉNy-i szélén nyitott talajjavító bányában 1958-ban Bereczki Imre nagyméretű újkőkori tárolóedény töredéket (Körös-kultúra), tűzhelytalp-töredéket és szarmata kori cserepet gyűjtött. Gazdapusztai Gyula ugyanekkor végzett terepbejárásán hat szarmata kori gödör feltárását figyelte meg, a D-i oldalon talán egy sír volt.¹⁵⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

151. DÉVAVÁNYA 151. LELŐHELY. KÉT-HALOM. (KÖH 4132)

Térkép száma: 48-214. Koordináta: 187267, 799356. Helyrajzi szám: 0770/7, 0795, 0796/7, 0796/8, 0796/11, 0796/12, 0796/13, 0832/1, 0832/3, 0832/4, 0832/12, 0832/13. A város belterületétől DK-re, az egykori Tálagy-ér Ny-i, magas partján, őskori, szarmata kori, valamint Árpád-kori településmaradványok kerülnek elő.¹⁵⁸ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

152. DÉVAVÁNYA 152. LELŐHELY. DOMBRÍ (DOMBRÉV). (KÖH 4133)

Térkép száma: 48-214. Koordináta: 187754, 799101. Helyrajzi szám: 0770/7, 0832/1, 0832/11, 0832/12. Dévaványa DK-i határában, az egykori Tálagy-ér Ny-i magas partján, az érpartnak egy félkör alakú kiszögellésén a Körös-kultúra cserepeivel jelzett település helyezkedik elő.¹⁵⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

153. DÉVAVÁNYA 153. LELŐHELY. DOMBRÍ (DOMBRÉV). (KÖH 4134)

Térkép száma: 48-212. Koordináta: 188585, 798568. Helyrajzi szám: 0770/7, 0832/5, 0832/6, 0832/7, 0832/8, 0832/9, 0832/1. Dévaványa határának DK-i részén, a hajdani Tálagy-ér magas, Ny-i partján levő földhátan rendkívül gazdag leletanyaggal jelzett neolitikus és a szarmata kori település húzódik. A lelőhelyet a Dévaványa 152. sz. lelőhelytől kisebb mélyedés választja el. A neolitikus leletanyag szinte kizárólagosan az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájához tartozik. A lelőhely területén 2008-ban egy gázvezeték építéséhez kapcsolódó, szisztematikus leletfelderítés, valamint ezt követően megelőző régészeti feltárás zajlott. E legutóbbi régészeti munkák eredményeképp a lelőhely kiterjedéséről pontosabb adatok kerültek nyilvánosságba. A lelőhely korábban ismert határai a következők szerint módosultak: A lelőhely K-ÉK-i szélé szorosan az érmeder partját követi, egészen a magaslat DK-i végéig. Ny-DNy- irányban azonban a lelőhely kiterjedése jóval nagyobb, az érparthoz csatlakozó,

¹⁵⁷ MRT 6. 62.

¹⁵⁸ MRT 6. 63.

¹⁵⁹ MRT 6. 63.

szabálytalan alakú plató nagyobb részét elfoglalja.¹⁶⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

154. DÉVAVÁNYA 154. LELŐHELY. TÁLAGY. (KÖH 4135) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 188899, 798303. Helyrajzi szám: 0770/7, 0780, 0775/8, 0775/9, 0775/10, 0775/11, 0775/12, 0775/13. A határ K-i részén, a szeghalmi földúttól D-re, az egykori Tálagy-ér lankásan emelkedő D-i partján egy földkitermelő bányát nyitottak, amelynek szélén szarmata kori település fekszik.¹⁶¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

155. DÉVAVÁNYA 155. LELŐHELY. AKASZTÓ-HALOM. (KÖH 4136) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 188160, 796934. Helyrajzi szám: 3210, 3211. A településhatár DK-i szélén van az ún. vágási katolikus temető, amelynek ÉNy-i sarkában emelkedik egy hozzávetőlegesen 1 m magas és mintegy 45 m átmérőjű halom.¹⁶² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

156. DÉVAVÁNYA 156. LELŐHELY. VÁGÁS-PART. (KÖH 4137) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 188240, 796875. Helyrajzi szám: 3216. A belterület DK-i szélén egy igen nagy méretű agyagkitermelő gödör van, amelyből 1902 óta állítólag melléklet nélküli csontvázak és urnasírok (?) kerültek elő. 1950-ben Gyürky Katalin egy bolygatott szarmata kori sírt tárt fel: ebben gyöngyöket, s a váz lábánál egy korsót talált.¹⁶³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

157. DÉVAVÁNYA 157. LELŐHELY. VÁGÁS-PART. (KÖH 4138) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 189232, 797502. Helyrajzi szám: 0772/2, 0773/1, 0773/2, 0773/3, 0773/4, 0773/5, 0773/7, 3182/2, 4940, 4941, 4942, 4943, 4944, 4945, 4946, 4947, 4948, 4949, 4950, 4957, 4958. A város belterületének K-i szélén, a hajdani Tálagy-ér D-i, meredek partján, különösen a vágási református temető K-i végétől É-ra eső részen a Körös- kultúrába sorolható településmaradvány helyezkedik el.¹⁶⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

158. DÉVAVÁNYA 158. LELŐHELY. BÁNOM-KERT. (KÖH 4139) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 189415, 796558. Helyrajzi szám: 0834/14, 3179, 3086, 3087, 3088, 3089, 3090, 3091, 3092, 3093, 3094, 3095, 3096, 3101, 3102, 3105, 3106, 3107, 3108, 3109/1, 3109/2, 3110, 3111, 3112, 3113, 3114, 3117/1, 3117/2, 3118, 3119, 3120, 3121, 3122/2, 3124, 3125, 3126, 3127, 3128/1, 3128/2, 3129, 3130, 3133, 3134, 3135, 3136, 3137, 3138, 3139, 3142, 3143, 3144, 3145, 3146, 3147, 3149, 3150, 3151, 3152, 3154, 3155, 3156, 3157, 3158, 3159, 3160, 3162, 3163, 3165. A város belterületének K-i szélén, egy meredek érparton fekszik a Bánom-kert, amelynek teljes hosszában gyűjthető leletanyag. A lelőhely közepén egy kb. 1,4 m

¹⁶⁰ MRT 6. 63; MMM RégAd.

¹⁶¹ MRT 6. 63.

¹⁶² MRT 6. 63.

¹⁶³ MRT 6. 63.

¹⁶⁴ MRT 6. 64.

magas és mintegy 30-60 m átmérőjű halom, tőle É-ra pedig egy másik kb. 0,5 m magas és mintegy 20-40 m átmérőjű halom áll. A lelőhelyen a Körös-kultúra telepét paticsos foltok és sűrű cserépanyag jelzik. A lelőhely közepe tájától É-ra késő középkori cserepek találhatók. A lelőhelyet Ny-ról határoló házak udvarában többször találtak sírokat, de mellékletéről nem tudnak.¹⁶⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

159. DÉVAVÁNYA 159. LELŐHELY. SIMA-SZIGET. (KÖH 4140) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 189598, 798605. Helyrajzi szám: **0843/14**. A határ K-i szélén, a szeghalmi földúttól D-re, a Tálagy-eret kelet felől kíséző meredek partvonulaton, az érhajlatban nagy kiterjedésű és több korszak leletanyagát tartalmazó település található, melyet három talajjavító bányagödörrel is megbolygattak. A lelőhelyet a bányagödrök nyitása előtt 1958-ban Korek József is megtekintette, majd ezt követően a földmunkák megkezdésekor és utána is több ízben (1958-1959-ben Bereczki Imre végzett itt leletmentést és figyelemmel kísérte a bányák területén előkerült régészeti objektumokat.¹⁶⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

160. DÉVAVÁNYA 160. LELŐHELY. NAGY-ÉR PARTJA. (KÖH 4141) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 191769, 798657. Helyrajzi szám: **0879/7, 0882, 0885**. A település határának ÉK-i részén, a Nagy-éri csatorna U alakú kanyarulatának belső, Ny-i partján, az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájához tartozó cserepekkel jelzett település húzódik.¹⁶⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

161. DÉVAVÁNYA 161. LELŐHELY. SIMA-SZIGET. (KÖH 4142) Térkép száma: 58-434. Koordináta: 192007, 798317. Helyrajzi szám: **0877/4, 0878, 0879/2, 0879/3, 0879/4, 0879/5, 0879/1, 0881/2, 0881/1**. A város belterületéről K-re fekvő Sima-sziget legészakabbra eső részén, a Nagy-ér D-i partján, a szikes legelőn a tiszapolgári kultúrába sorolható település maradványai találhatók.¹⁶⁸ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

162. DÉVAVÁNYA 162. LELŐHELY. ÓRHALOM-ZUG. (KÖH 4143) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 191005, 799715. Helyrajzi szám: **0903/6, 0903/7, 0903/8, 0903/9**. A város határának K-i szélén, a Nagy-éri csatorna É-i partján a Körös-kultúrába tartozó, és az alföldi vonaldíszes kerámiára kultúrájához sorolható, valamint Árpád-kori település fekszik.¹⁶⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

163. DÉVAVÁNYA 163. LELŐHELY. ÓRHALOM-ZUG. (KÖH 4144) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 190942, 800431. Helyrajzi szám: **0903/23, 0903/25**,

¹⁶⁵ MRT 6. 64.

¹⁶⁶ MRT 6. 64.

¹⁶⁷ MRT 6. 65.

¹⁶⁸ MRT 6. 65.

¹⁶⁹ MRT 6. 65.

0903/26, 0903/27, 0903/29, 0903/30, 0903/32, 0903/36. A város határának K-i szélén, a Nagy-éri csatorna É-i partján a korai alföldi vonaldíszes kerámia telepe helyezkedik el, a Dévaványa 162. lelőhely közelében.¹⁷⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

164. DÉVAVÁNYA 164. LELŐHELY. SÉLI-ZUG. (KÖH 4145) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 191114, 801143. Helyrajzi szám: 0903/21, 0903/33, 0903/35, 0903/36, 0928, 0929/3, 0929/4, 0929/5, 0929/6, 0929/7, 0929/8, 0929/9, 0929/10, 0930, 0931/1, 0931/4, 0931/5, 0931/6, 0931/7, 0931/3, 0931/8, 0931/9. A Dévaványa határának K-i végében fekvő Séli-zug D-i részén, a csatorna É-i oldalán nyitott bányában a korai alföldi vonaldíszes kerámia műveltségének települése található meg.¹⁷¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

165. DÉVAVÁNYA 165. LELŐHELY. SÉLI-ZUG. (KÖH 4146) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 191709, 801916. Helyrajzi szám: 0917/9, 0917/10, 0917/11, 0924/1, 0931/17. A Dévaványa határának K-i végében fekvő Séli-zug K-i végében ásott bányagödör területén a Körös-kultúra telepnyomai, valamint szarmata kori, és Árpád-kori településmaradványokra utaló leletanyag került elő.¹⁷² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

166. DÉVAVÁNYA 166. LELŐHELY. SÉLI-ZUG, BODA-TANYA HALMA. (KÖH 4147) Térkép száma: 58-434. Koordináta: 192041, 801387. Helyrajzi szám: 0917/17. A Dévaványa határának K-i végében fekvő Séli-zug ÉK-i szélén egy 3,5 m magas, kb. 45-50 m átmérőjű halom emelkedik. A halom D-i és É-i oldalát az 1960-as évek elején elhordták. A D-i oldalon csaknem a halom aljáig lehordták a földet, az É-i pedig 1,0-1,5 m magasságig meghagyták a halmot. A halom közepén egy 2,5 m az alja felé 4 m-esre kiszélesedő K-Ny-i irányú sávot hagytak meg. A halom földjében igen nagy mennyiségű, apróra törött jellegtelen újkőkori cserepet, köztük egy bekarcolt vonalakkal és körökkel díszített szakálhátú oldaltöredéket, paticsdarabokat, obszidián szilánkot találtak a topográfiai terepbejárások idején.¹⁷³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

167. DÉVAVÁNYA 167. LELŐHELY. SZÉLI-ZUG. (KÖH 4148) Térkép száma: 58-434. Koordináta: 192203, 801291. Helyrajzi szám: 0915/8. A Dévaványa határának K-i végében fekvő Séli-zug É-i részén, a szeghalmi határ mellett, egy egykori érparton neolitikus és szarmata kori település fekszik.¹⁷⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

168. DÉVAVÁNYA 168. LELŐHELY. SÉLI-ZUG. (KÖH 4149) Térkép száma: 58-434. Koordináta: 192280, 800847. Helyrajzi szám: 0915/5, 0915/6, 0915/7. A Dévaványa határának K-i végében fekvő Séli-zug É-i végében, a magas érparton ásott

¹⁷⁰ MRT 6. 65.

¹⁷¹ MRT 6. 65.

¹⁷² MRT 6. 65.

¹⁷³ MRT 6. 65.

¹⁷⁴ MRT 6. 66.

bányagödörben Bereczki Imre 1964-ben az alföldi vonaldíszes kerámiához és a tiszapolgári kultúrához tartozó cserepeket gyűjtött. A felsoroltakon kívül még szarmata kori településnyomok is megtalálhatók a lelőhelyen.¹⁷⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

169. DÉVAVÁNYA 169. LELŐHELY. RÁC-SZIGETI-DŰLŐ, TAKÁCS-TANYA (KÖH 4150) Térkép száma: 58-434. Koordináta: 192979, 800834. Helyrajzi szám: **0936/9, 0936/10, 0936/11, 0936/12, 0936/13, 0936/14**. A település határának K-i részében, a Séli-zugtól É-ra, kiemelkedő érparton újkőkori településre utal a több paticsos, hamus folt és a helyenként nagyszámú cserép, amelyek az ívelt és a zezugvonalas bekarcolások alapján az alföldi vonaldíszes kerámia régebbi szakaszába keltezhetők. Ezen kívül bronzkori leletanyag is előfordul a lelőhelyen.¹⁷⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

170. DÉVAVÁNYA 170. LELŐHELY. SÉLI-ZUG. (KÖH 4151) Térkép száma: 48-212. Koordináta:, 191917, 800813. Helyrajzi szám: **0917/18, 0918, 0919**. A Dévaványa határának K-i végében fekvő Séli-zug belsejében egy alacsonyabb, mindössze 0,5-1,0 m magas kiemelkedést kettévág egy csatorna. A csatorna partjában az alföldi vonaldíszes kerámia régebbi szakaszába tartozó edénytöredékek kerültek elő a topográfiai vizsgálatok idején.¹⁷⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

171. DÉVAVÁNYA 171. LELŐHELY. ÓRHALOM-ZUG V. (KÖH 4152) Térkép száma: 58-434. Koordináta:, 192734, 799602. Helyrajzi szám: **0947**. A Dévaványa határának K-i részén elhelyezkedő Órhalom-zug ÉK-i részén létesített talajjavító bányagödörben Bereczki Imre 1961-ben kis mennyiségű jellegtelen újkőkori cserepet gyűjtött, ezek alapján itt egy neolitikus település fekszik.¹⁷⁸ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

172. DÉVAVÁNYA 172. LELŐHELY. KUN-LAPOS. (KÖH 4153) Térkép száma: 58-434. Koordináta:, 193183, 799498. Helyrajzi szám: **0942/3**. A Dévaványa határának K-i részén elhelyezkedő Órhalom-zugtól É-ra eső lapos területen egy 2 m magas, 45-50 m átmérőjű halom emelkedik.¹⁷⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

173. DÉVAVÁNYA 173. LELŐHELY. ÓRHALOM-ZUG VI. (KÖH 4154) Térkép száma: 58-434. Koordináta:, 192102, 800405. Helyrajzi szám: **0913, 0916/2**. A Dévaványa határának K-i részén elhelyezkedő Órhalom-zug ÉK-i szélén egy kb. 1,5-2,0 m magas, 30-50 m átmérőjű halom emelkedik.¹⁸⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya,

¹⁷⁵ MRT 6. 66.

¹⁷⁶ MRT 6. 66.

¹⁷⁷ MRT 6. 66.

¹⁷⁸ MRT 6. 66.

¹⁷⁹ MRT 6. 66.

¹⁸⁰ MRT 6. 66.

amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

174. DÉVAVÁNYA 174. LELŐHELY. FÚZFÁS-ERDŐ. (KÖH 4155) Térkép száma: 48-211. Koordináta:, 191030, 796668. Helyrajzi szám: **0958**. A város belterületének ÉK-i szélétől kb. 1,5 km-re É-ra, a Nagy-éri-csatorna É-i oldalán egy 20-60 m átmérőjű, kb. 1 m magas halom áll az erdőben.¹⁸¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

175. DÉVAVÁNYA 175. LELŐHELY. CSORDA-JÁRÁS. (KÖH 4156) Térkép száma: 48-211. Koordináta:, 191672, 796251. Helyrajzi szám: **0961, 0962/1, 0962/2**. A településtől É-ra fekvő lelőhelyet Bereczki Imre fedezte fel. 1962-ben a Hajcsár út K-i oldalán vízlevezető árkot mélyítettek. Az árok egy alig észrevehető kiemelkedést vágott át. Ezen a helyen Bereczki Imre egy csontvázat talált, amelynek már csak a medencétől lefelé eső része volt meg. Az árokba kihányt földből állatcsontokat szedett össze. A sírtól É-ra mintegy 10 m-re durva, kézzel formált, valószínűen szarmata kori cserepeket gyűjtött.¹⁸² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

176. DÉVAVÁNYA 176. LELŐHELY. FUDÉR. (KÖH 4157) Térkép száma: 58-432. Koordináta:, 196139, 798541. Helyrajzi szám: **01029, 01031, 01032/1**. A városhatár ÉK-i részén, a Bundás-ér K-i partjának első teraszán jellegtelen őskori cserepek határoznak meg egy kisebb kiterjedésű lelőhelyet.¹⁸³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

177. DÉVAVÁNYA 177. LELŐHELY. KÜLSŐ-ATYASZEG. (KÖH 4158) Térkép száma: 58-432. Koordináta:, 197789, 799767. Helyrajzi szám: **01026/4, 01044/1, 01043/2**. A település határának ÉK-i szegletében, a Doszta-Felső-Réhelyi összekötő csatorna egy hajdani, magas érpártot vág át. Ezen a magaslaton – a csatorna mindkét oldalán -, valamint a csatornától É-ra nyitott földkitermelő bánya gödrében gazdag anyaggal jelzett település húzódik. Lelelőhelyünkön a Körös-kultúra és az alföldi vonaldíszes kerámia kultúra, tiszapolgári kultúra leletei, valamint szarmata kori és Árpád-kori településnyomok is megtalálhatók.¹⁸⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

178. DÉVAVÁNYA 178. LELŐHELY. FUDÉR. (KÖH 4159) Térkép száma: 58-432. Koordináta:, 196290, 798779. Helyrajzi szám: **01026/4, 01029, 01032/1, 01034**. Déaványa határának ÉK-i szegletében, a Bundás-ér K-i partján nyitott kitermelő bánya gödrében talált néhány jellegtelen őskori cserép között, egy az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájába sorolható, kettős vonallal díszített peremtöredék,

¹⁸¹ MRT 6. 66.

¹⁸² MRT 6. 66.

¹⁸³ MRT 6. 66.

¹⁸⁴ MRT 6. 66.

valamint szarmata kori és késő középkori cserepek határoznak meg egy régészeti lelőhelyet.¹⁸⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

179. DÉVAVÁNYA 179. LELŐHELY. FUDÉR. (KÖH 4160) Térkép száma: 58-434. Koordináta:, 195170, 798837. Helyrajzi szám: **01016/6, 01023/2, 01036/1, 01037/1, 01016/10, 01003/2, 01004/1, 01005/1.** A településhatár ÉK-i részén, a Bundás-ér K-i partján, szórványosan előforduló neolitikus kerámiatöredékek határoznak meg egy településmaradványt.¹⁸⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

180. DÉVAVÁNYA 180. LELŐHELY. KÖRTVÉNYES, BOGYA-HÍD. (KÖH 4161) Térkép száma: 58-434. Koordináta:, 195126, 800858. Helyrajzi szám: **01003/2, 01004/1, 01005/1.** A vársótól ÉK-re, a Fudér-Atyaszeg-Dosztai-csatornát egy kőhíd íveli át. Ennek építésekor, 1962-ben, a csatorna oldalából finom, festett neolitikus cserepek kerültek elő, továbbá egy – valószínűleg a tiszai-herpályi korszakba keltezhető – bütyökdíszes, tagolt peremű kis edényke.¹⁸⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

181. DÉVAVÁNYA 181. LELŐHELY. BUNDÁS, KÉT-ÉR KÖZE. (KÖH 4162) Térkép száma: 58-434. Koordináta:, 194419, 798295. Helyrajzi szám: **01016/7.** A város határának ÉK-i részében, egy széles érmeder L alakú kanyarának külső partján 1963-ban négy talajjavító bányagödört ástak, a gödrökből Bereczki Imre kevésbé jellegzetes újkőkori és szarmata kori cserepeket gyűjtött. A Mészár-tanya és a Papp-tanya között ásott digógödörben szarmata kori sírok is voltak.¹⁸⁸ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

182. DÉVAVÁNYA 182. LELŐHELY. ATYASZEG. (KÖH 4163) Térkép száma: 58-433. Koordináta:, 195248, 797864. Helyrajzi szám: **01039.** A település határának É-i részén fekvő Atyaszegi-legelő DK-i sarkában egy lapos, 0,8-1,0 m átmérőjű és tőle ÉK-re 150 m-re egy még alacsonyabb, mindössze 0,5-0,6 m magas halom figyelhető meg.¹⁸⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

183. DÉVAVÁNYA 183. LELŐHELY. ATYASZEG, HAJÓS-HALOM. (KÖH 4164) Térkép száma: 58-431. Koordináta:, 196301, 797977. Helyrajzi szám: **01032/3, 01032/2, 01038, 01039.** A település határának É-i részén fekvő Hajós-halomtól (Déaványa 86. sz. lelőhely) É-ra, 150 m-re egy alacsonyabb, alig 0,5-0,8 m magas, mintegy 45-50 m átmérőjű halom van., amelynek K-i felét a Doszta-Felső-Réhelyi összekötő csatorna ásásának megsemmisítették. A halom tetején és a halomtól É-ra, de főleg az ÉK-re fekvő kisebb, érparti kiemelkedésen újkőkori cserepek gyűjthetők.¹⁹⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra

¹⁸⁵ MRT 6. 67.

¹⁸⁶ MRT 6. 67.

¹⁸⁷ MRT 6. 67.

¹⁸⁸ MRT 6. 67.

¹⁸⁹ MRT 6. 67.

¹⁹⁰ MRT 6. 67.

kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

184. DÉVAVÁNYA 184. LELŐHELY. ATYASZEG. (KÖH 4165) Térkép száma: 58-431. Koordináta:, 196541, 797961. Helyrajzi szám: **01039**. A település határának É-i részén fekvő Hajós-halomtól (Dévaványa 86. sz. lelőhely) É-ra, egy alig 0,5 m magas, 25-30 m átmérőjű kis halom áll a legelő szélén.¹⁹¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

185. DÉVAVÁNYA 185. LELŐHELY. ATYASZEG. (KÖH 4166) Térkép száma: 58-432. Koordináta:, 197711, 798423. Helyrajzi szám: **01028/1, 01038, 01039, 01044/1**. A település határának É-i részén fekvő Hajós-halomtól (Dévaványa 86. sz. lelőhely) É-ra, egy csatorna partjában és a csatorna K-i oldalán gyűjtött jellegtelen újkőkori cserepek és egy trapéz alakú kőbalta alapján egy újkőkori település lehetett a területen. A lelőhely központját képező kisebb kiemelkedés a felszíni megfigyelésre alkalmatlan legelő területén fekszik.¹⁹² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

186. DÉVAVÁNYA 186. LELŐHELY. ATYASZEG, DOSZTA-PART (BOGÁROS). (KÖH 4167) Térkép száma: 58-431. Koordináta:, 199280, 797143. Helyrajzi szám: **01090/1**. A település határának É-i részében, az Atyaszegi-legelő É-i végén nyitott digógödörben Bereczki Imre 1969-ben a Körös-kultúrába tartozó csőtálat, az alföldi vonaldíszes kerámiára jellemző edényperemeket és szarmata kori cserepeket gyűjtött. Ugyanitt és a digógödörtől É-ra a topográfiai terepbejárások alkalmával az alföldi vonaldíszes kerámiához tartozó oldaltöredékek és szarmata kori cserepek kerültek elő.¹⁹³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

187. DÉVAVÁNYA 187. LELŐHELY. BARCÉ XI. (KÖH 4168) Térkép száma: 48-211. Koordináta:, 189579, 792532. Helyrajzi szám: **01649/20**. A Dévaványa belterületétől Ny-ra fekvő dülő területén nyitott digógödörben Bereczki Imre gyűjtése nyomán őskori és szarmata kori település húzódik.¹⁹⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

188. DÉVAVÁNYA 188. LELŐHELY. KATAL-SZEG, CSÍK-ÉR. (KÖH 4169) Térkép száma: 58-433. Koordináta:, 192043, 792968. Helyrajzi szám: **01571/5**. A Dévaványa belterületétől É-ra, a kisújszállási műút mellett nyitott digógödörben Bereczki Imre 1958-ban 3 gödröt figyelt meg, az ezekből előkerült leletanyag alapján egy neolitikus és egy szarmata kori település feltételezhető a lelőhelyen.¹⁹⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

¹⁹¹ MRT 6. 68.

¹⁹² MRT 6. 68.

¹⁹³ MRT 6. 68.

¹⁹⁴ MRT 6. 68.

¹⁹⁵ MRT 6. 68.

189. DÉVAVÁNYA 189. LELŐHELY. RÉHELY, BESNYÓ-PART (SZARKA-TANYA). (KÖH 4170) Térkép száma: 58-431. Koordináta:, 196767, 795556. Helyrajzi szám: **01124**. Déaványa határának É-i részén fekvő Réhely K-i határát alkotó érmeder Ny-i szélén húzódó hátán Bereczki Imre 1959-ben és 1964-ben végzett terepbejárást. A lelőhelyen a Körös-kultúrába, az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájába, a tiszapolgári kultúrába, és a bodrogkeresztúri kultúrába sorolható töredékeket, továbbá szarmata kori cserepeket gyűjtött.¹⁹⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

190. DÉVAVÁNYA 190. LELŐHELY. RÉHELY, BESNYÓ-HALOM. (KÖH 4171) Térkép száma: 58-431. Koordináta:, 196294, 795443. Helyrajzi szám: **01116**. Déaványa határának É-i részén fekvő Réhely K-i határát alkotó érmeder Ny-i szélén húzódó hát DNy-i szélé közelében áll egy 40 m átmérőjű, 2,0-2,5 m magas halom.¹⁹⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

191. DÉVAVÁNYA 191. LELŐHELY. RÉHELY. (KÖH 4172) Térkép száma: 58-433. Koordináta:, 194718, 794698. Helyrajzi szám: **01203/3, 01203/5**. Déaványa határának É-i részén fekvő Réhely vasúti megállótól DK-re, egy ÉK-DNy-i irányú egykori érmeder ÉK-i partján, az érmederbe félsziget szerűen benyúló magaslaton található települést 1962-ben egy talajjavító bányagödörrel megbolygatták. A lelőhelyen a Körösi-kultúrába tartozó neolit, korai bronzkori kerámia, egy későbronzkori jellegű feketén fényezett felületű cserép, kis mennyiségű szarmata kori és késő középkori, korongolt edénytöredék is előkerült.¹⁹⁸ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

192. DÉVAVÁNYA 192. LELŐHELY. RÉHELY. (KÖH 4173) Térkép száma: 58-433. Koordináta:, 194153, 794116. Helyrajzi szám: **01218/1, 01203/5, 01233/3, 01203/3, 01233/2**.

A település határának É-i részén, az egykori déaványa-kisújszállási vasútvonal K-i oldalán, egy nagyjából É-D-i irányú, kiszáradt érmeder Ny-i, magas partszakaszán, a volt Kürti- és Dékány-tanya közti területen nagy neolitikus és szarmata kori település található, melyet két talajjavító bányagödörrel bolygattak meg. A bányák nyitáskor, 1958-ban, majd 1964-ben végzett anyaggyűjtést és terepbejárást a lelőhelyen Bereczki Imre és Gazdapusztai Gyula.

A bányagödrök területén, a Körös- és a tiszai kultúrába tartozó nagy mennyiségű kerámiaanyag, kovapengék, paticstöredékek és embercsontok kerültek elő. 1964-ben, valószínűleg csontváz mellett, találtak egy kis téglapiros színű, gömbös hasú későbronzkori bögrét. A lelőhely É-i részén nyitott bányában és annak környékén is, az érparton nagy mennyiségű szarmata kori, korongolt és kézzel formált, durva edénytöredékek, valamint késő középkori cserép is előkerült, melyek egyértelműen településre utalnak.¹⁹⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

¹⁹⁶ MRT 6. 68.

¹⁹⁷ MRT 6. 68.

¹⁹⁸ MRT 6. 69.

¹⁹⁹ MRT 6. 69.

193. DÉVAVÁNYA 193. LELŐHELY. BORSZEGI-DŰLŐ. (KÖH 4174) Térkép száma: 48-211. Koordináta:, 191914, 794424. Helyrajzi szám: **01268/1**. A település határának É-i részén, az egykori dévaványa-kisújszállási vasútvonaltól 20-30 m távolságra két kurgán emelkedik; közülük a nagyobbik mintegy 1,5-2,0 m magas, átmérője pedig 40-45 m, a másik nagyjából 1 m magas és 25-30 m átmérője van.²⁰⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

194. DÉVAVÁNYA 194. LELŐHELY. BORSZEG. (KÖH 4175) Térkép száma: 58-433. Koordináta:, 192667, 794581. Helyrajzi szám: **01240/1, 01240/2, 01240/3, 01240/4, 01240/5, 01240/6, 01240/8, 01240/9, 01240/10, 01240/11, 01240/12, 01240/14, 01240/15, 01240/16, 01240/17, 01241, 01242/1, 01242/4, 01242/2, 01242/3, 01242/18, 01242/17**. A településtől É-ra, a Nagy-éri-csatorna derékszögű kanyarulatától É-ra nyitott földkitermelő bányában, és a bányagödörtől kezdődően a meredek érparton nagy mennyiségű, a Körös-kultúrába és az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájába anyaggal jelzett település húzódik. A topográfiai terepbejárások során az előzőek mellett a tiszapolgári kultúrából való, valamint szarmata, késő népvándorlás kori és késő középkori oldaltöredékek is előkerültek a gazdag lelőhelyről.²⁰¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

195. DÉVAVÁNYA 195. LELŐHELY. KÉT-ÉR KÖZE. (KÖH 4176) Térkép száma: 58-433. Koordináta:, 193731, 797914. Helyrajzi szám: **0966/1, 0967/1, 0968/1**. A településhatár ÉK-i részén, egy ÉK-DNy-i irányú háton egymás közelében két, erősen elszántott halom áll. A nagyobbik kb. 0,7 m magas és mintegy 55-190 m átmérőjű, a kisebbik pedig hozzávetőlegesen 0,5 m magas és 20-30 m átmérőjű.²⁰² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

196. DÉVAVÁNYA 196. LELŐHELY. BORSZEG. (KÖH 4177) Térkép száma: 48-211. Koordináta:, 191150, 794899. Helyrajzi szám: **01276**. A településtől É-ra, a római katolikus plébánia földjén 1908-1909 körül 38 db-ból álló bronzleletet találtak, melyet Mihalik Ferenc ny. főmérnök ajándékozott a Debreceni déri Múzeumnak. A lelethez markolatnyúlványos bronzsarlók és töredékeik, öntési rögök, bronzlándzsák és törpenge, valamint bronzhuzal karperecek töredékei, egy nyitott végű, tömör, rovátkolt díszű karperec, bronz bogrács füle, gombos végű és rovátkolt díszű tű, egy korongos törmarkolat és félholdas kávájú tokos-füles bronzbalták tartoznak. A kincsleletek egyes darabjai a BD-HA-B periódusok alatt használatban levő típusokat képviselik.²⁰³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

197. DÉVAVÁNYA 197. LELŐHELY. SZEDER-KERT, GRÓSZ-HALMA. (KÖH 4178) Térkép száma: 48-211. Koordináta: 189770, 794959. Helyrajzi szám:

²⁰⁰ MRT 6. 69.

²⁰¹ MRT 6. 69.

²⁰² MRT 6. 70.

²⁰³ MRT 6. 70.

2285, 2286, 2287, 2290, 2291, 2292/1, 2292/2. A belterület É-i szélén emelkedő halom az 1890-es években elhordták és helyén homokbányát létesítettek. A halom elhordásakor avar csontvázakat találtak itt. Ugyaninnen őskori, neolitikus kőbalta és kőcsákány került elő.²⁰⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

198. DÉVAVÁNYA 198. LELŐHELY. TÉGLAGYÁR. (KÖH 4179) Térkép száma: 48-211. Koordináta:, 190421, 793825. Helyrajzi szám: 01292, 01634/7, 01634/12. A város É-i szélén levő téglagyár területén 1969-ben embercsontokat találtak, melyek, melyek Bereczki Imre gyűjteményébe kerültek. Régészeti leletekről nincs tudomásunk.²⁰⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

199. DÉVAVÁNYA 199. LELŐHELY. MÁTYÁS-GÁT, DÖGTÉR. (KÖH 4180) Térkép száma: 48-211. Koordináta:, 188796, 794165. Helyrajzi szám: 702, 710/1, 711. Déaványa belterületi határának DNy-i szélén, a Gyomaendrödre vezető műút DK-i oldalán húzódik az ún. Mátyás-gát. Itt volt korábban Déaványa tégláégetője, és ennek területén, 1896-ban két honfoglalás kori (?) lovassírt találtak, lókoponyával és lólábcsontokkal a lábánál, továbbá pitykével, kengyellel és fegyverrel. 1902-ban a községi úthoz földet termeltek ki, és a téglavető melletti dombot elhordták. Ebben több csontvázat leltek, az egyik sírban a váz fejénél lókoponyára bukkantak. Bereczki Imre 1937-ben megtalálta de vissza is temetett egy lókoponyát. A korábbi adatok bizonytalansága miatt a lelőhelyet nem lehet egyértelműen a honfoglalás korra keletezni. Az időközben beépült és részben dögteleppé alakított területen a topográfiai terepbejárások során nem kerültek elő leletek²⁰⁶. A dögtelep ma is gyepmesteri telepként működik – bár jelenleg nem üzemel –, jellegéből adódóan terepjárást végezni a közelében és a telep területén nem lehetett. A Mátyás utca ÉK-i oldalán az egykori nagy kiterjedésű bányagödrökben halastó üzemel, az utca DNy-i oldalán helyezkedik el a gyepmesteri telep egy gödrös, náddal és gazzal benőtt rész közepén, ezért a lelőhely területének pontosabb lokalizálása nem lehetséges.²⁰⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

200. DÉVAVÁNYA 200. LELŐHELY. BELTERÜLET. (KÖH 4181) Térkép száma: 48-211. Koordináta:, 188907, 795432. Helyrajzi szám: 408/1, 408/2, 409, 403, 391, 390, 389, 388, 387, 386, 385, 384, 380, 371, 372, 373/1, 373/2, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 370, 2, 3/3, 3/4, 3/5, 4/1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 19/2, 21/1, 21/2, 22, 20, 38, 1, 410, 1769, 1768, 1891, 1892, 39, 40, 3858, 3859, 3860, 3861, 3862, 3857, 3855, 3856/1, 3856/2, 3853, 3852/1, 3852/2, 3846, 3805, 3804, 3796, 3797, 3798, 041/38, 3799, 3800, 3801/1, 3801/2, 3802, 3774, 1893, 3019, 1781, 1783, 1784, 1785, 1786, 1787, 1788/1, 1788/2, 1789/1, 1789/2, 1790, 1791, 1792/1, 1792/2, 1793, 1794/1, 1794/2, 1795, 1796, 1797, 1798, 1799, 1800, 1801, 1802, 1803, 1804, 1805, 1806, 1818, 1868, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1890, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1907, 1899, 1894/1, 1894/2, 1895, 1896, 1897, 1898, 3002, 3003, 3004, 3007, 3008, 3009, 3010, 3011, 3012/1, 3012/2, 3013, 3014, 3015, 3016, 3017, 3018, 2978, 2960/2, 2961, 2962, 2963, 2964, 2965, 2966, 2967, 2968, 2949, 2939,

²⁰⁴ MRT 6. 70.

²⁰⁵ MRT 6. 70.

²⁰⁶ MRT 6. 70.

²⁰⁷ MRT 6. 70.

2938, 3795. Dévaványa központja egy K-Ny-i irányú háton helyezkedik el. A beépítettség miatt lehetetlen itt terepbejárást végezni, de a régi megfigyelések sok adatot szolgáltatnak. 1887-ben a Templom-domb lehordásakor Frenyó Pál végzett feltárásokat. Bereczki Imre 1950 óta megfigyelte a belterületeken folyó földmunkákat. A lelőhely kiterjedése K-Ny-i irányban kb. 800 m, É-D-i irányba 200-300 m. Kovalovszki Júlia a Széchenyi utca 5. szám alatt ásott egy kutatóárkot, amely szórványos későközépkori és újkori cserepeket, későközépkori kályhaszemeket talált. A lelőhelyről több korszak emlékeit ismerjük. Legrégebbi egy rézkori ellentett élű csákány töredéke, amely állítólag a Templom-dombon került elő. Frenyó Pál ásatása során, a templom-domb alatt három zsugorított sír került elő. Rítusuk alapján a gödörsíros kurgánok kultúrájához tartoznak. Szarmata kori településre utalnak azok a cserepek, amelyek a lelőhely egész területén előkerültek. A leletanyag döntő többsége középkori, az Árpád-kort néhány bográcsperem, a későközépkort fazéktöredékek, korszó, fedőgomb, kályhaszemek, festett edényekből származó cserepek képviselik: néhány festett, mázas cserép valószínűleg török kori. Lelőhelyünkön feküdt a középkori Ványa falu.²⁰⁸ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

201. DÉVAVÁNYA 201. LELŐHELY. ÚJTELEP. (KÖH 4182) Térkép száma: 48-211. Koordináta:, 190015, 793786. Helyrajzi szám: **1084, 1086, 1087, 1088/1, 1088/2, 1089, 1090, 1091, 1092**, 1963-1965 körül Dévaványa – Újtelepen eperfa kiásásakor egy 23,5 cm hosszú rézcsákányt találtak, amely a jászladányi típushoz sorolható és időrendben a bodrogkeresztúri kultúrához tartozik. Az előkerült leletről további információkat nem sikerült gyűjteni, a lelőhely pontos azonosítása közelebbi adatok híján nem lehetséges. Az MRT kötet adatai szerint a rézcsákány L. Papp Ferenc, dévaványai lakos tulajdonában volt. Sajnos L. Papp Ferenc kb. 1999-ben elhunyt, de sikerült felkutatni az örököseit, akik viszont sem a rézcsákányról, sem annak megtalálási körülményeiről nem tudtak.²⁰⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

202. DÉVAVÁNYA 202. LELŐHELY. ÖRDÖG-ÁRKA. (KÖH 4183) Térkép száma: 48-213. Koordináta:, 186512, 797781. Helyrajzi szám: **0752/2, 0752/11, 0762/9, 0767/1**, 029/89, 029/90, 029/91, 029/92, 029/93, 029/94, 029/95, 029/96, 029/97, 029/98, 029/99, 029/100, 029/101, 029/102, 029/103, 029/104, 029/105, 029/106, 029/107, 029/108, 029/109, 029/110, 029/111, 029/112, 029/113, 029/114, 029/115, 029/116, 029/117, 029/118, 029/119, 029/120, 029/121, 029/122, 038/19, 038/20, 038/21, 038/22, 038/23, 038/24, 038/25, 038/26, 038/27, 038/28, 038/29, 038/30, 038/31, 038/32, 038/33, 038/34, 038/35, 038/36, 038/37, 038/38, 038/40, 038/41, 038/39. A lelőhely leírását Patay Pál készítette el: számos áttekintő és részlettérkép is feltüntet egy hosszanti sáncvonalat, amely a Hármas- majd a Sebes-Körös északi partja mentén húzódik nagyjából DNy-ÉK-i irányban. Bedekovich Lőrinc 1782. évi keltezésű térképén e vonal Baja tájékán kezdődik és Szelevény-Mesterszállás-Póhalom vonalon keresztül Szeghalomig, van feltüntetve azzal a megjegyzéssel, hogy az Máramarosig tart. A Duna-Tisza közén feltüntetett vonalra vonatkozóan ez ideig semmilyen konkrét adatra nem találtunk, ugyanakkor azonban a terepbejárások a Körös menti vonal létezését Szelevénytől (Szolnok

²⁰⁸ MRT 6. 70.

²⁰⁹ MRT 6. 72.

megye) Berekböszörményig (Hajdú-Bihar megye) beigazolták (kartográfiai adat jelzi még Ártánd határát is). E vonal Körös-szegapáti (Hajdú-Bihar megye) határában keresztezi a Tiszántúl K, felől lezáró, É-D-i irányú hosszanti sáncok, un. belső vonalát. Itt a felszín alakulásából megállapítható, hogy a Körös menti vonal a fiatalabb. Egyébként a sánc árka a déli, a Körösre néző, a töltése, pedig az északi oldalon van, így D felőli támadás elhárítására készült, mintegy a Körös medre által alkotott természetes védelmi vonal megerősítéseként. Dévaványa határát az Ördög-árka Ny felől éri el és annak a Ny-K-i irányú dűlőútnak a mentén halad, amely Kősziget vasúti megállótól DNy-ra éri el a Dévaványa és Gyoma közötti műutat. Itt ma alig észlelhető az, hogy a dűlőútnak hol az É-i, hol a D-i oldalán a talaj magasabb, az egykori töltés maradványaként. Tovább K felé a Köles-halmon keresztül kellett menjen az Ördög-árok vonala, de a nyoma a terepbejárás során csak Kéthalomtól Ny-ra volt ismét biztosan felismerhető. A Dévaványa és Szeghalom közötti vasútvonalat az 52-53 szelvényben keresztezi és ettől Ny-ra, kb. mintegy 400 m-es szakasza észlelhető vitán felül a legelőn és szántóföldön, kis terephullám alakjában. De ugyanígy észlelhető a vasút és a kéthalmi major között is, amelynek Ny felől, nekifut, és amelyen át kellett haladnia. Kéthalomtól K-re, kb. 2 km-re Dévaványa határának egy kiszögellésében egy agyaggödör mentén kis terephullám alakjában ugyancsak megfigyelhető volt, sőt az agyaggödör oldalában az egykori árok fekete földdel kitöltött profilja is észlelhető volt. A vonal a körösladányi község határon lévő csatornaelágazásnak tart, Ny-k-i irányban haladva.²¹⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

203. DÉVAVÁNYA 203. LELŐHELY. CSÍK-ÉR FARKA. (KÖH 4184) Térkép száma: 48-211. Koordináta:, 191059, 79289. Helyrajzi szám: **01600/7, 01600/6, 01602/8, 01602/9.** A belterületől ÉK-re másfél km-nyire, a Csík-ér legdélibb része melletti parton Bereczki Imre 1961-ben a felszínen, 1963-ban, pedig az itt ásott bányagödörben gyűjtött a Körös-kultúra telepére utaló barbotindízes, csípett díszű stb. töredéket és néhány kevésbé jellegzetes újkőkor cserepet. A lelőhely ÉK-i szélén egy erősen szétszántott, 0,4-0,5 m magas, 30-40 m átmérőjű halom figyeltek meg a topográfiai terepbejárások alkalmával.²¹¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

204. DÉVAVÁNYA 204. LELŐHELY. KÉT-HALOM. (KÖH 4185) Térkép száma: 48-214. Koordináta:, 186491, 798592. Helyrajzi szám: **0824, 0821/8, 0821/9, 0823/3, 0823/4, 0822, 0796/16, 0796/7.** Az településtől DK-re, a Körösladány felé vezető műút közelében, 1971-ben Ecsedy István végzett szondázó ásást. Az ásás célja az üzemegység területén 1966-ban elhordott egyik halom esetleg még feltárható alaptemetkezésének megmentése volt. Az ásatás során nyilvánvaló lett, hogy a halom alapjának centrális részét a halom elhordása után is különböző földmunkákkal bolygatták. A halom K-i peremének területén egy gödörbe fektetett, melléklet nélküli

²¹⁰ MRT 6. 72.

²¹¹ MRT 6. 73.

kutyacsontváz, az ettől K-re ásott szelvényekben két szegényes anyagú szarmata kori gödör került feltárássra.²¹² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

205. DÉVAVÁNYA 205. LELŐHELY. VARSÁNY-HÁT. (KÖH 4186) Térkép száma: 48-142. Koordináta:, 182743, 791830. Helyrajzi szám: **0201/11, 0201/12, 0201/13**. A dévaványai határ DNY-i sarkában, a Varsány-hát neve emlékeztet az Árpád-kori Varsány falura, amelynek pontos helyét nem sikerült megtalálnunk. A törzsnévből keletkezett helynév X. századi megtelepülésre utal. A falu tatárjárásakor templomával együtt elpusztult, 1321-ben Varsányegyháza néven szerepel a Barsa nembéli Apa fiainak osztozásakor. Később is csak pusztaként fordul elő a Basa nemből származó Nadányiak birtokában.²¹³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

206. DÉVAVÁNYA 206. LELŐHELY. TÁLAGY, EGYKORI GYŰJTŐ-TANYA. (KÖH 37957) Térkép száma: 48-212. Koordináta:, 189069, 798116. Helyrajzi szám: **0770/7, 0780, 0775/4, 0775/5, 0775/6**. A határ K-i részén, a szeghalmi földúttól D-re, az egykori Tálagy-ér lankásan emelkedő D-i partján, egy földgázvezeték nyomvonalán végzett előzetes kutatások során szarmata kori településnyomok kerültek elő. A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.²¹⁴

207. DÉVAVÁNYA 207. LELŐHELY. NAGY-KÖLES-HALOM, DOMBHÁT. (KÖH 32073) Térkép száma: 48-213. Koordináta:, 186683, 794473. Helyrajzi szám: **0283/4, 0283/5**. A település belterületi határától D-i irányban, a dévaványa-körösladányi vasútvonal D-i oldalán, magas, szabálytalan formájú kiemelkedésen, egy földgázvezeték nyomvonalán végzett előzetes kutatások során őskori településnyomok kerültek elő. A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.²¹⁵

208. DÉVAVÁNYA 208. LELŐHELY. NAGY-KÖLES-HALOM, BÁNYAGÖDÖR. (KÖH 25557) Térkép száma: 48-213. Koordináta:, 186753, 794567. Helyrajzi szám: **0279/20, 0279/21**. A település belterületi határától D-i irányban, a dévaványa-körösladányi vasútvonal D-i oldalán, egy szabálytalan formájú kiemelkedésen, egy földgázvezeték nyomvonalán végzett előzetes kutatások során vaskori településnyomok kerültek elő. A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.²¹⁶

209. DÉVAVÁNYA 209. LELŐHELY. SÁRTÓ, SZARKA-HALOM. (KÖH 52619) Térkép száma: 58-344. Koordináta:, 194120, 787855. Helyrajzi szám: **01494/1**. A várostól ÉNy-ra, a Sártó-ér által körülvevett terület kiemelkedő keleti partján igen intenzív őskori (neolitikus és rézkori) lelőhely található, mely az 1930-as évek óta ismert. Legutóbb Jankovich B. Dénes végzett helyszíni szemlét a lelőhelyen 2005-ben.²¹⁷ A Szarka-halom területe fokozottan védett régészeti lelőhely! A halomra

²¹² MRT 6. 73.

²¹³ MRT 6. 73.

²¹⁴ KÖH 600/1569/2004

²¹⁵ KÖH 600/1569/2004

²¹⁶ KÖH 600/938/2005

²¹⁷ KÖH 600/2894/2005

kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

210. DÉVAVÁNYA 210. LELŐHELY. SÁRTÓ-SZIGET, KOVA-HALOM. (KÖH 52620) Térkép száma: 58-344. Koordináta:., 193874, 787993. Helyrajzi szám: 01494/2, 01494/3, 01494/4, 01494/5, 01494/6. A várostól ÉNy-ra, a Sártó-ér által körülvevett terület kiemelkedő keleti partján igen intenzív őskori (neolitikus és rézkori) lelőhely található, mely az 1930-as évek óta ismert. Legutóbb Jankovich B. Dénes végzett helyszíni szemlét a lelőhelyen 2005-ben.²¹⁸ A Kova-halom területe fokozottan védett régészeti lelőhely! A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

211. DÉVAVÁNYA 211. LELŐHELY. SÁRTÓ-SZIGET, KAJÓ-TANYA. (KÖH 52621) Térkép száma: 58-344. Koordináta:., 193489, 788219. Helyrajzi szám: 01494/6, 01494/7, 01494/8, 01494/9. A várostól ÉNy-ra, a Sártó-ér által körülvevett terület kiemelkedő keleti partján igen intenzív őskori (neolitikus és rézkori) lelőhely található, mely az 1930-as évek óta ismert. Legutóbb Jankovich B. Dénes végzett helyszíni szemlét a lelőhelyen 2005-ben.²¹⁹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

212. DÉVAVÁNYA 212. LELŐHELY. SÁRTÓ-SZIGET, DINNYÉS-FÉLE CSATORNA. (KÖH 52622) Térkép száma: 58-344. Koordináta:., 194277, 787747. Helyrajzi szám: 01494/1, 01492/4. A várostól ÉNy-ra, a Sártó-ér által körülvevett terület kiemelkedő keleti partján igen intenzív őskori (neolitikus és rézkori) lelőhely található, mely az 1930-as évek óta ismert. Legutóbb Jankovich B. Dénes végzett helyszíni szemlét a lelőhelyen 2005-ben.²²⁰ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

213. DÉVAVÁNYA 213. LELŐHELY. LÓRÉS, ARANYKALÁSZ TSZ. (KÖH 57179) Térkép száma: 48-213. Koordináta:., 186907, 792899. Helyrajzi szám: 0246/35, 0246/39, 0245, 0258. A város közigazgatási határától D-re, kb. 1800 méterre a Déaványát Gyomaendrőddel összekötő műúttól DK-i oldalán, a műúttól kb. 150 méterre található a lelőhely. Az egykori Aranykalász Tsz sertéstelepének épületeitől D-re, egy keskeny erdősáv D-i oldalán, egy ÉNy-DK-i irányú, egykor vízjárta mélyedés ÉK- partjára támaszkodó nagyobb kiterjedésű platón kézzel formált, őskori edénytöredékek gyűjthetők.²²¹ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

214. DÉVAVÁNYA 214. LELŐHELY. KIS-KÉR-SZIGET, NEMZETI PARK LEGELŐJE. (KÖH 69657) Térkép száma: 58-342. Koordináta:., 196341, 787285. Helyrajzi szám: 01428/4, 01428/5. Déaványa határának ÉNy-i részén, A Kis-Kér-sziget nevű határrész Ny-i peremén, a Körös-Maros Nemzeti Park legelőjének közelében helyezkedik el a lelőhely. Egy egykori, széles folyómeder K-i partján, kb.

²¹⁸ KÖH 600/2894/2005

²¹⁹ KÖH 600/2894/2005

²²⁰ KÖH 600/2894/2005

²²¹ KÖH 600/2109/2007

80 méteres körzetben kevés, kopott őskori edénytöredék és egy kis obszidián penge került elő egy földgázvezeték nyomvonalán végzett előzetes régészeti munkák alkalmával.²²² A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

215. DÉVAVÁNYA 215. LELŐHELY. POCOS-DŰLŐ, CSILLAG-TANYA. (KÖH 73637) Térkép száma: 48-213. Koordináta: 187722, 793632. Helyrajzi szám: **0255/17**. Dévaványa határának D-i részén, Gyomaendrödre vezető műút K-i oldalán, a Pocos dűlő nevű határrészben helyezkedik el a lelőhely. Itt, a műúthoz közel, egy keskeny, egykor vízfolyásos terület K-i partján szélesen elnyúló, alig tagolt platón kevés számú őskori és szarmata kori edénytöredék került elő egy földgázvezeték nyomvonalán végzett előzetes régészeti munkák alkalmával. A lelőhelyet ÉK felől egy határozott, ám nem túl mély, egykor vízjárta terület határolja. D-DK felé a lelőhely nem terjed át az abba az irányba nyúló magaslatra.²²³ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

216. DÉVAVÁNYA 216. LELŐHELY. RÉHELY-DŰLŐ, DÉKÁNY-TANYA. (KÖH 75143) Térkép száma: 58-342. Koordináta: 196206, 790593. Helyrajzi szám: **01409, 01410/1, 01423/14**. A lelőhely a dévaványai határ ÉNy-i részén helyezkedik el, közvetlenül az ecsegfalvi határvonal mentén. Egy jelentős, kanyargós partvonulat alkotja ezen a részen a két település közötti, egykori Ecsegi-tó D-DK-i határát. Ebből a partvonulatból ágazik le DK-i irányban egy mára már jócskán feltöltődött, rövid mederszakasz, egy fattyúág, amelynek DK-i partjára támaszkodik a lelőhely. A lelőhely területe magában foglal egy kisebb, keskeny kiemelkedést, és D-felől pedig egy lefolyás nélküli, határozott körvonalú, feltöltődött időszakos mederszakasz határolja. Egy földgázvezeték nyomvonalán végzett előzetes régészeti munkák alkalmával itt őskori, szarmata kori és Árpád-kori településmaradványok kerültek napvilágra.²²⁴ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

217. ECSEGFALVA 3. LELŐHELY. KELEMEN-ZUG. (KÖH 4193) Térkép száma: 58-342. Koordináta: 196506, 790779. Helyrajzi szám: **013339/10, 01339/11, 01406, 01403, 01409**. Ecsegfalva határának legdélebbi részén, az Ecseg-tóval összeköttetésben lévő, régi meder D-i, magas partján, egy neolitikus, a Körös-kultúrához tartozó település maradványai fekszenek. A lelőhely egy része átnyúlik a dévaványai határba.²²⁵ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

218. SZEGHALOM 16. LELŐHELY. SIMA-SZIGET. (KÖH 6295) Térkép száma: 48-212. Koordináta: 188314, 800558. Helyrajzi szám: **0847, 0848/1, 0848/2, 0848/3**. A szeghalmi határ Ny-i szélén, a Csecseri-ér É-i partján egy rendkívül nagy kiterjedésű, neolitikus, rézkori, vaskori, szarmata kori és Árpád-kori leleteket felvonultató lelőhely húzódik. A lelőhely egy része átnyúlik a dévaványai határba.²²⁶ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során.

²²² KÖH 600/3737/2009

²²³ KÖH 600/1506/2010

²²⁴ KÖH 600/3168/2010

²²⁵ MRT 6. 76.

²²⁶ MRT 6. 144.

219. GYOMAENDRŐD 77. LELŐHELY. GABONÁSI HATÁR-HALOM. (KÖH 4409) Térkép száma: 48-122. Koordináta:, 190639, 788104. Helyrajzi szám: 01501/2, 01624. A gyomaendrődi határ ÉK-i szélén, a csudabalai határrész legkeletibb sarkában, ahol a Sártó-Gabonás csatorna a Berettyó egy régi medrében ÉK felől jön, és erős ívben Ny, majd ÉNy felé fordul, a településhatár viszont a fordulótól D-felé, egyenesen megy, áll egy név nélküli halom, amelynek a K-i széle kissé átnyúlik a dévaványai határ területére.²²⁷ A terület kiemelt figyelmet érdemel a földmunkák során. A halomra kiterjed a 32/2010 FVM rendelet hatálya, amely annak területén csak gyepesítést megelőző munkálatokat enged, más földmunkát (pl. szántást) nem.

Hivatkozott irodalom

MRT 6. = Magyarország régészeti topográfiája 6. (Szerk.: Torma I.) Budapest, 1982.

MRT 8. = Magyarország régészeti topográfiája 8. (Szerk.: Makkay J.) Budapest, 1989.

²²⁷ MRT 8. 207.

NYILATKOZAT

Alulírott Gallina József Zsolt, örökségvédelmi szakértő (Engedély szám: 23238-7/2009) ezúton nyilatkozom arról, hogy az örökségvédelmi hatástanulmányban szereplő adatok a valóságnak megfelelnek, a javasolt régészeti megoldás megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy a tanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezem.

Kecskemét, 2012. február 22.

Gallina József Zsolt
régész, örökségvédelmi szakértő
engedély szám: 23238-7/2009